
ОСНОВИ ХРИСТИЯНСЬКОЇ ЕТИКИ

6

клас

Підручник

*Рекомендовано
Міністерством освіти і науки України*

Літера

Київ

УДК 17(075)
О-75

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(лист № 1/11-12524 від 05.08.2013)*

Автори:

Жуковський В. М., Николин М. М., Филипчук С. В., Лахман Н. М.

Усі посилання взяті з Біблії у перекладі Івана Огієнка

ISBN 978-966-178-865-6

© В. М. Жуковський, М. М. Николин,
С. В. Филипчук, Н. М. Лахман, 2008, 2017
© «Літера ЛТД», 2018

СЛОВО ДО ШЕСТИКЛАСНИКІВ

Дорогий друже! Вітаємо тебе.

*Острозька академія
(1576–1636) –
перший вищий
навчальний заклад
у Східній Європі.
Сьогодні його славні
традиції продовжує
Національний
університет
«Острозька
академія»*

Ти продовжуєш вивчати предмет «Основи християнської етики», засвоювати християнські цінності. Впевнені, що тобі подобається цей курс і ти намагаєшся жити відповідно до духовно-моральних цінностей християнства.

Щоб краще засвоїти зміст посібника, тобі слід навчитися з ним працювати. Уважно ознайомся з його структурою та умовними позначками, які в ньому використовуються. Посібник поділений на окремі уроки, перелік яких зазначено у змісті. Кожний урок присвячений окремій темі. Всі уроки мають схожу будову.

Ключовий вірш із Біблії. Кожний урок містить ключовий вірш з Біблії. Його ще можна назвати епіграфом до уроку, який у стислій формі передає його головну ідею. Ключовий вірш, або його ще називають золотий вірш, – це коротке і влучне висловлювання, взяте зі Священного Писання. Цей вірш зазвичай складається з одного речення, що містить мудру пораду щодо того, як слід себе вести у повсякденному житті з погляду Біблії. Ключовий вірш корисно вивчити напам'ять як керівництво до дії у повсякденному житті.

Основні питання уроку. На початку кожного уроку подано основні питання, які будуть розглядатися і на які ти знайдеш відповіді на сторінках посібника. Це план уроку або його підтеми, які розкривають окремі частини теми.

Запам'ятай нові слова і поняття. У цій частині уроку подаються слова, поняття і терміни на морально-етичну тематику, їх пояснення. Це допоможе тобі краще зрозуміти тему і зміст уроку. Крім того, нові або маловживані слова, які трапляються в уроці, подані в словничку, який вміщено у кінці посібника. Вони сприятимуть розширенню твого словникового запасу.

- **Біблійна історія.** Біблійна історія — це переказана в художній і доступній для тебе формі частина Біблії, що відповідає темі уроку і допомагає її краще розкрити. Біблійна історія містить важливі знання про моральну поведінку людей у біблійні часи, які зберігають своє значення і сьогодні. У біблійній історії описано поведінку одного чи декількох біблійних персонажів, які є прикладом і зразком для наслідування у твоїй поведінці у відповідній життєвій ситуації. Біблійна історія допоможе тобі краще збагнути біблійну мудрість і належним чином будувати свої взаємини з батьками, друзями, дорослими і ровесниками, знайомими і незнайомими людьми.
- **Оповідання або вірш повчального змісту.** Оповідання або вірш повчального змісту, які вміщені після біблійної історії, — це художні твори з української чи зарубіжної літератури або подані в художній формі розповіді про реальні життєві події, які сприятимуть роз'ясненню і закріпленню отриманих тобою знань про правила поведінки людей у суспільстві.
- **Запитання і завдання для міркування та відповідей.** Після кожної біблійної історії, оповідання або вірша повчального змісту тобі пропонується поміркувати і дати відповіді на запитання або виконати завдання, щоб з'ясувати, як ти зрозумів і запам'ятав їх зміст і які висновки зробив для себе.
- **Поміркуй над ситуаціями.** У цій рубриці тобі пропонується подумати над життєвими ситуаціями, в яких зазвичай опиняються люди, і допомогти їм своїми порадами, як вести себе належним чином.
- **Порадься в групі і виконай разом із друзями.** Тут вміщено завдання, які ти маєш виконати, працюючи в парі або в малій групі. Поміркуйте разом із друзями, обміняйтесь думками, подискутуйте на задану тему, прийдіть до спільної думки і повідомте про це інших учнів класу.

Отже, запрошуємо тебе продовжити шлях у цікавий світ вічних істин християнської етики.

Успіхів тобі у навчанні! Докладай зусиль, щоб стати високоморальною Людиною.

Розділ I

Новий Завіт — джерело християнської моралі

УРОК

Євангеліє — Добра Новина

«Бо я не соромлюсь Євангелії,
бо ж вона — сила Божа на спасіння
кожному, хто вірує»

(Рим. 1:16)

Хочеш знати
відповіді
на ці важливі
для кожної людини
питання? —
Вивчи урок 1.

1. Що таке мораль, етика, християнська мораль і етика?
2. У чому особливості християнської етики?
3. Як навчитися аналізувати й оцінювати свої вчинки вдома, у школі, в суспільстві?

Запам'ятай нові слова і поняття

Євангеліє — Добра Новина для всього людства про прихід на землю Спасителя Ісуса Христа, а також частина Нового Завіту, в якій містяться розповіді про Ісуса Христа, Його народження, земне життя, вчення, смерть і воскресіння.

Новий Завіт — священна книга християнства, друга частина Біблії, у якій розповідається про земне життя, смерть і воскресіння Ісуса Христа, народження християнської Церкви та поширення християнства.

Що таке Євангеліє

Прочитай розповідь і розкажи про значення слова «Євангеліє».

Прихід Сина Божого Ісуса Христа на землю був великою радістю для людей, адже їм явився Спаситель, Який прийшов спасти людей від гріха та духовної смерті. Він ніс людям істину, любов і добро.

Слово «Євангеліє» грецького походження, що у перекладі означає «Блага Звістка», або «Добра Новина».

Ангел приніс Благую Звістку Діві Марії про те, що вона народить Сина Божого — Ісуса Христа.

Євангеліями називаються також чотири частини Нового Завіту — Євангеліє від Матфея, Марка, Луки та Іоана, що були написані учнями і послідовниками Ісуса Христа. Євангелія мають багато спільного, вони розповідають про життя, смерть і воскресіння Ісуса Христа. Водночас євангелісти доповнюють розповіді один одного.

Євангелія входять до складу 27 книг Нового Завіту. Новий Завіт — свята книга християнства, друга частина Біблії. Написаний Новий Завіт євангелістами, християнськими святими, Матфеем, Марком, Лукою та Іоаном давньогрецькою мовою (діалект койне). За деякими джерелами, Євангеліє від Матфея вперше було створене арамейською мовою. Для християн уся Біблія, тобто Старий і Новий Завіти, є Божим Словом, яке, хоч і писалось людьми, є богонатхненним. Новий Завіт сформувався з 45 по 140 р. н. е. Текст Нового Завіту є єдиним для усіх християн.

В інших книгах Нового Завіту (Діяннях і Посланнях апостолів, в Одкровенні Іоана Богослова (Апокаліпсисі) розповідається про вчення Ісуса Христа, поширення християнства, подається християнське віровчення, наведені пророцтва про завершення земної історії.

Поміркуй і дай відповідь:

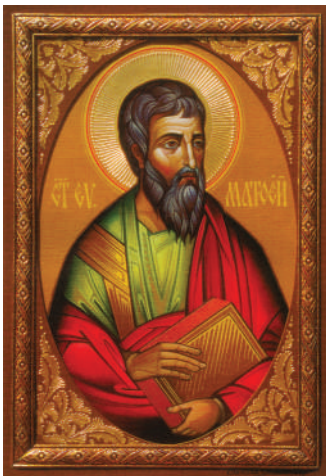
1. Хто напередодні Різдва Христового проповідував про прихід Месії на землю?
2. Коли і на честь якої події відзначається свято Благовіщення?
3. Чому чотири перші книги Нового Завіту також називаються Євангеліями?

Хто написав Євангелія

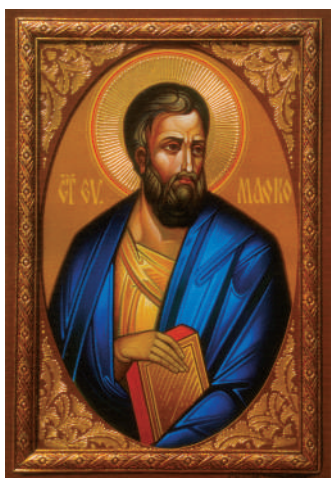

Прочитай розповідь про євангелістів, які написали Євангелія про Ісуса Христа.

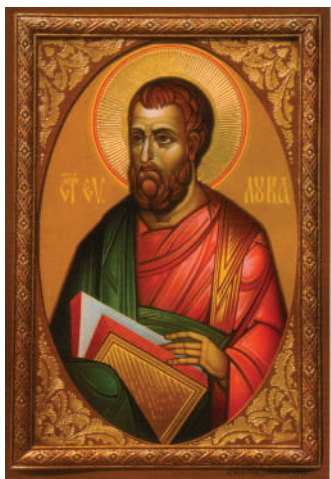
Євангелія про земне життя Господа Ісуса Христа писалися різними людьми. Деякі з них були Його учнями (наприклад, апостоли Матфей та Іоан) або були учнями апостолів (євангеліст Марк був учнем апостола Петра), знали про Нього від інших людей (євангеліст Лука був учнем апостола Павла і зустрічався з людьми, які знали Ісуса Христа). Та найголовніше, що всі чотири Євангелія є богонатхненними книгами, тобто Сам Бог керував процесом написання цих святих текстів.

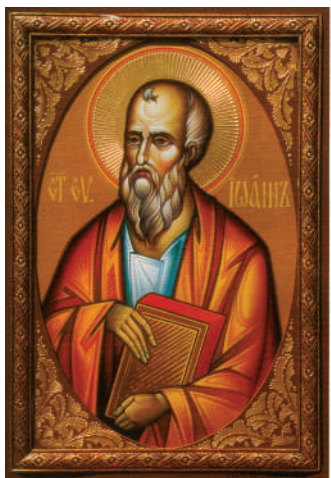
Євангеліє від Матфея було написане у 42 р. після Різдва Христового, тобто всього через 9 років після смерті та воскресіння Сина Божого. Матфей зображує Ісуса Христа перш за все як Сина Божого. Головною думкою Євангелія від Матфея є опис і проповідування Царства Божого.

Євангеліє від Марка було написане ще через 20 років. Євангеліст Марк був помічником апостолів Петра і Павла. Він зображає Ісуса Христа переважно як Слугу Божого, Котрий добровільно та вірно служив людям.

Приблизно у той же час було написане і **Євангеліє від Луки**. Євангеліст Лука був лікарем, супроводжував апостола Павла у двох його подорожах, а ще він декілька місяців провів разом із Павлом у римській в'язниці. У цьому Євангелії Ісус Христос описується перш за все як Син людський, Котрий страждає, як людина, і воскресає, як Бог, щоб вказати людям шлях до спасіння від зла.

Найпізніше було написане **Євангеліє від Іоана** — не раніше 100 р. Цей євангеліст зосереджується на духовній стороні земної діяльності Ісуса Христа — на Його вченні, яке має божественний характер. Тому тут увага концентрується на Ісусових проповідях та чудесах, які підтверджують істинність віри в Христа.

Поміркуй і дай відповідь:

1. Чи правильним є твердження, що слово «Євангеліє» має декілька значень?
2. Чому про життя Ісуса Христа розповідається відразу в чотирьох Євангеліях?
3. Який головний зміст кожного із чотирьох Євангелій?
4. Хто такі євангелісти? Чому вони написали Євангелія?

Про що розповідають Євангелія

Прочитай розповідь і скажи, про що йдеться у Євангеліях.

У Євангеліях розповідається про реальні події і факти із земного життя Ісуса Христа. Тексти Євангелій підтверджуються документами того часу, які були знайдені археологами.

Євангелія від Матфея, Марка, Луки та Іоана проголошені Християнською церквою священними за їх найдавніше походження, простоту і правдивість, чистоту вчення, а також за те, що вони були написані апостолами або їхніми найближчими учнями.

Євангелія від Матфея, Луки та Марка вміщують чимало схожих за змістом уривків тексту. Євангеліє від Іоана істотно відрізняється від попередніх як за структурою, так і за змістом. Воно було написане пізніше за книги інших євангелістів і мало на меті доповнити їх.

Кожний з євангелістів змальовував ті події і факти з життя Ісуса Христа, які він вважав найбільш важливими. Частина фактів згадується лише в одних Євангеліях і не згадується в інших.

В Євангеліях розповідається про те:

- як Господній Ангел сповістив Марії про прихід Спасителя;
- як Діва Марія народила Божого Сина Ісуса Христа;
- як раділи цьому прості пастухи і царі зі Сходу;

- як у дитинстві Ісус виявив неабиякий розум, чим по-справжньому здивував мудреців у храмі, куди привели його батьки Марія та Йосиф;
- як Іоан хрестив Ісуса в річці Йордан, коли Йому виповнилося 30 років;
- як після хрещення Ісус Христос пішов у пустелю і провів там сорок днів і ночей у молитві й пості, а диявол так і не зумів спокусити Його;
- як Христос творив чудеса: нагодував 5 тисяч людей п'ятьма хлібами і двома рибами, втихомирив бурю на морі, зцілив від важких недуг і слугу воєначальника, і раба, і грішну чужоземку тощо;
- як навчав людей Божому Слову, науці великої любові;
- як простий народ вітав Ісуса, коли Він урочисто в'їжджав до Єрусалима;
- як один з учнів, Юда, зрадив Його і як римські воїни схопили Божого Сина;
- як Ісуса Христа судили і знущалися над Ним та як повели на гору Голгофу, де розп'яли на хресті разом із двома розбійниками;
- як Ісус воскрес на третій день після розп'яття і повернувся до Своїх учнів — апостолів;
- як на сороковий день після воскресіння Син Божий вознісся на небо і зараз сидить праворуч Бога Отця.

Поміркуй і дай відповідь:

1. Чому Євангелія є священними книгами?
2. Чому існує декілька Євангелій?
3. Які найголовніші факти земного життя Ісуса Христа подані в Євангеліях?
4. Як розуміти вислів «служіння Ісуса Христа»?
5. У чому полягав життєвий подвиг Месії?
6. Чому земне життя Христа є прикладом для всіх нас?

Це цікаво!

Зображення євангелістів можемо бачити на іконах у храмах, причому кожен із них супроводжується певним символом, пов'язаним із тим, чим починається написане ним Євангеліє.

Наприклад, Євангеліє від Матфея на початку розповідає про родовід Христа, тому на християнських іконах поруч з Матфеем зображують Ангела, який приніс радісну звістку Його Матері Марії.

Євангеліє від Марка розпочинається відразу з попередження Іоана Хрестителя про прихід Ісуса, і на іконах поруч з Марком зображують лева, бо Блага Вість (Добра Новина) Іоана у пустелі перед приходом Ісуса Христа нагадує потужний голос «Лева ревучого».

На початку Євангелія від Луки священник Захарія, батько Іоана Хрестителя, робить жертвоприношення, тому на християнських іконах поруч з Лукою зображують вола як давній символ жертвоприношення.

Євангеліє від Іоана, на відміну від попередніх, містить багато узагальнень. Євангеліст-апостол розпочинає розповідь вступом про Слово Боже, яке було споконвіку, тому на християнських іконах поруч з Іоаном зображують орла, що є символом високого польоту його думки, адже євангеліст Іоан, як і цей птах, своїм гострим зором побачив те, чого не помітили інші євангелісти.

Чому необхідно читати Євангелія

Прочитай розповідь і скажи, чому ми маємо читати Євангеліє.

Євангеліє — Добра Новина, бо звіщає нам про те, що Бог любить нас.

Євангеліє — Добра Новина, бо виявляє, що Ісус Христос бажає благословити, наповнити добром і вірою наше життя.

Євангеліє — Добра Новина, бо засвідчує, що Спаситель дбає про наше здоров'я — фізичне і духовне, дає перемогу над страхом і поганими звичками, дарує надію на те, що житимемо з Ним вічно, в єдиній Божій сім'ї.

Читати Євангеліє означає знову й знову переживати радість від Доброї Новини про прихід Христа Спасителя, черпати з неї джерела життєвої мудрості, прагнення жити чесно і відповідно до заповідей Божих, у любові одне до одного і до нашого Творця.

Тисячі років християни читають Євангеліє. Читають у горі, у скрутних обставинах, у радості та щасті. У Євангелії немає жодного слова, яке не здійснилося б так, як сказав Бог. Тому ця Книга безсмертна, завжди сучасна, написана один раз, але навіки!

Прочитай і застосуй на практиці

Прочитай поради про те, як слід читати Священне Писання і працювати з ним.

Ч

итаючи Священне Писання, пам'ятаймо, що перед нами — не звичайна книга, а слово Самого Господа. Тож і поводження зі Святою Книгою має бути особливим.

1. Стався до Божого Слова дуже дбайливо. Біблію обгорни і тримай її у відповідному місті.
2. Перед читанням попроси Божої ласки для розуміння Господнього Слова. До опрацювання Священного Писання приступай у тиші, щоб ніщо не відволікало тебе.

3. Читай за чистим столом, з чистими руками і чистою душею. Не читай лежачи або під час прийому їжі.
4. Під час читання не перегинай Біблії і не загинай аркушів. Перегортай сторінки Священного Писання за правий верхній кут. Щоб не загубити місце, де закінчиш читати, вклади закладку. Якщо Книга зіпсувалась, обов'язково підклей її.
5. Читай без поспіху, не механічно, а уважно. Краще щоразу читати небагато. Такий спосіб вивчення Євангелія може здатися повільним, але це буде серйозне і свідоме читання. Важливі місця перечитай кілька разів.
6. Читаючи, роби у зошиті ті виписки, які можуть знадобитися тобі в майбутньому.
7. Прочитавши рядки, зупинись, подумай про те, що Бог хотів тобі сказати цими словами. Роби висновки із прочитаного.
8. Якщо зустрінеш незнайомі слова, запитай про їх значення у когось досвідченого. Якщо Біблія містить коментарі, обов'язково перечитай їх.
9. Візьми за звичку читати Біблію щодня. Так набудеш духовних знань і сил, що вкрай необхідно для подолання труднощів та для щасливого життя.
10. Будь не тільки уважним читачем Божого Слова, але і його виконавцем. Застосовуй Божі поради у щоденному житті.

Повчальне оповідання

Прочитай оповідання і скажи, як один чоловік допоміг іншому вийти з лісу.

Шукаймо разом

Один чоловік, заблукавши у лісі, вже декілька днів не міг вибратися з нього. Нарешті вдалині побачив іншого чоловіка. Його серце наповнилося надією і радістю. «О, тепер вже знайду дорогу, яка виведе мене з лісу», — подумав він. Коли ж вони зустрілись, сказав:

— Брате, покажи мені дорогу, якою я можу вийти з цього лісу. Шукаю вже кілька днів і не можу знайти виходу.

У відповідь почув:

— Брате мій. Я теж не знаю, де вихід, бо і сам заблукав. Але одне можу тобі сказати: не йди тією дорогою, якою я ішов, бо вона не виведе тебе звідси, як не вивела і мене. Ходімо краще разом шукати виходу...

(За П. Вортоном)

Поміркуй і дай відповідь:

1. Чи зможе чоловік знайти вихід з лісу? Як саме?
2. Що допоможе знайти нам вихід, якщо ми заблукали у житті?
3. Чому шукати виходу завжди краще разом?

Збережи у своєму серці

Євангеліє — це Добра Новина, бо в Ньому закладена Божя сила для спасіння кожної людини, яка вірує в Ісуса Христа.

Виконай дома:

1. Поясни рідним, у яких двох значеннях вживається слово «Євангеліє».
2. Скажи, що є спільного і відмінного між Євангелієм і Новим Заповітом?
3. Обґрунтуй друзям, рідним, що Євангеліє слід читати регулярно.
4. Знайди людей, яким Євангеліє допомогло у житті. Запиши їхню розповідь і розкажи на уроці.
5. Поміркуй разом зі своїми рідними, чому Євангеліє є силою Божою для спасіння людей.
6. Поясни слова великого українського філософа Григорія Сковороди: «Книга сія є Книга вічная».

УРОК

Ісус Христос — Учитель

«Я дорога, і правда, і життя.
До Отця не приходить ніхто,
якщо не через Мене»

(Ів. 14:6)

Хочеш знати
відповіді
на ці важливі
для кожної людини
питання? —
Вивчи урок 2.

1. Як Ісус Христос ставився до дітей?
2. Як Христос обрав учнів?
3. Чого навчав Син Божий?

Запам'ятай нові слова і поняття

Учитель — той, хто навчає, передає знання,
є прикладом для учнів;
у Біблії Учитель — Сам Ісус Христос.

Учні — у часи Ісуса Христа дванадцять Його
послідовників, апостолів, які після
Христового Воскресіння розповсюджували
Його вчення та утверджували Церкву
Христову на землі.

Як Ісус ставився до дітей

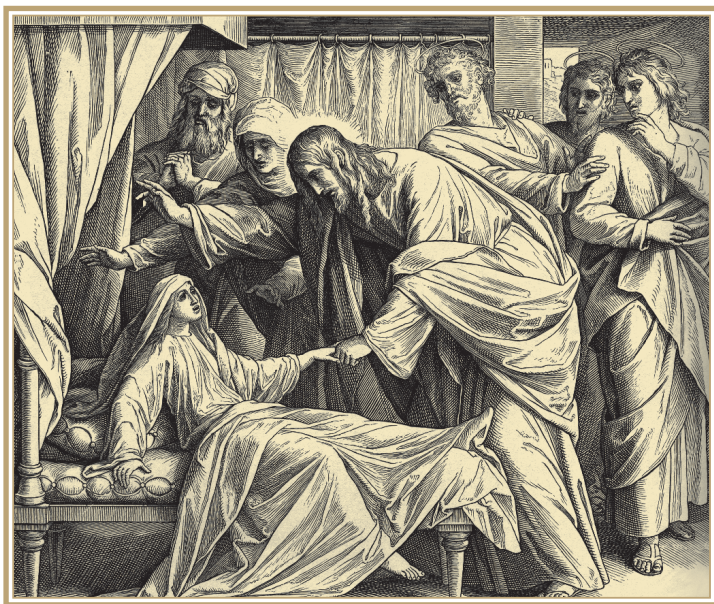

Прочитай розповідь про те, як Ісус Христос ставився до дітей.

Ісус Христос з великою увагою і любов'ю ставився до дітей, адже серця дітей, зазвичай, найбільше відкриті до Господа. Ісус Христос завжди радо спілкувався з дітьми і просив, щоб діти були разом з дорослими, які збиралися послухати Христової науки. Спаситель знав, що почуте Боже Слово пробудить у дітей любов до Господа, бажання вчитися, набувати знань і віри.

Прикладом Христової любові до дітей є повернення до життя дочки Яіра. Якось до Ісуса Христа підійшов начальник синагоги на ім'я Яір і став благати Господа прийти до нього додому, бо його єдина дванадцятирічна донька помирала. Ісус Христос поспішив їй на допомогу. І хоча, поки Він був у дорозі, дитя померло, ала силою Господньої любові Син Божий воскресив її до життя на радість батькам. Йому досить було промовити: «Дівчатко, кажу тобі, встань!» — і в ту ж мить донечка Яіра підвелася живою і здоровою.

(Лк. 8:49–56)

*Воскресіння
дочки Яіра.
Худ. Карольсфельд*

Поміркуй і дай відповідь:

1. Як Ісус Христос ставився до дітей?
2. Що сталося з донькою Яіра?

Біблійна історія

Прочитай біблійну історію і порівняй ставлення до дітей апостолів та Ісуса Христа.

Шукаймо разом

(Мк. 10:13–16; Лк. 18:15–17)

Одного разу до Ісуса привели дітей, щоб Він благословив їх і помолився. А Ісусові учні взялися виганяти дітей, побоюючись, що вони завдаватимуть Учителеві клопоту. Тоді Ісус вигукнув: «Не заважайте дітям підійти до Мене: Царство Боже належить таким, як вони! Запам'ятайте, хто не прийме Царства Божого, як ці діти, той не увійде до нього». На цьому слові Ісус обійняв дітей і благословив їх.

Поміркуй і дай відповідь:

1. Чому апостоли не допускали дітей до Ісуса Христа?
2. Якою була реакція Ісуса Христа?
3. Як Христос проявляє Свою любов до дітей у наші дні?

Як Христос обрав учнів

Прочитай розповідь про те, як Ісус Христос обирав учнів, і поміркуй, чому саме ці люди стали Його апостолами.

Розпочинаючи своє земне служіння, Ісус Христос вибрав Собі учнів, яким передав Божественну мудрість, щоб вони у майбутньому проповідували її серед різних народів.

Це були переважно бідні, прості люди, з чистим серцем і працьовитими руками, які добре знали життєві труднощі. Тому вони без особливих роздумів і зволікань залишили свої рідні домівки і пішли слідом за Христом.

Упродовж трьох років Христові апостоли переймали Його науку. Вони всюди ходили з Ним, слухали Його проповіді перед народом, були свідками Його непростих розмов із книжниками і фарисеями, бачили здійснені Ним чудеса. Згодом Ісус Христос доручив учням проповідь Царства Божого.

Ісусові учні глибоко перейнялися Його навчанням, хоча не в усьому могли виконувати Його настанови, бо, як і всі люди, піддавалися спокусі гріха. Юда взагалі зрадив Учителя за тридцять срібних монет. Коли Сина Божого вели на Голгофу, апостол Петро тричі зрікся Його. А апостол Фома не повірив у воскресіння Христа доти, аж поки не побачив Його рани на власні очі. Та число учнів Христа неухильно зростало. Крім 12 апостолів, ще багато учнів пішли за Ним нелегкою дорогою випробувань.

Багато разів учні звертаються до Ісуса як до Вчителя. Так робили навіть ізраїльські книжники, визнаючи високий авторитет Христа в суспільстві.

Перші учні Ісуса Христа. Худ. Карольсфельд

Біблійна історія

Прочитай євангельську історію і скажи, хто були перші учні Ісуса Христа.

Перші учні Ісусові

(Ів. 1:35–50)

Ще до того, як Іоана Хрестителя узяли під варту, він показав двом своїм учням на Ісуса: «Ось Агнець Божий»,— і вони вирішили піти за Ісусом.

Цілий день вони пробули з Ісусом, після чого один з них, Андрій, знайшов свого брата Симона й сказав йому: «Ми знайшли Месію».

Андрій привів брата до Ісуса, і Ісус, поглянувши на нього, сказав: «Ти — Симон, син Йони. І зватимуть тебе Петро, «скеля».

Наступного дня Ісус зібрався йти до Галилеї. Він хотів узяти з собою ще й Пилипа, що мешкав ув одному місті з Андрієм та Петром. А Пилип вирішив привести до Ісуса ще одного свого країнина — Натанаїла. Пилип сказав Натанаїлові, що саме сидів під смоковницею: «Ми зустріли Того, про Кого писав у Законі Мойсей і про Кого мовили пророки, — Ісуса, сина Йосифа з Назарета». Натанаїл не повірив: «Хіба з такого міста, як Назарет, може бути щось путяще?» Тоді Пилип сказав: «Ходімо — побачиш сам».

Натомість Ісус, побачивши Натанаїла, що йшов до Нього, сказав: «Ось справжній ізраїльтянин, у якому немає підступу». Натанаїл здивувався: «Звідки Ти мене знаєш?»

«Ще перед тим, як Пилип покликав тебе, Я бачив тебе, — сказав Ісус. — Ти сидів під смоковницею».

«Вчителю! — вигукнув вражений Натанаїл. — Ти — Син Божий, Цар Ізраїля!»

Проте Ісус зауважив йому: «Ти повірив Мені лише тому, що Я згадав про смоковницю. Але ти побачиш набагато більше».

Чого навчав Син Божий

Прочитай розповідь і скажи, чого навчав Ісус Христос людей.

Людей надзвичайно схилювали слова, які вони чули від Ісуса Христа, тому що вони допомагали їм знаходити відповіді на хвилюючі життєві запитання. Наприклад: що робити, коли тебе образив друг? Чи відповідати ненавистю на ненависть? Як чинити, щоб бути щасливим? До кого звертатися, коли спіткала біда?

Ісус Христос навчав, що головний секрет віри в Господа — у любові, милосерді, добрих справах. Це — шлях до спасіння нашої душі і тіла.

Вчення Ісуса є свідченням Божої любові до нас, бо Він прийшов показати на власному прикладі, як боротися зі спокусою і злом.

Христос Спаситель — завжди сучасний Учитель. Методи Його навчання до сьогодні залишаються найкращими. Тому, звертаючись до Ісусових настанов, до Божого Слова, ми і сьогодні черпаємо мудрість Господнього Сина.

Поміркуй і скажи, чого навчає Ісус Христос у цих уривках зі Священного Писання.

«А Я вам кажу, що кожен, хто гнівається на брата свого, підпадає вже судові» (Мт. 5:22);

«А Я вам кажу не клястися зовсім: ані небом, бо воно престол Божий; ні землею, бо підніжок для ніг Його це; ані Єрусалимом, бо він місто Царя Великого; не клянись головою своєю, — бо навіть однієї волосинки ти не можеш учинити білою чи чорною. Ваше ж слово хай буде: «так-так», «ні-ні». А що більше над це, то те від лукавого» (Мт. 5:34–37);

«А Я вам кажу: Любіть ворогів своїх, благословляйте тих, хто вас проклинає, творіть добро тим, хто ненавидить вас, і моліться за тих, хто вас переслідує, щоб вам бути синами Отця вашого, що на небі, що наказує сходити сонцю Своєму над злими й над добрими, і дощ посилає на праведних і на неправедних» (Мт. 5:44–45).

Повчальна поезія

Прочитай вірш і скажи, що отримує людина, яка прилучається до Слова Божого.

Слова Ісуса — тее джерело,
Що час не годен замулить чи стерти.
Хто з нього п'є, схиляючи чоло,
Стає, як Він, воістину безсмертний!

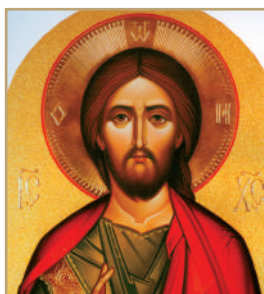
Збережи у своєму серці

**Сприймай Господнє Слово у такій послідовності:
Слухаємо (читаємо) — Роздумуємо — Запам'ятовуємо —
Діємо — Живемо.**

Ісус Христос — найкращий Учитель. Він дуже любив дітей і прагнув, щоб вони приходили до Нього і засвоювали Його Божественну науку. Вивчай Слово Боже, радуй Учителя своєю доброю поведінкою та успіхами.

Виконай дома:

1. Підготуй розповідь про те, як навчав Ісус Христос Своїх учнів. Проконсультуйся з батьками, старшими, більш досвідченими людьми.
2. Що має запозичити, на твою думку, сучасний учитель від Учителя Ісуса Христа?
3. Підготуйся до участі у дискусії на тему: «Якби я був учителем, то у чому намагався б наслідувати Ісуса Христа?»

УРОК

Ісус навчає притчами

«Відкрию у притчах уста Свої,
розповім таємниці
від почину світу!»

(Мт. 13:35)

Хочеш знати
відповіді
на ці важливі
для кожної людини
питання? —
Вивчи урок 3.

1. Що таке притча?
2. Чому Ісус навчав народ притчами?
3. Чому важливо знати, читати і вивчати Христові притчі?

Запам'ятай нові слова і поняття

Алегорія — прихований зміст оповідання, байки, притчі.

Мораль — пояснення алегорії в оповіданні, байці, притчі.

Притча — розповідь, взята з історії чи навколишнього життя, мета якої викласти духовні чи моральні істини.

Що таке притча

Прочитай і скажи, що таке притча.

Для навчання людей Ісус Христос використовував притчі — невеликі оповідання повчального змісту, що мають у собі моральне чи релігійне повчання (глибоку премудрість). Притча близька до байки. Але, на відміну від байки, притча не має прямої настанови і моралі. Слухач сам повинен вивести цю мораль для себе. Тому Свої притчі Христос звичайно закінчував закликом: «Той, хто має вуха, нехай слухає». Зазвичай основу притчі складає життєва історія, яка добре запам'ятовується. Переказавши її, оповідач пояснює, що у ній є повчального. Він розкриває алегорію притчі, тобто її справжній зміст, прихований під звичайною життєвою історією. Закінчується притча мораллю — тобто навчанням того, як слід вчинити у подібних життєвих ситуаціях.

Поміркуй і дай відповідь:

1. Чим притча відрізняється від життєвої історії?
2. З якою метою використовуються притчі?

Порівняй і запам'ятай!

Притчі багато в чому схожі на байки. Так, розповідаючи про те, як Вовк познувався над беззахисним Ягням, байкар Леонід Глібов мав на увазі знування над беззахисним народом тих, хто має владу.

Повчальне оповідання

Прочитай повчальне оповідання і скажи, чому злі вовки нещасливі.

Оповідання
про злого вовка

Трирічний Олександр попросив свою сестру:

— Розкажи мені про злого вовка.

Десятирічна Оксана мудро відповіла:

— Є тільки вовки нещасливі.

(За Б. Ферреро)

Поміркуй і дай відповідь:

1. Що таке притча?
2. Чим притча нагадує байку?
3. Яку алегорію (прихований зміст) має «Оповідання про злого вовка»?
4. Яка мораль притчі Бруно Ферреро?

Чому Ісус навчав народ
за допомогою притч

Прочитай розповідь і скажи, чому Ісус Христос навчав людей притчами.

Єврейський народ очікував Божого Царства, але сподівався, що це Царство буде земним, матеріальним, і що Ізраїль займе перше місце серед народів світу. Ізраїль очікував земного царя — Месію (Спасителя) — такого, яким був цар Давид. Ісус Христос, прийшовши на землю, хотів виправити такі уявлення про Себе і про Боже Царство. Месія — це духовний Правитель у Божому Царстві.

Пояснити народів про Боже Царство було так само важко, як словами передати глухому музику чи сліпому розповісти про кольори веселки, бо люди не жили за законами цього Царства і не розуміли його. Тому Ісус Христос порівнював Царство Боже то з перлиною, закопаною в землю, то з сіячем, що зронив зерно у землю, то з квітучою рослиною, весільним бенкетом, тобто з тим, що приносить радість, знання і, головне, віру, надію та любов. Таким чином Ісус Христос прагнув доступно пояснити простим людям глибокі духовні істини.

Поміркуй і дай відповідь:

1. Як євреї уявляли собі прихід Месії і майбутнє своєї країни?
2. Чому, описуючи Боже Царство, Ісус розповідав людям про перлину, сіяча, весільний бенкет?

Чому важливо знати, читати і вивчати Христові притчі?

Прочитай розповідь і скажи, чому людям важливо знати і розуміти Христові притчі.

Через притчі люди могли зазирнути, як через вікно, і пізнати, яким насправді є Царство Боже. Так, іудеї думали, що Царство Боже буде тільки для обраного, ізраїльського народу. Ісус

несподівано сповістив їм (у тому числі і через притчі), що Царство Боже відкрито для всіх. Євреї сподівалися, що Царство Боже настане в майбутньому, а Ісус навчав, що воно вже є тут, тепер, тільки треба вміти його розгледіти і відчутти серцем.

Притчі, як дзеркало, перевіряють наше серце, чи є воно відкритим до навчання, чи, можливо, закам'яніло. Притчі показали сучасникам Христового земного життя і нам усім, якими ми є насправді, і закликали до самовдосконалення. Притчі спонукають нас жити в Божому Царстві, тобто праведно і з вірою в Господа, вже тепер. Вони є дороговказами на нашому життєвому шляху. Вони пробуджують наше сумління, спонукають змінювати наше життя.

З євангельських притч Ісуса Христа кожна людина може брати взірець для наслідування, у якому закладена правда, досконалість, істинний шлях до вічного життя.

Поміркуй і дай відповідь:

1. Чому Ісусові притчі є вікном для тих, хто читає і слухає їх?
2. Чому євангельські притчі порівнюють із дзеркалом для душі?
3. Який взірець містять у собі притчі Сина Божого?

Збережи у своєму серці

Немає нічого новішого за старі істини Господнього Слова.

Перевір себе!

1. Притча – це ...
2. Ісус промовляє до людей притчами, щоб ...
3. У притчах Ісус учить нас про ...
4. І сьогодні Христос промовляє до нас зі сторінок ...
5. Склади притчу про моральну поведінку і приготуйся до її інсценізації в класі.

УРОК

Мета людського життя і засоби її досягнення

«Люби Господа Бога
Свого всім серцем своїм, і всією
душею своєю, і всією своєю думкою.
Це найбільша й найперша заповідь.
А друга однакова з нею: Люби свого
ближнього, як самого себе»

(Мт. 22:37–39)

Хочеш знати
відповіді
на ці важливі
для кожної людини
питання? —
Вивчи урок 4.

1. Як продовжити собі життя?
2. Що значить змарнувати життя?
3. Чи може прагнення до багатства бути головною метою життя людини?
4. Якими є головні засоби досягнення високої мети у житті?

Запам'ятай нові слова і поняття

Духовне багатство — те, що людина надбала для спасіння своєї душі (віра в Господа, любов до ближнього, моральні чесноти).

Марнота — даремно проведене життя, у якому людина не здобула духовного багатства.

Матеріальне багатство — те, що людина надбала для задоволення потреб свого тіла (будівлі, одяг, речі, їжа, гроші, коштовності).

Мета — те, до чого людина прагне у житті, чого хоче досягти.

Як продовжити собі життя

Прочитай розповідь і скажи, як людина може продовжити своє життя.

Життя людини — це короткий відрізок часу між народженням і смертю, мікроскопічна частинка буття світу, лише одна з ланок у довгому ланцюзі існування людства. Тривалість нашого життя вимірюється не лише прожитими роками, а й тим, що нами зроблено. Тому, щоб продовжити життя, слід зробити його змістовнішим, дорожити кожною його миттю, не витрачаючи її марно. Ми не знаємо й не можемо знати, як довго триватиме наше життя. Якщо розраховувати лише на те, що воно все ще попереду, то така надія розхолоджує і час буде змарновано.

Це цікаво!

Народна мудрість навчає: «Не відкладай на завтра те, що можна зробити сьогодні». А римський імператор Марк Аврелій, котрий жив у II ст. після Р.Х., говорив: «Живи так, немовби ти зараз маєш розпрощатися із життям, немовби час, залишений тобі, є несподіваним подарунком».

Поміркуй і дай відповідь:

1. Чи можна продовжити собі життя?
2. Чому важливо не відкладати на завтра те, що можна зробити сьогодні?

Що значить змарнувати життя

Прочитай розповідь і скажи, як можна змарнувати власне життя.

Своє життя люди можуть використати по-різному. Хтось вважає, що поки живемо, слід по-справжньому насолодитися життям, бо, мовляв, після смерті такої нагоди більше не трапиться. І більшу частину дорогоцінного часу така людина проводить у ресторанах та барах, шукає гострих відчуттів. Беззмістовні розмови, даремне витрачання часу, що неодмінно породжує лінь. Вживання наркотиків, алкоголю, куріння, які тільки шкодять здоров'ю, дедалі більше перетворюють таких людей на рабів власних пристрастей замість осмисленого, духовно багатого життя.

Але слід пам'ятати, що на марну трату часу може перетворитися і будь-яке інше захоплення, яке зовні виглядає доволі пристойно. Можна ціле життя надміру захоплюватися туризмом, спортом, фітнесом і дієтами. Можна витрачати час задля концертів і художніх виставок, кіносеансів і телепередач. Це зовсім не означає, що не потрібно вчитися, займатися спортом, цікавитися мистецтвом, відпочивати і виділяти час на розумні розваги, але за цими інтересами не повинно загубитися головне — наші добрі справи в Ім'я Боже.

Поміркуй і дай відповідь:

1. Що означає змарнувати життя?
2. Які бажання і пристрасті особливо складно в собі побороти?

Повчальне оповідання

Прочитай оповідання і скажи, чому дівчинка нічого не пожертвувала на храм.

Божа монетка

Одна дівчинка слухала проповідь про пожертвування. Перед цим вона отримала дві монетки, одну з яких вирішила віддати для храму, а за іншу купити цукерок. Під час збору пожертвувачів помітила, що у неї в кишені тільки одна монетка. Повернувшись додому, вона сказала мамі: «Я сьогодні хотіла пожертвувати монетку на храм, але виявилося, що Божу монетку я загубила». — «Дуже легко загубити Божу монетку, а не свою», — відповіла мама.

(За В. Семчуком)

Поміркуй і дай відповідь:

1. Що символізує Божа монетка?
2. Чому Божу монетку набагато легше загубити, ніж свою?

Чи може прагнення до багатства бути головною метою життя людини

Біблійна історія

Прочитай притчу та скажи, чому Христос засудив багатія.

Притча про багача

(Лк. 12:13–21)

Ісус Христос учив людей: «Остерігайтесь користолюбства, любові до багатства, бо життя людини не залежить від багатства її маєтку». А щоб люди краще зрозуміли це, Господь розповів притчу про нерозумного багача.

В одного багатого чоловіка добре вродила нива. І він став міркувати: «Що мені робити? Нема куди зібрати урожай». Та зрештою вирішив: «Зруйную старі житниці та збудую більші, і зберу туди все добро. І скажу душі моїй: «Багато маєш добра, тож спочивай, їж, пий, веселись!»

Але Бог, почувши такі слова, сказав чоловікові: «Нерозумний! Цієї ночі душу твою візьмуть у тебе і ти помреш. Кому ж дістанеться те, що ти наготував?»

Поміркуй і дай відповідь:

1. Яку мету мав у житті багач?
2. Чому багатій збентежився, отримавши зі свого поля великий врожай?
3. Яке рішення він прийняв?
4. Як пристрасть до багатства згубила чоловіка?
5. Чому багаті теж плачуть?

Якими є головні засоби для досягнення високої мети у житті

Прочитай розповідь про те,
що є метою нашого життя і як її досягти.

Усе життя маємо бути насторожі: чи не зробили ми злих вчинків, якщо зробили, то чи не повторюємо їх знову, чи не зневажили якимись учинками Господа, чи постаралися зробити життя своїх ближніх щасливим. Це і має бути метою життя кожного християнина.

Досягти мети можна, керуючись чотирма найвищими християнськими чеснотами. Перш за все, маємо виховати в собі стриманість і поміркованість, тобто здатність нашого розуму керувати тілесними прагненнями такою мірою, щоб задовольнятися тільки необхідним або навіть тим, що маємо, а не тим, що хотілося б мати. Слід пам'ятати про те, що щасливий не той, хто має багато, а той, кому досить і того, що має.

Від стриманості народжується сміливість і мужність, тобто здатність нашої думки втримати в покорі емоції і почуття перед загрозою спокус. Сміливість маємо не тоді, коли відчуваємо силу в м'язах, а тоді, коли душа владарює над тілом, коли живемо праведно. Тоді не боїмося і смерті.

Сміливість скеровує до справедливості — здатності спрямувати людську душу та розум на дотримання законів. Справедливість земна — це дотримання людських законів — і тих, що діють у державі, прийняті її владою, і тих, які передаються народом з покоління у покоління як традиції. Найвища справедливість — це жити за Законом Божим: виконувати Господні Заповіді.

Справедливість поєднується з мудрістю. Вона — часточка Божої Премудрості і неодмінно приводить людину до усвідомлення, що істинною суттю всього нашого життя є Бог.

Повчальне оповідання

Прочитай оповідання про двох людей і скажи, заради кого і заради чого кожний з них живе.

Для кого?

Якось увечері один чоловік, провівши цілий день за книгою пророцтв, вирішив вийти надвір, аби трохи прогулятися. Він ішов поволі по бічній дорозі і невдовзі побачив сторожа, який довгими розміреними кроками ходив туди й сюди перед огорожею, за якою було видно багате обійстя. «Задля кого ти ходиш?» — запитав зацікавлено чоловік. Вартівник назвав ім'я свого пана. А потім запитав: «А для кого ходиш ти?»

(За Б. Ферреро)

Поміркуй і дай відповідь:

1. Що можна відповісти сторожу на місці героя притчі Б. Ферреро?
2. До Кого скеровані всі кроки і турботи кожного твого дня?
3. Що є найважливішим у твоєму житті?
4. У чому вбачаєш мету свого життя?

Збережи у своєму серці

Мета людського життя не в накопиченні і примноженні нескінченних земних багатств, не в пошуках незліченних насолод, а в поміркованості, стриманості, сміливості і мудрості, у праведному житті, добрих вчинках, у виконанні найважливіших заповідей — любові до Бога і ближнього.

Перевір себе!

1. На основі отриманих знань поясни зміст такого висловлювання: «Мета людського життя — спасіння від зла. Мета історії — Ісус Христос. Мета людської душі — Небо».
2. Простеж за своєю поведінкою упродовж тижня і проаналізуй, що зроблено тобою для того, щоб досягти життєвої мети — спастися від зла та гріха.

*Ікона
«Юрій Змієборець»
із церкви Різдва
Богородиці.
Село Велике
Львівської області*

УРОК

Правильна основа життя

«Приступайте до Нього, до Каменя
живого, дорогоцінного, що відкинули
люди Його, але вибрав Бог»

(1 Петр. 2:4)

«Чи хочеш ти знати, о марна людино,
що віра без діл мертва?»

(Як. 2:20)

Хочеш знати
відповіді
на ці важливі
для кожної людини
питання? —
Вивчи урок 5.

1. Чому віра є основою морального життя християнина?
2. Коли наша віра безсила?

Запам'ятай нові слова і поняття

Віра — впевненість у чомусь, у здійсненні чого-небудь; визнання існування Бога.

Моральне життя — життя відповідно до моральних правил, Заповідей Божих, які допомагають мати безкорисливе, справедливе і доброзичливе ставлення до ближнього.

Дім на скелі — символ міцності віри в єдиного Бога.

Біблійна історія

Прочитай притчу, порівняй розумного чоловіка з необачним, а також будинки, які вони збудували.

Притча про дім на скелі

(Мт. 7:24–27; Лк. 6:46–49)

Хто слухає, сприймає Боже Слово і виконує Господні Заповіді, подібний до розумного чоловіка, який збудував свою оселю на кам'яній основі. Коли розпочалася злива, вийшли з берегів річки, знялася буря і вся ця стихія обрушилася на новозбудовану оселю — той дім не впав, бо був збудований на камені.

А кожен, хто слухає Боже Слово та не виконує його, подібний до іншого чоловіка — необачного, який свій дім збудував на піску. Коли розпочалася злива, вийшли з берегів річки, знялася буря і вся та стихія обрушилася на новозбудовану оселю — той дім упав. І руйнування було величезне!

Це цікаво!

У Палестині, де навчав Ісус Христос, дуже сухий клімат, але час від часу і справді бувають страшні зливи, які все знищують. Засушливі низини, заболочені чи висохлі річки та озера стають повноводними і затоплюють усе довкола. Єдиними будівлями, що можуть вистояти при цій повені, є ті, що побудовані високо на скелях. Такі будівлі зазвичай мають одну стіну в самій скелі, тому є дуже міцними.

Чому віра є основою морального життя християнина

Прочитай розповідь і скажи, що означає дім, збудований на скелі і на піску.

Дім у Христовій притчі — це символ людського життя. Будувати — значить діяти, бути активними.

Оселя на скелі позначає споруду міцну і непорушну. У Новому Завіті скеля — це символ самого Ісуса Христа. Будинок на піску є символом зміни і нестійкості.

Єврейські книжники вважали, що коли вони знають і бережуть Боже Слово, то стоять на скелі. Ісус Христос вчить, що не досить слухати Слово, потрібно його виконувати, на ньому будувати своє життя. Христос говорить, що Його послідовники мусять бути готові залишити все задля Царства Божого, подолати тернистий життєвий шлях.

Поміркуй і дай відповідь:

1. Що є моральною основою життя людини?
2. Чи можливо, щоб добрі справи порушували правила, Закон?
3. Чому свого апостола Симона Христос назвав Петром, що в перекладі з грецької означає «камінь», «скеля»?
4. Чому Ісус, молячись або проповідуючи, піднімався на гору?

Біблійна історія

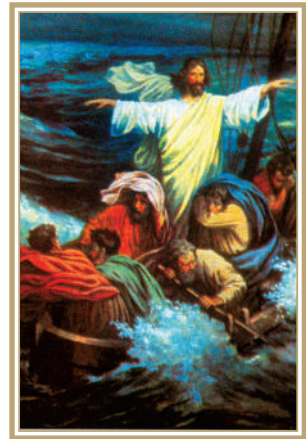

Прочитай біблійну історію і поміркуй, чому учні Христа злякалися.

Втихомирння бурі на озері

(Лк. 8:22–25)

Якось довелося Ісусові Христу з учнями, що Його супроводжували, пливати човном на інший берег Галілейського озера. Як тільки Він заснув, знялася буря, піднялися хвилі і вода почала заливати човен. Учні кинулися будити Ісуса словами: «Учителю, чи тобі байдуже, що ми гинемо? Рятуй нас, Господи!» Ісус Христос устав і каже до них: «Чого ви так злякалися, маловірні?» Потім наказав вітрові й розбурханим хвилям: «Замовкніть! Ущухніть!» І довкола запанувала велика тиша. Страх охопив присутніх: «Хто Він такий, що вітер і води Його слухаються?»

Поміркуй і дай відповідь:

1. Чому Ісус Христос зміг утихомирнити бурю на морі?
2. Чого не вистачало учням для порятунку від бурі на Галілейському озері?

Коли наша віра безсила

Прочитай розповідь і скажи, що є основою для нашої віри.

Наша віра може бути швидко послаблена, якщо вона надійно не стоїть на міцній основі, причому цією основою є віра в Боже Слово і добрі діла. І навпаки, наші сили помножаться, якщо ми читаємо Священне Писання, дивимося крім розважальних чи пізнавальних телепередач і духовно-релігійні, допомагаємо мамі накрити на стіл, співчуваємо хворій бабусі, допомагаємо бідному і подаємо руку перехожому, що посковзнувся на слизькій дорозі, радуємо батьків добрими оцінками.

Спробуймо жити так, як вчить Ісус Христос, сповна віддаючи себе людям, а значить і Богові, і відчуємо, наскільки легше стає нам на цьому світі. Чим менше ми скиглитимемо і проливатимемо сльози над своїми невдачами, чим сміливіше йтимемо назустріч труднощам, тим більше здобудемо у житті, тим впевненіше промовлятимемо: «Якщо Бог з нами, то хто проти нас?» Ісус не тільки вчив віри, але й віддав Своє життя за спасіння людей усього світу. Тому християнство є «вірою в ділах».

*Ісус Христос
у домі Марфи.
Худ. Карольсфельд*

Повчальне оповідання

Прочитай повчальне оповідання і скажи, чому у багача така скромна оселя на небі.

У небі

Якось жив собі один багач. Одного разу йому приснилося, що після смерті він потрапив до неба. Святий проводив його по вулиці, забудованій прекрасними будинками. Багач побачив надзвичайної краси дім і запитав, хто в ньому живе.

— То небесний дім твого слуги, — відповів святий.

— Чудово, — усміхаючись, сказав багач, — якщо мій слуга має такий дім, то я з радістю подивився б на оселю, яка буде належати мені.

Незабаром вони потрапили на вузьеньку вуличку, будинки на якій були маленькі і дуже скромні.

— Будеш жити ось у тій хатині, — сказав святий, показуючи пальцем на один дуже бідний будиночок.

— Що?.. Я маю мешкати в цій халупі?

— На жаль, для тебе не маємо нічого кращого, — відповів святий. — Мусиш зрозуміти, що той дім збудований з матеріалів, які ти нам прислав із землі.

(За П. Вортоном)

Поміркуй і дай відповідь:

1. З яких матеріалів був збудований будинок колишнього багатія?
2. Як жив на землі багач?
3. Як багатому чоловікові отримати кращу оселю на небі?
4. Проаналізуй поведінку своїх знайомих, друзів і скажи, хто з них будує своє життя на міцній основі, а хто — на піску.

Збережи у своєму серці

Надійною основою нашого життя є віра в Бога, помножена на добрі справи.

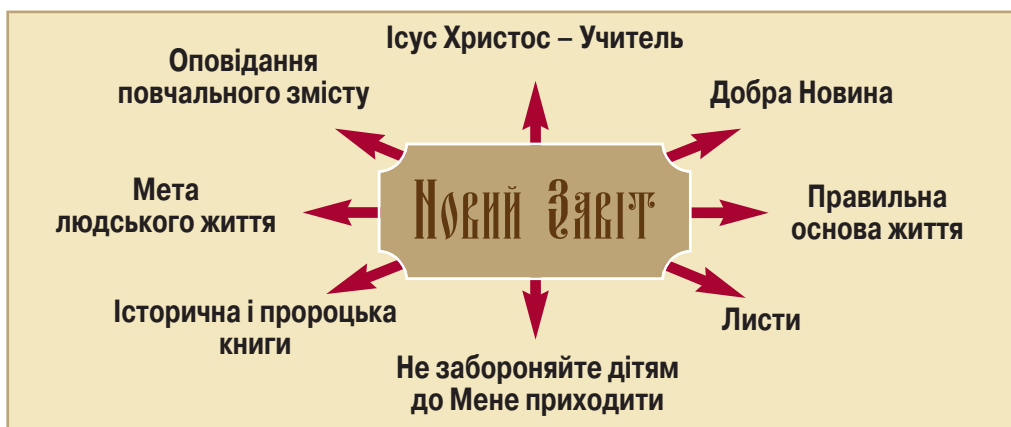
УРОК

Узагальнення

Розглянь схему-узагальнення і скажи, що вміщено в Новому Завіті і про що можна з нього довідатися.

Пригадай вивчені уроки та дай відповіді на запитання:

1. Як Ісуса Христа називають у Новому Завіті?
2. Чому для людей Євангелія – це Добра Блага Новина?
3. Як називаються короткі оповідання, якими Христос навчав людей?
4. Назвіть книги, які входять до Нового Завіту.
5. В якій притчі розповідається про мету людського життя?
6. Що у притчі символізує дім на скелі?

Розділ II

Слово Боже виховує нас

УРОК

Вибір цінностей

«Шукайте ж найперше Царства Божого
й правди Його, — а все це вам
додасться»

(Мт. 6:33)

Хочеш знати
відповіді
на ці важливі
для кожної людини
питання? —
Вивчи урок 7.

1. Що таке моральні та матеріальні цінності?
2. Чим цінні для нас небесні скарби?
3. Як зробити правильний вибір цінностей і здобути небесні скарби?

Запам'ятай нові слова і поняття

Вибір — спроба віддати перевагу одному перед іншим.

Цінності — те, що є особливо важливим у житті.

Небесні скарби — християнські цінності, те, що дароване Богом людині в нагороду за її праведне життя.

Що таке моральні і матеріальні цінності

Ознайомся з повідомленням і скажи, яка різниця між моральними і матеріальними цінностями.

Збираючись придбати якусь річ у магазині чи на базарі, ми перш за все цікавимося її ціною і залежно від того вирішуємо, чи зможемо її купити. Готуючи усне повідомлення на урок, радіємо цінній книзі або інформації з Інтернету. А коли наші рідні лікуються, то цінними для них є в першу чергу рятівні пігулки.

Отож цінностями вважаємо те, що є для нас особливо важливим у конкретній життєвій ситуації. Але якщо ми придбали жаданий мобільний телефон, то він із часом втрачає для нас свою первинну цінність. Особливістю матеріальних цінностей є їх швидкоплинність, залежність від ситуації. Тому люди, які визнають тільки матеріальні цінності, живуть лише сьогоднішнім днем, мають обмежені думки і почуття — подібно до багатія з євангельської притчі.

Але в житті є постійні цінності. Кожна людина прагне добра, дружби, справедливості, любові. Моральні цінності довговічні і дуже часто не залежать від конкретної ситуації. Моральні цінності дані нам від Господа.

Поміркуй і дай відповідь:

1. Які з перерахованих далі понять ти вважаєш цінними у своєму житті: «розваги», «кохання», «мода», «гроші», «здоров'я», «популярність», «участь у житті країни»?
2. Які з цих цінностей належать до матеріальних?
3. Чи є, на твій погляд, життєві цінності, які не включені до цього списку?

Біблійна історія

Прочитай притчу та скажи, яке значення в житті людини має Царство Небесне.

Притча про скарб та перлину

(Мт. 13: 44–46)

Одного разу Господь навчав про значення Царства Небесного для людей і розповів таку притчу: «Царство Небесне подібне до скарбу, закопаного в полі. Великою є радість людини, яка знайде цей скарб! Ця людина настільки щаслива, що готова продати все, що має, тільки б купити поле, де схований скарб.

Царство Небесне подібне також до купця, який шукає найдорожчу та найпрекраснішу перлину. А як знайде її — все продасть, лише щоб купити найціннішу перлину.

Так і люди повинні перш за все прагнути Царства Божого».

Поміркуй і дай відповідь:

1. Що робить людина, яка знайшла скарб?
2. Яку перлину шукає купець?
3. Чому людина, яка знайшла скарб, все продає заради цього скарбу?
4. Який найдорожчий скарб у твоєму житті?
5. Як ти шукаєш найдорожчу перлину у своєму житті?

Це цікаво!

У стародавні часи, особливо в Ізраїлі, де нерідко відбувалися війни, люди не могли зберігати свої дорогоцінності вдома, бо боялися їх втратити. Тому ховали їх у надійному місці — в землі, на полі, далеко від дому. Часто родина не знала, де заховані їхні скарби. Коли батько раптово помирав чи трагічно гинув, то його скарби залишалися захованими в землі.

Чим цінні для нас небесні скарби

Прочитай повідомлення і скажи,
що є найціннішим скарбом для людини.

Ісус не даремно обирає порівняння Царства Небесного зі скарбом та перлиною.

Як стверджують словники, «скарб — це коштовності, сховані в потаємному місці, закопані в землю», тобто те, що є для нас найбільш дорогоцінним та малодоступним, принаймні захованим від наших очей.

Багато поколінь відчайдушних людей присвятили своє життя пошукові золотих скарбів, і, як правило, ці пошуки закінчувалися трагічно. Тому що шукали вони цінності матеріальні, а не мудрість, закладену у християнських цінностях.

Якщо ми хочемо жити справді щасливо, то не повинні «ганятися» за матеріальними цінностями (грішми, авто, модним одягом, дорогими розвагами), а маємо прийти на те поле, де знаходиться небесний скарб, — найвищі християнські цінності. Поле у Христовій притчі символізує Церкву, життя її вірних у любові і добрі. А купець — це той чоловік, який шукає правди, тобто це ми з вами.

Хто знайшов Божу мудрість, той без жалю залишає все, що мав до того: несправедну віру, злі вчинки та звички, розкоші і багатство.

Але не кожного з нас можна назвати таким купцем, як у притчі. Адже той купець купив поле зі скарбом, тобто повністю здобув місце у Царстві Небесному. Ми ж тільки збираємося купити поле і скарб на ньому. Наше завдання — відшукати цей скарб вірою в Господа і здобути його добрими ділами.

Поміркуй і дай відповідь:

1. Які твори про шукачів скарбів тобі доводилося читати?
2. Як ти ставишся до такого заняття?
3. Що означають скарб і перлина у притчі Ісуса Христа?

4. Де знаходиться ця перлина?
5. Чому, на твою думку, Божа мудрість, як і скорб, часто є прихованою від більшості людей?
6. Що означає у притчі поле?
7. Що зробив купець, і як ми можемо повторити його дії у своєму житті?

Як зробити правильний вибір цінностей і здобути небесні скарби

Прочитай повідомлення про те, як зробити правильний вибір.

Усе наше життя складається з дрібних радощів і невдач. Під час забігу на уроці фізкультури нас випередив однокласник, і ми забуваємо про все, цілковито спрямувавши свої зусилля на тренування, а наступного разу таки перемагаємо в забігу. Але наш однокласник виявляється вправнішим у стрибках у довжину, і наша радість від успіху лускає, як мильна бульбашка.

Дівчинка має шалений успіх у новій модній сукні на вечірці. Щастю її немає меж, адже вона так довго вишукувала фасон, так наполегливо переконувала батьків зробити їй подарунок. Але необережна рука сусідки, якою пролито на сукню кілька крапель соку, псує шикарну обновку. Замість успіху — сльози і розчарування.

А тепер замислимося над тим, чи коли-небудь приносило вам розчарування спілкування з Господом, чи відчували ви занепад сил, дратівливість після молитви, чи викликало агресію і невдоволення відвідування храму.

Напевно, ви помітили й те, що дуже часто ми переглядаємо свої життєві цінності, коли втрачаємо близьку людину. Тоді думаємо про те, наскільки дріб'язковими були вчорашня сварка з подругою чи позавчорашні переживання у зв'язку з низькою оцінкою.

А тепер уявімо собі втрату у своєму серці Бога — нашого Небесного Отця, з Яким нас чекає Вічне життя. Чи може бути щось більше за цю втрату? Наприклад, шалений землетрус чи лютий ураган знесли нашу оселю, і нам доводиться жити в приймах у знайомих. Що вартує порівняно з цим загублений під час останньої екскурсії плеєр, утрата якого сприймалася як справжня трагедія?

Ми часто потрапляємо у ситуації, коли слід поступатися власними зручностями заради інших людей: запрошувати сісти у транспорті літнього пасажира, відвідати хворого товариша, поприбирати сміття на березі річки, потурбуватися про безпритульну тварину тощо. Тоді ми і робимо вибір на користь Творця життєвих цінностей — Господа.

Ще важливіше проявити твердість, наприклад, у гурті підлітків, де нормальним і навіть геройським вважають уживання брутальних слів, — і не використовувати лайки, не ображати нею Імені Господнього. Важливо правильно зробити вибір на користь добра і Божої мудрості.

Хто знайшов Божу мудрість, пізнав Христа, навіть не надбавши ніяких статків, той володіє усім, має власний скарб добра і любові, життя з Господом.

Повчальне оповідання

Урок життя Григорія Сковороди

Якось, подорожуючи Україною, російська імператриця почула про видатного філософа Григорія Сковороду. Негайно звеліла своїм слугам розшукати його і переказати повеління, аби той переселився до столиці Росії. Але ніхто не знав, де шукати любомудра, бо він не мав постійного місця проживання.

Григорій Сковорода

З Харкова, де зупинилася імператриця, в усі кінці краю полетіли вершники. Нарешті один із них зупинився на околиці села Гусинці. При дорозі сидів чоловік, якого назвали філософом, і грав на сопілці. Поблизу безтурботно пощипувала соковиту траву вівця. Вершник передав Сковороді волю імператриці. Філософ вислухав уважно, проте нічого не відповів. Заграв на сопілці веселу мелодію. Розгублений посланець мусив вислухати її до кінця. Потім Григорій здивував його такими словами: «Скажіть цариці, що мені моя сопілка і вівця дорожчі царського вінця».

Так і поїхав імператорський посланець ні з чим. Вельможам не під силу було зрозуміти вчинок Григорія Сковороди — як це людина може відмовитися від теплого місця під сонцем, від благ і почестей?..

(За М. Слабошпицьким)

Поміркуй і дай відповідь:

1. Як ти ставишся до вчинку українського філософа?
2. Чи знайшов Григорій Сковорода справжній скорб у своєму житті?

Збережи у своєму серці

Про наші моральні цінності свідчать наші слова та вчинки.

Перевір себе!

1. Коли ми знаходимо перлину?
2. Чого навчає нас притча про скорб і перлину?
3. Уяви собі, що виникла пожежа. Яких п'ять речей ти візьмеш із собою? Познач їх цифрами 1, 2, 3, 4, 5 за важливістю.
4. Котра з цих речей буде твоєю перлиною? Чому?
5. Розв'яжи одну з життєвих ситуацій:
 - а) Кілька агресивних ровесників чи ровесниць оточили тебе. Що ти робитимеш?
 - б) Знайомий/знайома зіпсували твої улюблені джинси морозивом. Як зреагуєш на це?

УРОК

Слухати і приймати слова правди

«Божє Слово живе та діяльне, гостріше
від усякого меча обосічного, — прохо-
дить воно аж до поділу душі й духа... і
спосібне судити думки та наміри серця»

(Євр. 4:12)

«Будьте ж виконавцями слова,
а не слухачами самими,
що себе самих обманюють»

(Як. 1:22)

Хочеш знати
відповіді
на ці важливі
для кожної людини
питання? —
Вивчи урок 8.

Що означає прийняти правду у своє серце?

Запам'ятай нові слова і поняття

Правда — те, що народжене Божою наукою
й узгоджується з нею.

Правдивість — чеснота людини, яка говорить тільки те, що думає і робить насправді.

Біблійна історія

Прочитай притчу та скажи, яка її головна думка.

Притча про сіяча

(Лк. 8:5–15)

Одного разу Ісус Христос прийшов на берег Галілейського озера. До Нього прийшло багато народу. Він увійшов у човен, а люди стояли на березі.

І розповів Христос притчу: «Ось вийшов сіяч, щоб посіяти.

Як він сів зерно, одні зерна упали край дороги, і пташки налетіли та їх повідзьобували. Інші ж упали на кам'янистий ґрунт, де не мали багато землі, і відразу посходили, бо земля була неглибока; а як зійшло сонце, зів'яли і, не маючи коріння, посохли. А інші попадали в терен, і виріс терен і їх поглушив. Ще інші ж упали на добру землю і вродили: одне в сто раз, друге в шістдесят, а третє втридцять. Хто має вуха, щоб слухати, нехай слухає!»

Що означає прийняти правду у своє серце

У притчі про сіяча Ісус Христос показав, як по-різному люди сприймають Слово Боже і коли воно по-справжньому полонить їхню душу.

Зерно — це Слово Боже (Євангеліє).

Сіяч — проповідник Божого Слова.

Земля — серце людське.

Земля при дорозі, куди впало зерно, означає неухажених, розсіяних людей, до серця яких Слово Боже не має доступу. Лукавий легко викрадає і виносить його від них, щоб вони не увірували і не спаслися. Від нас залежить, чи давати ворогу розкратити насіння правди Божого Слова.

Кам'янисте місце означає людей непостійних і малодушних. Вони охоче слухають Слово Боже, та воно не вкоренилося в їхній душі, і ці люди при першій спокусі й труднощах зраджують віру.

Терня означає людей, у яких життєві турботи, багатство та різні пороки заглушають у душі Слово Боже. Якщо заглушається слово, то не від бур'яну, а від тих, хто дозволив йому зійти. Адже можемо і мати багатство, але не спокушатись ним і не заглушати духовні потреби повсякденними клопотами.

Добра, родюча земля означає людей з добрим серцем. Вони уважні до Слова Божого, зберігають його в добрій душі і терпляче намагаються виконати все, чого воно вчить. Плоди їхні — це добрі діла.

Учімося слухати Слово Боже не тільки слухом, а й серцем, і тоді прокладемо собі дорогу до правди, до Царства Небесного.

Повчальне оповідання

Прочитай оповідання і скажи, чому Сергійко поступив саме так.

Не виходило по-іншому

Учитель розповів учням на уроці про те, як їхній однокласник Сергійко урятував маленьку дівчинку, яка ледь не потрапила під колеса автомобіля. На перерві до Сергія підійшли однолітки.

— Що, хотів прославитися, щоб у газетах про тебе написали? — зухвало запитав Андрій.

— Та ні, мабуть, сподівався на грошову винагороду? — зіронізував Ігор.

— А може, перевірити себе хотів, дослідити, як зможеш діяти в екстремальній ситуації? — поцікавився Олесь.

— Та ні, я й не задумувався над цим, просто не виходило зробити по-іншому, — відповів Сергій.

Поміркуй і дай відповідь:

Проаналізуй ситуацію і скажи, у яку землю потрапило засіяне зерно в серцях Андрія, Ігоря, Олесь та Сергія.

Повчальний вірш

Розкрийте навстіж кожен своє серце
До Істини, яка завжди жива.
Я щиро вірю, що на чаші денця
Всіх душ впадуть Ісусові слова.

Збережи у своєму серці

Важливо не просто знати вчення Христа, але й жити за Його заповідями.

Перевір себе!

1. Підготуйся до переказу та коментування притчі про сіяча.
2. Що допомагає зерняткові рости?
Що допомагає людині духовно рости?
3. Як Бог засіяв зерно у нашому серці?
4. До якого ґрунту воно належить?
5. Що потрібно робити, щоб виріс добрий плід?

УРОК

Гордість та смирення

«Бог противиться гордим, а смиренным дає благодать»

(1 Петр. 5:5)

Хочеш знати
відповіді
на ці важливі
для кожної людини
питання? —
Вивчи урок 9.

1. Чому не можна пишатися власними здібностями і досягненнями?
2. Хто такі фарисеї, і що таке фарисейство?
3. Як вилікуватися від гордині?
4. Як стати смиренным?

Запам'ятай нові слова і поняття

Гордість — упевненість людини в тому, що вона особлива, самодостатня і може всі свої проблеми вирішити самотійно, без Бога.

Скромність — уміння подолати свою гординю перед ближніми.

Смирення — уміння подолати свою гордість, у першу чергу перед Богом.

Фарисейство — лицемірство, звичка вважати себе кращим за інших.

Чому не можна пишатися власними здібностями і досягненнями

Багато людей пишаються красою свого тіла, його гарною будовою, красою обличчя. Інші горді за свій будинок, багатство, бо це справляє враження на навколишніх. Чимало хто почуває себе вищим від інших тому, що мають добру освіту і вплив у світі. Ще інші пишаються своїм добрим ім'ям і пошаною серед людей.

Але чи можемо ми гордитися своїм тілом. Адже людина собі тіла не надбала, його їй дали Бог та батьки. Тому такі люди замість того, щоб чванитись тим, що одержали від Творця, повинні бути вдячними Йому за гарне, міцне і здорове тіло.

Пам'ятаймо і про те, що всі речі, все багатство, яке ми надбали, дані нам Богом.

Тож як можна пишатися тим, що не зроблено нами? Звичайно, ми працюємо, але хто дав нам сили, уміння, здібності й охоту до праці? Чи не Господь дав щастя, витривалість працювати, а не розтрачувати гроші в пияцтві та розпусті?

Коли хтось хвалиться своїм знанням, яке дало йому нагоду винайти різні добрі речі для людства і тому прославило його ім'я, то спитаймо такого, хто дав йому гнучкий розум, охоту заглибитись у таємниці природи? Бог ще й опікується, щоб ті знання дійшли до людей.

Хто дав людині такий добрий характер, хто влив у її душу і серце любов до чеснот, бажання їх здобувати, хто допомагав Своєю ласкою їх набуті? — Бог!

Та найважливіше те, що кожен із нас існує й живе тому, що Господь нас створив, допомагає жити і сприяє в усьому доброму, що ми робимо, говоримо, думаємо чи бажаємо.

Поміркуй і дай відповідь:

1. Що таке гордість?
2. Чому вона є найнебезпечнішим і найстрашнішим гріхом?
3. Як зуміли подолати в собі спокусу гордості Авраам, Мойсей, Давид і Сам Господь Ісус Христос?
4. Хто першим проявив гординю стосовно Господа?
5. Як були покарані ті, хто вважав себе рівним Всевишньому?
6. Що означає «творити собі кумирів»?

Повчальне оповідання

Прочитай оповідання і скажи, як ти сприймаєш поведінку Василька.

Завжди перший

Як тільки учителька ставила питання, Василько тут же вистрибував: «Я вже знаю правильну відповідь», — а коли запитували однокласницю, не вгамовувався: «Вона ж не так відповідає!» Коли ділилися враженнями після футбольного матчу на уроці фізкультури, неодмінно вставляв: «А мій гол був таки най-

красивішим і найважливішим!» Після екскурсії заявляв: «Добре, що я поїхав з вами, бо хто б вам показав найкоротшу дорогу». Перед конкурсом художньої самодіяльності оголошував: «Добре, виручу вас востаннє, бо не хочу, щоб наш клас зганьбився...»

Поміркуй і дай відповідь:

1. Чи подобається тобі Василько?
2. Яке продовження може мати ця історія?

Біблійна історія

Прочитай притчу і порівняй поведінку двох людей у храмі.

Притча про митаря та фарисея

(Лк. 18:9–14)

До храму увійшли помолитись два чоловіки. Один був фарисей, а інший митар.

Фарисей, ставши посередині храму, молився так: «Дякую, Боже, Тобі, що я не такий, як інші люди неправедні, як оце митар, наприклад. Я постую два рази на тиждень, даю десятину з усього, що тільки надбаю!»

А митар здалеку стояв і навіть не смів звести очей до неба, тільки бив себе в груди: «Боже, будь милостивий до мене, грішного!»

Митар повернувся до дому свого більш виправданий, ніж фарисей, бо кожен, хто підноситься, буде понижений, хто ж понижається, той буде піднесений.

*Притча
про митаря
та фарисея.
Худ. Карольсфельд*

Хто такі фарисеї, і що таке фарисейство

Прочитай розповідь і скажи, що особливого ти помітив у поведінці фарисея і митаря.

Фарисеї у давній ізраїльській державі були, як правило, мирянами, релігійною та політичною групою людей, які зберігали Мойсеїв Закон і суворо дотримувались його. Серед них було багато добрих учителів Божої науки, які користувалися авторитетом серед ізраїльського народу. Фарисеї вірили у воскресіння, але не пов'язували його з приходом Ісуса Христа. Водночас вони перебільшували роль релігійних правил і не вірили в те, що головнішим за них є любов до Бога і до ближнього. Коли Ісус Христос проголосив ці істини, фарисеї почали переслідувати Його, боячись втратити свою духовну владу над євреями.

Фарисеєві з Євангельської притчі здається, що він найкращий для Бога, тому що часто поститься і не шкодує для Бога власних грошей. Та коли придивитися уважно, то неважко помітити гріховність фарисея: він фактично відкупляється своїми грішми від Бога, з погордою роздивляється по храму замість того, щоб зосередитися на спілкуванні з Богом, а головне, не любить ближніх, засуджує їх, чваниться власними заслугами.

Митарі в Іудеї були збирачами податків. Їх серед євреїв ніхто не любив, вони вважалися безбожними, жорстокими здирниками. Так воно здебільшого й було насправді. Але персонаж притчі про митаря й фарисея не такий. Митар усвідомив свій гріх. Він не тільки не схожий на інших митарів, але й на фарисея. Митар стоїть здалеку, не сміє навіть голови підвести, настільки тяжкими видаються йому власні гріхи. Він розуміє, що коли змінить своє життя, в якому вже розкаюється, то фінансово зазнає, можливо, й краху, йому важко буде віддати всі гроші, забрані нечесним шляхом від інших, але не бачить іншого способу для порятунку і тільки б'є себе у груди, виявляючи тим самим знак найглибшого жалю, і просить Бога про милосердя, яке полягає не тільки у Господньому прощенні, але й у допомозі стати на праведний шлях.

Поміркуй і дай відповідь:

1. Хто такі фарисеї?
2. Чому фарисей вважав себе ідеальним взірцем побожної, праведної людини?
3. Яке значення фразеологізму «бити себе в груди»?
4. Чим відрізняються фарисей і митар у своїх молитвах?

Як вилікуватися від гордості

Прочитай поради про те, як позбавитися гордості і які чесноти притаманні смиренній людині. Поміркуй, чи є в тебе ці якості. Якщо так, то намагайся позбавитися від них.

Існують єдині «ліки» від гордості і самолюбства — смирення і скромність. Смиренна людина — це та, яка:

- довіряє Богові, понад усе за все бажає виконати Його волю; за все дякує, радіє навіть у скруті;
- переживає за свої гріхи, намагається не образити Бога хоча б найменшим із них, ніколи не забуває молитися про те, щоб звільнитися від гріха;
- не пишається нічим добрим, що в ній є чи що вона робить, бо знає, що все це — лише милість Божа, дар Божий, а не її заслуги; не любить, щоб її хвалили;
- не відповідає злом за зло; нікого не судить, до себе ставиться вимогливо, до інших — поблажливо;
- нікого не ображає, не дратує, не засмучує; і сама не ображається, не дратується, не засмучується;
- у кожній людині шанує образ Божий, любить і друзів, і ворогів; вважає всіх кращими, достойнішими за себе, але не забуває і про власну гідність; служить людям, як Самому Христу;
- не боїться нікого й нічого, але усвідомлює свою моральну відповідальність перед Богом.

Повчальне оповідання

Прочитай оповідання і скажи,
чому Славку подарували новий велосипед.

Велосипед

...**С**лавко робив уроки, коли до нього заглянув сусід Андрійко і покликав на вулицю. Довелося відмовитися від запрошення. Але побачивши, як засмутився товариш, Ярослав запропонував: «Ти візьми велосипед, покатайся. А я швидко вийду». У сусіда від радості заблищали очі. Подякував він другові, схопив велосипеда...

Та за півгодини у двері різко подзвонили. На порозі стояв Андрій, мало не плакав і ледь чутно бурмотів: «У сусідньому дворі старшокласники захотіли покататися на твоєму велосипеді. Я їм не дав. Тоді вони його відібрали і почали топтати ногами. Все, що могли, зламали або зігнули. Ось, дивись», — і Андрій показав те, що донедавна було велосипедом. Та Славко несподівано поцікавився іншим: «А тебе не зачепили?» — «Ні!» — здивувався сусід. — «Слава Богу!»

На Великдень тато подарував Славкові новий складний велосипед, значно кращий за попередній.

(За Б. Ганаго)

Поміркуй і дай відповідь:

Які чесноти проявилися в поведінці Славка?

*Зішестя святого духа. Розпис на хорах Кирилівської церкви в Києві.
Худ. М. Врубель*

Як стати смиренним

Прочитай розповідь про те, як стати смиренним у спілкуванні і поведінці.

Бути смиреними в побуті означає використовувати простий та зручний одяг, який налаштовуватиме на навчання; не загромождувати свою оселю непотрібними речами; не вимагати у батьків грошей на «мобілки», комп'ютерні ігрові приставки тощо; обмежувати себе в їжі.

Бути смиреними у поведінці — не вмикати на повен голос магнітофон чи телевізор, пам'ятаючи, що поруч сусіди, може, хочуть відпочити; ідучи вулицею, не розмахувати руками, пропускати наперед старших.

Бути смиренними у спілкуванні — намагатися якомога рідше вживати слово «я»; розповідати те, що цікавить не лише нас; не наполягати на своїй думці; не вживати у своєму мовленні брутальних слів; не принижувати інших; не глузувати з них.

Бути смиренними у спілкуванні з Богом означає впокорити свою гординю; молитися, як митар у храмі, каючись у своїх гріхах і не демонструючи своєї запопадливості; відвідувати храм Божий; любити Господа більше, ніж самого себе.

Повчальне оповідання

Прочитай оповідання і скажи, чи будуть однокласники задоволені новим старостою Юрком.

Вибори старости

...**Н**а класних зборах шестикласники обирають старосту. Першим виступає Юрко. «Я знаю, дорогі друзі, що вас найбільше цікавить, — запевняє він. — Тому я постійно буду організовувати футбольні матчі, походи в ліс, відвідування кінотеатрів». «Хочу підтримати кандидатуру Юрка, — додає його найкращий друг Миколка. — Він справді все уміє. Коли ж кожну справу робитимемо разом, порадившись, вислухавши всі думки, жити нам буде дуже цікаво».

Поміркуй і дай відповідь:

1. За чию кандидатуру хотілося б тобі проголосувати на цих зборах? Чому?
2. Продовж цю історію: «Мені здавалось, що я ніколи не маю сумніву у своїй правоті. Навпаки, залюбки повчаю інших, ставлю себе в приклад. Але одного разу...»

Збережи у своєму серці

«У молитві краще мати серце без слів, ніж слова без серця»
(Махатма Ганді (1869–1948), індійський політик).

УРОК

10

Терпіння і справедливість

«Терпеливістю вашою
душі свої ви здобудете»

(Лк. 21:19)

«Бо любить Господь справедливість,
і Він богобійних Своїх не покине,
вони будуть навіки збережені,
а насіння безбожних загине!»

(Лк. 21:19)

Хочеш знати
відповіді
на ці важливі
для кожної людини
питання? —
Вивчи урок 10.

1. Для чого людині терпіння?
2. Чи можна жити по справедливості?

Запам'ятай нові слова і поняття

Справедливість — винагорода праведним, смиренним
і терплячим та покарання грішникам,
які не покаялись, за їхніми вчинками.

Терпіння — здатність людини переносити земні страждання: хвороби, прикροщі, знуцання, самотність, матеріальні нестатки.

Терплячість — уміння не осуджувати людей за їхні недоліки і переносити незручності, пов'язані з ними.

Біблійна історія

Прочитай притчу і визнач її головну думку.

Притча про багатія і вбогого Лазаря

(Лк. 16:19–31)

Ісус переконував фарисеїв, що не можна одночасно служити Богові та ганятися за багатством, бо одне завжди заважатиме іншому. А ласі до грошей фарисеї лише сміялися зі слів Ісуса. Тоді Він попередив їх: «Ви хочете удавати праведників перед людьми, але Бог знає, хто ви насправді. Що цінують люди, те ненависне Богові». І розповів притчу:

«Жив собі дуже заможний чоловік: він носив дорогий одяг і щодня влаштовував гучні бенкети. А біля брами його дому лежав убогий на ім'я Лазар. Лазар харчувався недоїдками, які кидали йому; тіло вбогого було вкрите виразками, які облизували собаки.

І ось настав день, коли Лазар помер. Ангели підхопили його й посадили на почесне місце поруч з Авраамом.

Потім помер і багатій, але він потрапив у пекло. Караючись у муках, багатій раптом побачив удалині Лазаря поруч з Авраамом і закричав: «Батьку мій Аврааме! Зглянься на мене й звели Лазарю дати мені ковток води — мої катування жахливі». Але Авраам відповів йому: «Згадай: ти розкошував у житті, а Лазар лише поневірявся. Нехай тепер він утішиться, а ти постраждай. Крім того, вас однаково розділяє безодня, яку неможливо подолати». Тоді багатій попросив: «Прошу тебе, надішли Лазаря до дому мого батька, і нехай він усе розповість моїм п'ятьом братам, бо я не хочу, щоб вони мучилися, як я». «У них є Закон Мойсея і Писання пророків — нехай їх слухаються». «Та то таке! Якби ж то хтось із померлих з'явився до них, тоді вони покутували б гріхи!» — вигукнув багатій.

«Якщо вони Мойсея і пророків не слухаються, — заперечив Авраам, — то нехай навіть хтось і воскресне — вони однаково не повірять».

*Притча про багатія і вбогого Лазаря.
Худ. Карольсфельд*

Це цікаво!

Ім'я «Лазар» у давньоєврейській мові означало «Божа допомога».

Поміркуй і дай відповідь:

1. Хто такий Авраам? Що ти знаєш про нього?
2. Чому Лазаря після смерті ангели віднесли на почесне місце, поряд з Авраамом, а багатому довелося терпіти муки у пеклі?

Для чого людині терпіння

Прочитай пояснення притчі про багача і Лазаря і скажи, які висновки ти зробив з цієї притчі для себе.

Притча про багача й Лазаря пояснює нам значення терпіння в житті кожної людини. Розповідь про них побудована на протиставленні. Багач — голий і красивий, гарно вдягнений, ситий, приємний з вигляду. Але він непривабливий і страшний усередині, бо є жорстоко байдужим до страждань інших людей і немилосердним.

Бідняк не має нічого, лиш покритий струпами. Він тужить за шматочком хліба, який і то дістається швидше собакам, ніж йому. Але він красивий всередині, бо терпляче і мужньо переносить земні страждання. Він не проклинає ані багатія, ані Господа і навіть не просить про полегшення свого життя.

Притча навчає, що не вбогість сама по собі дарує людині спасіння і святість, а терпіння у стражданнях, які ця вбогість породжує. У тому й полягає суть і призначення нашого земного терпіння.

Необхідність проявляти терпіння відчуваємо буквально на кожному кроці нашого повсякденного життя. Нас дратує те, що через балакучість співрозмовника втратили зайві хвилини на «мобільнику». Обурюємось невихованістю сусіда по столу, який сьорбає юшку. Відповідаємо грубістю на нечемність відвідувача театру, який, запізнившись і пробираючись на своє місце, наступив вам на ногу. Гніваємось на невдаhu, який пролив сік на наш новий костюм. У таких ситуаціях важливо не піддаватися спокусі зухвало повчати приятелів та знайомих, а тим більше насміхатися з них. Краще підтримати мудрою порадою.

Проте терпіння не слід плутати з терплячістю. Терпляча людина не нарікає лише на ближнього. Людина в терпінні не нарікає і на Господа, Який послав їй непрості випробування, аби дати можливість спасти душу.

Поміркуй і дай відповідь:

1. Чому зі своїми проханнями багач звертається не до Лазаря, а до Авраама?
2. Чому Ісус Христос якось сказав, що легше верблюдові пролізти крізь вушко голки, аніж багатому потрапити до раю?
3. Чи можуть спастися брати багатія?

Це цікаво!

Яскравим прикладом довготерпіння було життя ченця Києво-Печерського монастиря Аганіта, який жив в XI столітті. Він володів народною медициною, але лікував людей не лише її засобами, а й зцілював Словом Божим. Його пацієнтами були жебраки і бідняки, бояри і князі. Але ні з кого він не брав плати за лікування, знаючи, що всяка сила людини, її талант і покликання — від Бога,

а не від неї самої. Тож Агапіт дав обітницю не полишати монастирських стін, а приймати хворих тільки у святій обителі. Цієї клятви він не порушив навіть тоді, коли хворів князь Володимир Мономах. Агапіт передав йому лікувальне зілля, молився за князеве здоров'я і зцілення його душі. І княжу недугу було подолано, але сам цілитель за монастирські ворота не вийшов, бо не мав права порушити обітницю.

Поміркуй і дай відповідь:

Чим повчальна історія життя преподобного Агапіта Печерського?

Повчальне оповідання

Прочитай оповідання і скажи, чого нас може іноді навчити маленький павучок. Придумай завершення оповідання.

Терплячий павучок

Якось Тетянка взялася шити сукню своїй ляльці, та раптом вколола палець і з досади залишила роботу. Після обіду вона спробувала продовжити своє заняття, але стібки виходили нерівними, нитки рвалися і врешті заплуталися остаточно. На очі дівчини навернулися сльози, вона сердилася і на ляльку, і на голку, і на сукню, і навіть на яблуньку, під якою сиділа.

Коли сльози почали висихати, Тетянка помітила на деревці павутинку. У той час, як дівчина захоплено розглядала роботу маленького павучка, подув вітер, і від тонкої павутинки залишились тільки обривки. Наляканий павучок утік на одну з гілок і, весь зіщулившись, сидів там доти, поки вітер не вщух. А потім розпрямив лапки, повернувся на попереднє місце і знову почав тягнути свою срібну нитку. Його рухи були незвичайно швидкими, і перед очима дівчинки почав вимальовуватися дивний візерунок. Майстра нітрохи не засмучувало те, що сталося з його першою роботою...

(За В. Семчуком)

Перевір себе!

1. Одна учениця ніяк не хоче вчитися і читати. Як зробити: посміятися з її невігластва, розібрати на класних зборах, розповісти про корисність навчання чи переказати цікавий епізод з підручника?
2. Подруга не знає, яку сукню їй одягнути на день народження. Як правильно вчинити: подумати, що це не моя справа, запропонувати переглянути черговий випуск журналу мод чи сказати, що важливішою є не сукня, а духовна настанова на свято?
3. Під час відзначення твого дня народження приятель розбив твою улюблену чашку. Як вчинити: посваритися, не подати вигляду, що це тебе засмутило, чи сказати, що у тебе у житті ще й не таке бувало?
4. Неприємний тобі хлопчак навмисне обляпав тебе багнюкою ще й обізвав нечупарою. Як правильно вчинити: дати здачі, поскаржитися батькам або вчительці чи простягнути руку на знак примирення?
5. Яку відповідь даси на отриманого тобою листа:
«Рік тому зі мною сталося нещастя. Я важко захворіла і втратила друзів. Тепер, замість того, щоб втішатися своїм життям, я страждаю. Хіба Бог не дав життя для того, щоб радіти? Чому існують страждання, якщо всі жахаються від нього? До кого маю звернутися? Не знаю, що робити. Чому Бог допустив таке? Думаю, що жити нема чого, бо яке значення має терпіння у житті людини?»

Чи можна жити по справедливості

Прочитай повідомлення і скажи, яка є формула найвищої Божої справедливості.

Бог завжди бачить наші гріхи, сумує, коли ми не розкаюємося в них, але дає можливість покаятися.

Поняття справедливості тісно пов'язане з двома поняттями — правами та обов'язками людини, її відповідальністю за свої вчинки.

Якщо суспільство, держава забезпечують людині збереження її прав і реалізацію її свобод, то людина у свою чергу зобов'язана підтримувати таке суспільство і таку державу, охороняти й захищати їх, сприяти їх вдосконаленню і розвитку.

Кожна людина зобов'язана знати чинні у державі закони і дотримуватися їх, нести відповідальність за їх порушення. Бо тільки там, де дотримуються закони, можна говорити про існування соціальної справедливості. Але кожна людина несе відповідальність не лише за виконання державних законів, а й моральних. У жодному із державних законів не записано, що маємо вірити в Бога, але Божі Заповіді, у яких закладена Господня справедливість, спонукають нас до цього.

Часто ми хочемо справедливості, вже негайно і тільки для себе. Нам раз у раз здається, що несправедливо поставили низьку оцінку, похвалили іншого, суддя несправедливо провів футбольний поєдинок. Але не забуваймо про те, що саме у випробуваннях і стражданнях виявляється Господня любов до нас, тому маймо терпіння, не зазнавши справедливості на землі, дочекатися їх у житті вічному.

Поміркуй і дай відповідь:

1. Де визначено наші обов'язки і правила життя?
2. Чому надуживання власними правами неминуче призводить до порушення прав іншого?
3. Які моральні закони ти знаєш? Як вони називаються?
4. Чому дотримання прав ближнього і виконання власних обов'язків вимагає від нас терпіння?
5. Запитай своїх батьків, близьких, чи важко їм бути терплячими. Попроси їх поділитися своїми «секретами» терплячості.

Збережи у своєму серці

Бог — усезнаючий, тому Його справедливість досконала.

УРОК

Відповідальність за вчинки

«Від кожного, кому дано багато, багато від нього й жадатимуть. А кому багато повірено, від того ще більше жадатимуть»

(Лк. 12:48)

«Не обманюйтеся, Бог осміяний бути не може. Бо що тільки людина посіє, те саме й пожне!»

(Гал. 6:7)

«Хто прагне добра, той шукає вподобання, хто ж лихого жадає, то й прийде на нього воно»

(Пр. 11:27)

Хочеш знати
відповіді
на ці важливі
для кожної людини
питання? —
Вивчи урок 11.

1. Як розрізнити добрі і погані вчинки?
2. Чому завжди слід бути готовим до відповідальності за свої вчинки?

Запам'ятай нові слова і поняття

Відповідальність — виконання людиною певних зобов'язань, які ставлять перед нею, Бог, інша людина і суспільство.

Вчинок — певна дія людини.

Намір — рішення людини зробити що-небудь, досягти результату.

Покарання — реакція держави, батьків, Бога на порушення людиною моральних зобов'язань чи правил співжиття, яка обмежує права цієї людини.

Як розрізнити добрі і погані вчинки

Прочитай повідомлення і скажи, що слід зробити, щоб успішно виконати якусь справу.

У

се наше життя складається з певних учинків. Тільки протягом одного дня ми можемо допомогти однокласнику розв'язати незрозумілу йому задачу і провідати в лікарні хвору бабусю, посваритися з кращою подругою і розбити м'ячем сусідське вікно, прибрати у квартирі і зіпсувати телевізор.

Як правило, вчинки супроводжуються добрими намірами.

Наприклад, хотілося довести подрузі, що львівські цукерки смачніші за київські, а та образилася, бо її мама працює на фабриці «Рошен».

Думав знайти новий канал «Дискавері», який залюбки дивилися б і дорослі, і діти, але ненароком зіпсував пульт управління.

Грав у принциповому поєдинку на перемогу, а м'яч чомусь замість воріт полетів у вікно.

Поспішала провідати бабусю в лікарні — і перебігла вулицю на червоне світло.

Прибираючи в кімнаті у мамі, викинула папірець із важливим для неї номером телефону.

Тож у кожному вчинку маємо пам'ятати не тільки про наш намір, але й про відповідальність за його результати. Далеко не завжди легко розібратися, які наслідки матиме наш вчинок.

Плануючи який-небудь учинок, слід пригадати батькові або мамині настанови, звернутися в молитві за порадою до Господа. Це ніколи не пізно зробити й тоді, коли ви вже зробили недобрий вчинок. Набагато гірше, якщо ви нічого не зробите для того, щоб виправити його наслідки.

Біблійна історія

Прочитай притчу і визнач її головну думку.

Притча про пшеницю і кукуль

(Мт. 13:24–30, 36–43)

Ісус розповів притчу про пшеницю і кукуль:

«З чим можна порівняти Царство Боже? Припустімо, господар засіяв свій лан пшеницею, а вночі, коли усі спали, його ворог висіяв на той самий лан кукуль. За деякий час пшениця кинула колос і показався кукуль, і здивовані слуги почали питати господаря: «Господарю, адже ти сіяв пшеницю — звідки ж узявся кукуль?» Господар відповів, що це зробив його ворог. Тоді слуги запропонували виполоти кукуль, але господар заборонив це робити: разом з куколем ви можете висмикнути й пшеничне колосся: «Нехай усе це росте, доки не почнуться жнива. Тоді я й скажу жінцям: зберіть кукуль у снопки й спалить його, а пшеницю зберіть до клуні».

Потім, на прохання учнів Ісус пояснив зміст притчі: сівач пшениці — це Бог, лан — це світ, у якому всі ми живемо, насіння пшениці — діти Царства Божого, кукуль — це прибічники зла, що їх висіяв диявол. Жнива — це кінець світу, а жінці — ангели Божі. Точнісінько так, як збирають і палять кукуль, наприкінці світу Син Людський надішле Своїх ангелів, і вони розшукають усіх, хто робив зло й підбивав людей на погані вчинки. І їх укинуть до вогненної печі, де на них чекають страшні муки. А праведники сяятимуть, як сонце, у Царстві Божому.

Поміркуй і дай відповідь:

1. Які образи притчі символізують добро і зло?
2. Як Христос пропонує зробити вибір між добрими і злими вчинками?

Повчальне оповідання

Прочитай оповідання і скажи, що вплинуло на зміну поведінки сина.

Материнська молитва

Мати мала одного сина. Виховувала його сама, бо була вдовою. Віддавала йому всю ласку і любов, але син не слухав маму. Часто перебував у непристойному товаристві. Мати спочатку просила сина не чинити так, але марно. Тоді жінка почала молитися. Одного вечора син побачив маму перед образами на колінах. Вона настільки втомилася, що заснула. Тоді син упав біля матері і почав цілувати її. Він припинив пиячити, залишив своє погане товариство.

(За В. Прохоровою)

Поміркуй і дай відповідь:

1. Як матері вдалося подолати зло, що опанувало її сином?
2. Як по-іншому могли розгортатися події?
3. Чому добро у будь-якому разі перемогло б?

Чому завжди слід бути готовим до відповідальності за свої вчинки

Прочитай повідомлення і скажи, чи залишаться без уваги Бога наші недобрі вчинки.

Для Господа справжньою дорогоцінністю є кожен добірний колосочок, кожна незіпсована зернина, кожна праведна душа, кожен добрий вчинок. Він, як дбайливий господар, повторює: «Лишіть, нехай росте до жнив одне й друге разом».

Життя людини на землі — це випробування, і залежно від того, як ми витримаємо цей життєвий іспит, отримаємо вічне життя. Бог не карає злих, щоб разом із ними не терпіли і добрі люди.

Господь Сам вирішить, коли прийде час жнив, і все розсудить Сам. Лиш тоді ангели-женці зможуть відділити зерно від куколю, праведника від грішника, синів Царства Небесного від синів лукавого. І зробить Він це під час Суду Божого, страшного для тих, хто чинив зло і заслужив на покару власного сумління, яке більше не дріматиме в ньому, і щасливого для того, хто страждав заради інших і задля Бога. Зло буде покаране – рано чи пізно, коли – не знає ніхто, окрім Бога, тому маємо бути готові до Суду Божого в будь-яку хвилину.

Збережи у своєму серці

Своїми словами та вчинками ми щоденно пишемо книгу свого життя. У ній немає запасних сторінок, ми не можемо користуватися коректором та гумкою, тому живімо відповідально перед Богом та людьми.

Перевір себе!

1. Як ти розумієш зміст вислову: «Що посієш, те й пожнеш»?
2. Перекажи і поясни зміст притчі за опорною таблицею:

Сіяч	Син Чоловічий, Ісус Христос, Господь Бог
поле	світ
добре зерно	Сини Царства Небесного, праведні люди, люди, які каються у своїх гріхах
кукіль	сини лукавого, грішні люди, люди, які не каються у своїх гріхах
ворог, що сіє	диявол
Жнива	кінець світу, Суд Божий
Женці	ангели

3. Як розуміння притчі про кукіль допоможе тобі змінити своє життя?
4. Розв'яжи життєву ситуацію:
Учителька доручила тобі підготувати реферат до відкритого уроку. Але, як тільки в тебе випала нагода попрацювати над повідомленням, до тебе приїхали родичі, з якими давно не бачились. Як ти поступиш у цій ситуації?

УРОК

Працелюбність і винагорода за працю

«Не працюйте тільки про людське око,
немов чоловіковгодники, а як раби
Христові, чиніть від душі волю Божу»

(Еф. 6:6)

«Як хто працювати не хоче,
нехай той не їсть!»

(2 Сол. 3:10)

Хочеш знати
відповіді
на ці важливі
для кожної людини
питання? —
Вивчи урок 12.

1. Чому праця облагороджує людину?
2. Чи будь-яка праця почесна?
3. Як зробити свою працю духовною?
4. Чим у праці шкодить заздрість?

Запам'ятай нові слова і поняття

Працелюбність — чеснота, що характеризує людину, яка, витрачаючи розумові, фізичні та духовні сили, бере участь у створенні матеріальних та духовних цінностей.

Заздрість — невдоволення від того, що маєш менше за інших здібностей чи речей.

Чому праця облагороджує людину

Прочитай повідомлення і скажи, яка праця є корисною для людини і її душі.

У вільній, творчій праці в ім'я Бога, на благо людей і суспільства найповніше розкриваються здібності і можливості людини, утверджується її особистість. Разом з тим праця є й головним засобом розвитку людини. Насамперед у трудовій діяльності удосконалюються фізичні й розумові здібності, розвиваються вміння та навички, цінюються допомога інших людей, час. І, навпаки, підневільна праця людини, яка є лише додатком до машини і змушена цілий день повторювати ті самі операції, морально чи фізично калічить людину.

Повчальне оповідання

Прочитай оповідання і скажи, чому на полі поведінка дівчини була іншою, ніж у кабінеті сільського голови.

Соняшники

Двері відчинилися, і до кабінету несміливо вступила огрядна дівчина в чорному шерстяному жакеті, запнута сніжнобілою хусткою.

— Оце, Меланіє, наш шановний гість, скульптор із столиці, — заговорив сільський голова. — Він хоче ліпити тебе для виставки.

Скульптор стежив за дівчиною з нещадною зухвалістю митця. Меланія мовби навмисне заповзялася розвінчати всі його творчі задуми. Трималася вимушено, силювано й незграбно, криво усміхалась і затуляючи губи хусточкою. Спочатку це тішило, згодом уже починало дратувати. Художник провів у селянки кілька днів, але так і не зміг її розворушити, не зумів «упіймати образ». Пригнічений творчою невдачею, вирішив, не попрощавшись із «героїнею», утікати з села.

Але те, що він побачив по дорозі, приголомшило й осліпило скульптора: на широчезній рівнині, скільки сягає зір, яскраво золотились соняшники. Стояли до самого обрію, пишноголові, стрункі й незліченні, випромінювали світло своїми жовтогарячими коронами. Аж ось із глибини золотих плантацій білою чаєчкою виринула чиясь косинка, за нею з'явилась друга, третя. Дівчата рухалися міжряддями, і там, де вони проходили, з соняшниками творилось щось дивовижне. Втрачаючи свій царський дрімотний спокій, вони зненацька оживали, золото та рілля, здавалось, летіло стрімголов назустріч одне одному і, з'єднавшись на мить у поцілунку, знову пустотливо розліталось врізнобіч. У передній із дівчат скульптор впізнав Меланію. Щось майже величне було зараз в її поставі, в погляді, в рухах. Не йшла, а ніби напливала із золотого духмяного моря, гордо випроставшись, легко й ритмічно подзвонюючи у свої золоті литаври. Обличчя натхненно розшарілося і стало мовби тоншим, інтелектуальнішим, багатшим.

Де взялась і врода, і характер, і чиста ідеальна чарівність ліній! Скульптор відчув раптом, як наяву молодіє, як уміння й обдарованість знову повертаються до нього. Запам'ятати, вхопити, виліпити! Отут, зараз, в цю мить!..

(За Олегом Гончаром)

Поміркуй і дай відповідь:

1. Що допомогло героєві оповідання «упіймати образ» Меланії?
2. Як ти розумієш слова видатного українського письменника і кінорежисера Олександра Довженка: «Прекрасна людина в бою за Батьківщину. Прекрасна вона в стражданнях і в смерті за неї. Але найсвітліша краса її в труді»?

Чи будь-яка праця приємна і почесна

Прочитай розповідь і скажи, чи буває
неприємна праця і що є гріхом в очах Божих.

Праця завжди була невід'ємною частиною життя людини. Коли Адам і Єва жили у раю, праця була для них приємною втіхою. Але через їхній гріх вона втратила таку принаду. Сказав Бог до Адама:

«Ти в скорботі будеш їсти від неї [землі] всі дні свого життя. Тернину й осот вона буде родити тобі, і ти будеш їсти траву польову. У поті свого лиця ти їстимеш хліб, аж поки не вернешся в землю, бо з неї ти взятий»

(Бут. 3:17-19).

Але і в тяжкій праці Господнє милосердя не покинуло людину. Бог дав їй здібності і таланти — головні засоби до її життя і праці. Мама доглядає дітей, варить їсти. Тато майструє, аби зробити умови життя сім'ї більш зручними. Працювати мають навіть найменші члени сім'ї. Маленький братик може застелити своє ліжечко, сестричка — заплести косички, старший брат допомагає молодшим у навчанні, сестра прибирає у домі.

Кожен має певну ділянку трудової діяльності: один будує, другий працює на полі чи коло господарства. Інші шийють, вишивають, гарно малюють, співають, складають музику, вірші. Треті навчаються.

Праця кожного потрібна і почесна. Гріхом є неробство, ухиляння від праці. Хто не працює, той не їсть, навчав апостол Павло.

Поміркуй і дай відповідь:

Як ти розумієш слова апостола Павла?

Повчальне оповідання

Прочитай оповідання і скажи, за що катають на коні в селі, де мешкає дідусь Дмитрика.

Як покататися на конику

Навесні, як тільки потеплішало, Дмитрика відвезли в село. «Дідусю, — попросив хлопчина незадовго, — покатаєш мене верхи на коникові?» — «А ти зумієш?» — «Це дуже просто! Я вже катався. У нас у місті біля цирку конячок напрокат дають. Мама заплатила гроші — і мене покатали». Дідусь тільки посміхнувся у вус: «У нас, голубе, не за гроші — за інше катають. Зранечку і дізнаєшся...» Наступного дня, коли дідусь і Петрик прийшли до конюшні, хлопчина відразу ж застрибав: «Садь мене швидше на Чижику». — «Почекай, почекай. Ти поснідав?» — «Та поснідав, поснідав!» — нетерпляче відповів Дмитрик. «А Чижик ще не снідав. Давай нагодуємо його». Дмитрик приніс коневі пахучого сіна і знову повернувся до дідуся: «Ну, поїхали, чи що?» — «А ти вмився?» — «Звичайно, вмився!» — «І Чижик любить митися». Коли разом причепурили конячку, дідусь нарешті одягнув на Чижику вуздечку, всадив на нього Дмитрика — і коник пішов крокувати. Покатався хлопчик — задоволений до бабусі в хату побіг про все розповісти. А дідусь: «Зачекай, зачекай! Тебе бабуся по голівці гладила? — Провів Дмитрик долонею по чубові Чижики і засміявся від задоволення. «От і добре, — сказав дідусь. — Послужили ви одне одному...»

(За Л. Нечаєвим)

Поміркуй і дай відповідь:

Чого навчає нас Дмитрикова історія?

Як зробити свою працю духовною

Прочитай поради про те, як зробити свою працю духовною. Які з цих порад тобі найбільше сподобалися? Познайом з цими порадами своїх близьких.

Навесні слід пам'ятати низку порад щодо того, щоб праця не стала гріховною, не обернулася на зло для інших.

- По-перше, праця має бути освячена Господом. Тому, щоб сумлінно працювати, слід просити Бога, щоб Він благословив нашу працю.
- По-друге, будь-який труд мусимо здійснювати з вірою. Туди, де немає віри, приходять тільки злочинна бездіяльність або бездуховна дія.
- По-третє, працю не можна перетворювати на свого кумира, надміру захоплюючись нею і задля неї забуваючи про Бога.
- По-четверте, роботу слід здійснювати без поспіху, осмислено.
- По-п'яте, праця має бути корисною, робити життя ближнього легшим і приємнішим.
- По-шосте, праця має відповідати тим дарам і здібностям, які подарував кожній людині Святий Дух.

Це цікаво!

Відомий український філософ Григорій Сковорода назвав працю людини згідно з її здібностями «сродною», тобто даною від народження.

У книзі «Буквар світу» він, зокрема, писав: «Багато хто, потоптавши природу, вибирає для себе ремесло наймодніше й найприбутковіше, але сим вони лише ошукують себе. Прибуток не є утіха, але мусить слугувати для задоволення тілесних потреб, а коли се й утіха, то не для серця; утіху для серця матимете у спорідненій праці».

Поміркуй і дай відповідь:

Яку майбутню професію вважаєш для себе спорідненою («сродною»)?

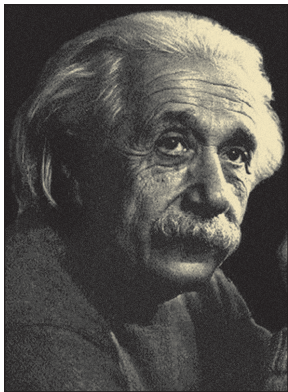
Повчальне оповідання

Прочитай оповідання і скажи, чому поспіх приносить так багато шкоди людині, яка працює.

3 життя Ейнштейна

За легендою, смерть завітала до вченого Альберта Ейнштейна і сказала: «Пора, збирайся!» — «Благаю тебе, зачекай! Бо в мене так багато незавершеного!» — і геніальний учений попросив подарувати йому місяць життя.

Альберт
Ейнштейн

Рівно через місяць посланниця з'явилася вдруге. Однак Ейнштейн попросив ще місяць, щоб упорядкувати решту справ. Смерть неохоче погодилася, але попередила, що ця поступка остання. Тепер Ейнштейн дуже квапився і навіть сам собі дивувався, що здатен до таких темпів роботи: усе було завершено і впорядковано раніше визначеного терміну. Однак минув місяць, та ніхто не з'явився. Тяжке очікування змучило вченого, і він сам покликав смерть. Але та здивувала Альберта ще більше, коли сказала, що свого він і так добився: «Мені не потрібне твоє життя, мені потрібен твій поспіх, адже, поспішаючи, ти не міг замислитись і відступав від Духа Істини, вступаючи в бездумну і шалену гонитву, робив усе нові й нові помилки. І тепер люди, які використовуватимуть твої відкриття, принесуть самі собі стільки зла, що на неї не вистачило б моєї злої вічності».

(За А.Багнюком)

Поміркуй і дай відповідь:

1. Чому працювати слід без поспіху?
2. Яка праця може зашкодити нашому духовному життю?

Біблійна історія

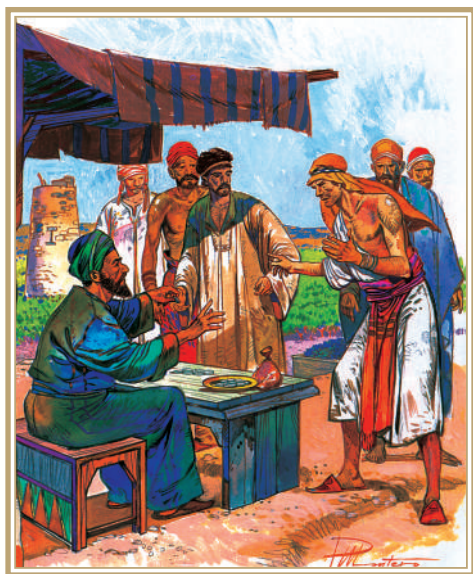

Прочитай притчу і поміркуй, чому всі робітники отримали однакову платню.

Притча про робітників у винограднику

(Мт. 20: 1–16)

Царство Небесне подібне до одного господаря, який ще вдосвіта вийшов найняти робітників у свій виноградник. Знайшовши кількох, погодив із ними плату по динарію за день і відправив на роботу. Згодом вийшов ще раз і побачив він іще кількох чоловіків, які були на ринку без роботи, і запропонував їм також попрацювати на винограднику. Так господар робив ще кілька разів через більший чи менший проміжок часу.

Коли ж настав вечір, то власник виноградника сказав до свого управителя: «Поклич робітників і дай їм зарплату, почавши з останніх і закінчивши першими». Прийшли ті, що приступили до праці останніми, і взяли по динарію. Перші думали, що вони візьмуть більше. Але і їм по динарію дісталося. Тоді вони почали нарікати на господаря: «Ці тільки годину працювали, а ти прирівняв їх до нас, що витерпіли тягар дня та спеку». Господар відповів: «Не кривджу я, друже, тебе, хіба не за динарія згодився ти працювати

у мене на винограднику? Тож візьми своє і йди. Але я хочу дати й тому, хто прийшов останнім, як і тобі. Хіба я не маю права зробити зі своїми грішми так, як хочу? Чи твої очі заздрісні до того, що я добрий?»

Отак і в Царстві Небесному будуть останні першими, а перші — останніми!

Поміркуй і дай відповідь:

1. Наскільки справедливим ти вважаєш розподіл грошей господарем?
2. Чи підходить до цієї історії популярний серед частини людей вислів: «Не роби людям добро, бо воно повернеться до тебе злом»?

Чим у праці шкодить заздрість

Прочитай пояснення притчі про робітників у винограднику і поясни, у чому духовний смисл цієї притчі.

Христова притча закликає нас цінувати працю кожного, наскільки б мізерною вона не була.

Уявімо собі звичайну побутову ситуацію. Ви всією сім'єю прибираєте вдома. Старшому братові доручили витрусити всі килими, сестрі — перемити весь посуд і підлогу. Вам же дісталось найменше: попідливати вазони. Звичайно ж, це робота найлегша, але чи не заслуговує вона так само на мамину і татову похвалу?

Однак зміст притчі далеко глибший. Виноградник слід розуміти у ній як нашу душу. Кожна приходить до Господа у свій час: котра в юному віці, котра — у зрілому, а котра — і під старість. Вечір є кінець віку, і кожен, хто навернувся до Господа, заслуговує на Його нагороду.

Тож притча про робітників у винограднику пояснює нам, що праця — це не просто вироблення чого-небудь, це не тільки фізична дія. Праці потребує, перш за все, душа. І призначення такої праці — творити і примножувати добро.

Творити добро ніколи не пізно. І краще пізно, ніж ніколи. Зі змісту притчі випливає, що для Бога найважливішим є не сам процес духовної праці, а наше бажання цією працею послужити Богу, ближнім і собі.

У духовній праці найбільшою небезпекою для кожного є заздрість, тобто почуття роздратування, досади, викликане якоюсь перевагою, вищістю, добробутом іншого; пристрасне бажання мати що-небудь, досягти, що є в іншого.

Заздрість є «рідною сестрою» гордині, тож і «лікуватися» від неї слід тими ж «мікстурами» — щирістю, доброзичливістю, а головне — вірою, любов'ю і смиренням.

Поміркуй і дай відповідь:

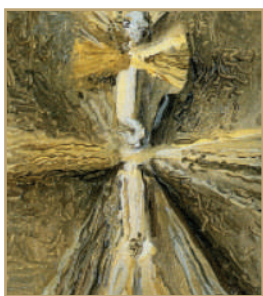
Ти зауважуєш, що в місті чи селі, у якому живеш, з кожним днем стає все брудніше й неохайніше на вулицях. Чи зможеш ти що-небудь зробити для покращення ситуації? Що саме?

Збережи у своєму серці

**Задоволеність досягається не здобуттям
та накопиченням більшого, а задоволенням тим, що маєш.**

Покровський монастир. Худ. І. Їжакевич

УРОК

Плекаймо свої таланти

«За кожне слово пусте,
яке скажуть люди, дадуть відповідь
судного дня за нього»

(Мт. 12:36)

«Благодать вам та мир нехай
примножиться в пізнанні Бога й Ісуса,
Господа нашого!»

(2 Петр. 1:2)

Хочеш знати
відповіді
на ці важливі
для кожної людини
питання? —
Вивчи урок 13.

1. Що таке талант?
2. Чи справедливо «закопати» свій талант?
3. Як примножити власні здібності?

Запам'ятай нові слова і поняття

Здібності — уміння і схильності людини до певного виду діяльності.

Талант — особливі здібності людини.

Що таке талант

Прочитай повідомлення і скажи, що таке талант. Які таланти дарував тобі Господь?

Кожна людина має дар Божий. Одній вдається добре майструвати, іншій — малювати, третій — співати чи грати на музичному інструменті. Одні пишуть, інші вправно роблять операції, треті прекрасно куховарять. А є люди, які вміють розвеселити або розрадити у важку хвилину. Комусь легко дається математика, а хтось досягає високих успіхів у спорті. Всі ці вміння людини називаються здібностями або талантами. Слово «талант» має доволі давнє похо-

дження. У Римській імперії так називали золоті або срібні монети.

Зараз же воно означає видатні природні здібності людини. Нашому талантові, як і всьому в земному житті, завдячуємо Богові. Однак усвідомлення нашого таланту як Божого дару зовсім не означає, що в якийсь момент ми можемо «перестати грати в оркестрі життя», тобто припинити працювати над собою, розвивати й удосконалювати свої здібності.

Поміркуй і дай відповідь:

1. Що означало слово «талант» за часів Римської імперії?
2. Чи підтверджує твоє припущення словничок термінів наприкінці посібника?
3. Чи завдячує людина талантом тільки собі?
4. Які таланти мали Авраам, Йосип, Мойсей, Давид, Соломон? Що вони самі думали або казали про свої здібності?

Повчальне оповідання

Прочитай оповідання і скажи, чому одного разу диригент призупинив виступ оркестру.

Оркестр

Одного разу відомий диригент проводив репетицію музичного твору, в якій брали участь сотні голосів і безліч різних інструментів. В одному місці, коли весь хор голосно співав під акомпанемент органа, барабана і різних труб, флейтист подумав: «При такій голосній музиці мене не почують», — і перестав грати. У той момент диригент призупинив симфонію і голосно крикнув: «Чому ж флейта мовчить?» Чутливе вухо музиканта відразу помітило відсутність звуків флейти, і тому для нього звучання твору не могло вже бути довершеним, якщо хоч один інструмент не звучав.

Іноді людині здається, що її робота нікому не потрібна, що від неї нічого не залежить. Але це не так. Милосердний Господь кожного із нас наділив своєю флейтою і хоче, щоб усі вони звучали — злагоджено і гарно.

(За П. Вортоном)

Поміркуй і дай відповідь:

Намалюй квітку рослини без пелюсток, а потім проаналізуй, який дар має кожен із твоїх однокласників, виріж пелюстки і запиши на них ці дари.

Біблійна історія

Прочитай притчу і скажи, як розпорядилися талантами кожний з робітників. Кого з них господар похвалив, а на кого розсердився і чому.

Притча про таланти

(Мт. 25:14–30)

Маючи намір відлучитися на тривалий час, один чоловік зібрав своїх робітників і роздав їм свої гроші. Одному дав п'ять талантів, другому два, а третьому один. Кожному — відповідно до його здібностей. І поїхав.

Той, якому дісталось п'ять талантів, негайно пустив їх у справу і набув п'ять нових талантів. Той, що отримав від господаря два таланти, зробив те саме і також надбав два нових таланти. А той робітник, що мав від господаря лише один талант, зробив по-іншому — закопав його в землю.

Пройшло чимало часу, і господар повернувся. Він знову зібрав своїх робітників і зажадав від них звіту про свої гроші.

Перший приніс п'ять отриманих від господаря і п'ять нових талантів. Господар радо похвалив його: «У малому ти був мені вірним, то над великим поставлю — увійди до радощів пана свого!»

Другий робітник приніс чотири таланти, і його похвалив господар і пообіцяв прилучити до своїх багатств.

Підійшов і той, що одного таланта отримав, і сказав: «Я знав, пане, що ти сувора людина. Ти жнеш, де не сів, і збираєш, де не розсипав. І я мав страх перед тобою, тому сховав твого таланта у землю. Ото маєш своє».

Тоді відповів йому розсерджений пан: «Рабе лукавий і лінивий! Ти знав, що я жну, де не сів, і збираю, де не розсипав? Тож тобі було треба віддати один талант людям, які міняють гроші, і, повернувшись, я взяв би своє з прибутком для себе».

І звернувся господар до слуг: «Візьміть від нього таланта і віддайте тому, що десять талантів має. Бо кожному, хто має, дасться і додасться, а хто не має, — забереться від нього і те, що він має».

Поміркуй і дай відповідь:

1. Що зробили робітники з грошми, які дав їм господар?
2. Скільки грошей заробив кожен із них?
3. Як господар нагородив кожного з них?
4. Чому слід примножувати свої таланти?

Чи справедливо «закопати» свій талант

Прочитай пояснення притчі про таланти і скажи, як людині слід ставитися до своїх талантів.

На перший погляд, рішення пана виглядає несправедливим. Складається враження, що він заохочує різні шляхи до збагачення, більше того, потурає багатим і зневажає бідних. Але пригляньмося до біблійного тексту уважніше.

По-перше, кожному з рабів гроші дісталися задарма і не для власного користування та збагачення. По-друге, кожен із них добровільно й чесно повернув усе те, що отримав і надбав додатково.

Але Ісусова притча традиційно має символічний зміст. Господар у ній — це Господь наш Ісус Христос, робітники — це ми самі, а таланти — здібності, які маємо.

Господь дав нам одвічні (від народження) таланти. Від Святого Духа ми отримуємо такі дари: мудрість, розум, раду, мужність, знання, побожність, страх Божий.

Але нам дісталися від Господа й особисті здібності і таланти. Чи пізнали ми в собі цю здібність? Чи готові розвивати її в собі? Чи знаємо, де можемо її застосувати? Маємо обов'язково дати собі відповіді на ці питання.

Але, оцінюючи свої здібності, ми разом із тим не повинні аж надто захоплюватися ними, а тим більше хвалитися і чванитися, бо тоді гордість — найнебезпечніший ворог таланту.

Доброю допомогою від переоцінювання власних здібностей стане порівняння їх із можливостями інших людей.

Поміркуй і дай відповідь:

1. Чи об'єктивно оцінюєш ти свої можливості?
2. Чому гординя – найнебезпечніший ворог таланту?
3. Які таланти допомагали біблійним героям у їхньому житті?
5. Чи завжди талант спрямований на користь людям?
6. Що таке «слава Герострата»?

Як примножити власні здібності

Прочитай поради про те, як примножувати власні здібності і таланти. Які з поданих порад тобі найбільш важливі і корисні? Познайом з цими порадами своїх рідних і близьких.

Головні секрети примноження власних здібностей такі:

- не переоцінювати їх, усвідомлювати, що вони даровані Господом і Ним же можуть бути відібрані, як у нерозумного раба із притчі;
- підтримувати свій талант постійними вправами, наполегливою працею;
- використовувати свої здібності тільки на добрі справи в ім'я Господа і ближнього;
- постійно молити Всевишнього про підтримку таланту, дякувати Йому за цей високий дар.

Тільки за таких умов нам вдасться не «закопати» свій талант, як зробив раб із Ісусової притчі.

Повчальне оповідання

Чому художник зобразив чоловіка на портреті зовсім іншим, ніж той був у житті?

Ким ми можемо бути

У пошуках праці один художник-портретист забрів до невеликого містечка. Там його клієнтом став обдертий, брудний, неголений чоловік, який замовив собі портрет і став позувати. Художник малював доволі довго і врешті показав готову роботу замовникові. «Герой» довго приглядався до портрета. На полотні був зображений елегантний чоловік. Гарно одягнений, з усмішкою на обличчі. Пияк ледве пробурмотів: «Але ж то не я! Я ж не такий!» — «Але то є та людина, якою ти можеш бути», — відповів митець.

(За П. Вортоном)

Збережи у своєму серці

Ті, хто покладаються на Божий вибір їхніх талантів, завжди будуть задоволені!

Перевір себе!

1. Що означає «закопати» свій талант?
2. Підготуй усне повідомлення «Кого з великих людей я вважаю талановитим? Яку користь приніс іншим людям його талант?»
3. Разом з вчителем та однокласниками організуйте у себе в класі «Свято талантів», на якому головну увагу треба звернути не на те, як добре вдається та чи інша робота, а як ця робота, цей дар можуть посприяти у підтримці і допомозі ближньому.

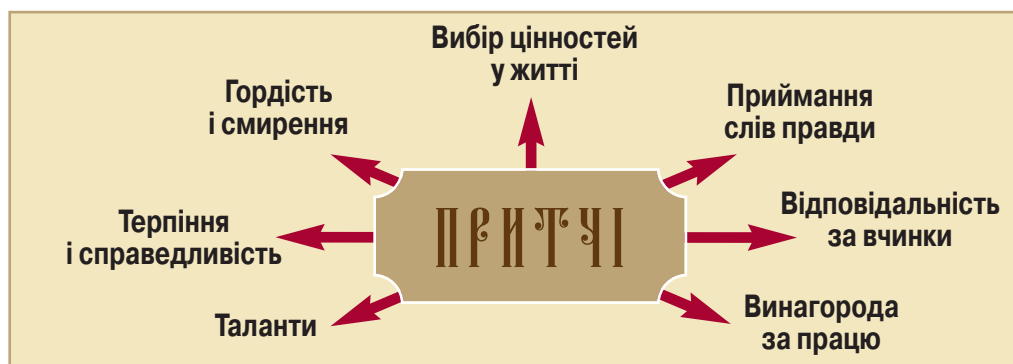
УРОК

Узагальнення

Розглянь схему-узагальнення. Скажи, до яких притч належать подані нижче ключові слова і яка мудрість закладена в кожній притчі.

Пригадай вивчені уроки та дай відповіді на запитання:

1. Назви притчі, які відповідають темам уроків і малюнкам.
2. За яких обставин Христос розповів притчу про митника і фарисея?
3. Якими словами закінчується притча про робітників у винограднику?
4. Як у притчі про таланти господар назвав раба, який закопав свій талант?
5. Які ти знаєш ліки від гордоців?
6. Чого тебе навчила притча про Сіяча?

Розділ III

Етика людських взаємин у світлі Христового вчення

УРОК

Послух і непослух

«Діти, — будьте слухняні в усьому батькам, бо це Господові приємне!»

(Кол. 3:20)

Хочеш знати відповіді на ці важливі для кожної людини питання? — Вивчи урок 15.

1. Що означає бути слухняним?
2. У чому полягає послух людини?

Запам'ятай нові слова і поняття

Непослух — вияв гордині у ставленні до Бога чи ближніх, які бажають тобі добра.

Послух — готовність виконати волю Божу або прохання чи розпорядження тих людей, які теж виконують волю Господа.

Слухняність — готовність виконати прохання старших за віком або за посадою.

Чемність — уміння бути слухняним і ввічливим.

Що означає бути слухняним

Прочитай розповідь і скажи, що означає бути слухняним. Зверни увагу на те, що в Біблії говориться про тих, хто неналежним чином поводить з батьками.

З

раннього дитинства хочеться проявити свою самостійність, яка видається нам ознакою дорослості. Тому часто робимо не так, як радять батьки, учителі, інші люди, які мають багатий життєвий досвід. Здається, що вони просто хочуть продемонструвати свою владу над нами, що вони занадто несучасні, аби зрозуміти наші потреби, тому їх можна просто не слухатись, більше того, заперечувати, коли не пускають на дискотеку або докоряють за неприбрану кімнату, а то й гостро відповісти. Та чи приносив непослух яку-небудь користь? Він переважно призводив до сварки, до зіпсованого настрою, до агресивності.

Натомість слухняна, чемна дитина завжди має ласку в батьків та інших дорослих. Вона з готовністю виконує доручення дорослого прибрати у квартирі, ретельно готується до уроків, радує око кожного охайним одягом і скромною зачіскою, дивиться корисні для розуму телепередачі, віддає перевагу пізнавальним іграм над азартними, чемно поводить у товаристві, не шукає безглузвих пригод, не курить і не вживає спиртних напоїв.

Однак чемність — то лише зовнішній послух батькам і старшим. Дуже важливо подолати в собі причину непослуху — гординю. Бо саме горді діти часто зовсім не дають спокою старшим: голосно розмовляють у присутності дорослих, грубо втручаються у їхню розмову і тим привертають до себе загальну увагу. Саме хворі на гордість і самолюбство підлітки та молоді люди вважають за ніщо мудрі поради і застороги батьків, відмахуються від їхніх законних прохань і вимог, ніби від набридливих мух.

Однак чемність — то лише зовнішній послух батькам і старшим. Дуже важливо подолати в собі причину непослуху — гординю. Бо саме горді діти часто зовсім не дають спокою старшим: голосно розмовляють у присутності дорослих, грубо втручаються у їхню розмову і тим привертають до себе загальну увагу. Саме хворі на гордість і самолюбство підлітки та молоді люди вважають за ніщо мудрі поради і застороги батьків, відмахуються від їхніх законних прохань і вимог, ніби від набридливих мух.

Пам'ятаймо, що сказано в Біблії: «Син мудрий приймає картання від батька, а насмішник докору не слухає» (Пр. 13:1).

Біблійна історія

Прочитай притчу та скажи, хто з синів послухав батька і вчинив правильно.

Притча про слухняного й неслухняного синів

(Мт. 21:28–32)

У день славного в'їзду Христа в Єрусалим Ісус розповів народові ще одну притчу: «Один чоловік мав двох синів. Прийшовши до першого, він сказав: «Піди-но, дитино, сьогодні у виноградник і попрацюй там!» Той без роздумів відповів: «Гаразд, батьку!» Але не пішов. Тоді те саме сказав чоловік другому синові. Той сказав: «Я не хочу». Але потім передумав, покаявся і пішов у виноградник. Котрий же з них двох виконав волю батькову?»

Повчальне оповідання

Прочитай оповідання і скажи, хто з синів може слугувати тобі прикладом у ставленні до батьків і чому.

Сини

Дві жінки брали воду з криниці. До них підійшла третя. І старенький дідусь сів відпочити на камінь. Ось одна жінка каже другій: «Мій син спритний і сильний, ніхто його не подужає». — «А мій співає, як соловейко. Ні в кого немає такого голос», — каже друга. А третя мовчить. «Чому ж ти про свого сина не скажеш?» — запитують у неї сусідки. «А що казати? — мовить жінка. — Нічого в ньому особливого нема». Набрали жінки повні відра води й пішли. А дідусь — за ними. Йдуть жінки, зупиняються. Болять руки, розпліскується вода, ломить спину. Аж раптом три хлопці вибігли. Один через голову перевертається, колесом крутиться, — милуються жінки. Другий пісню співає, соловейком заливається, — заслухалися жінки.

А третій до матері підбіг, узяв у неї важкі відра й поніс. Запитують жінки в дідуса: «Ну що? Як наші сини?» — «А де ж вони? — відповідає дідусь. — Я тільки одного сина бачу!»

(За В. Осєєвою)

Поміркуй і дай відповідь:

1. Доведіть що біблійні історії мають безпосереднє відношення до нашого життя?
2. Чому дідусь побачив тільки одного сина?

У чому полягає послух людини

Прочитай пояснення про слухняного і неслухняного сина і зверни особливу увагу на те, як важливо виховувати у собі послух.

Звичайно ж, можна засумніватися в тому, чи проявив повагу до батька і другий син з Ісусової притчі, адже він спочатку повівся з батьком зверхньо і нечемно. Звісно ж, нам не потрібно повторювати таких вчинків. Слід бути з батьками лагідними і люблячими, пам'ятаючи про те, скільки вони зробили для нас у житті.

Але куди більше значення має внутрішній послух, що йде від щирого серця маленької чи дорослої людини. Саме це має на увазі Ісус Христос у притчі про двох синів. Батько у ній — це Господь Бог, який запрошує до співпраці у Своєму винограднику — Царстві Божому. Сини — всі люди, які по-різному відповідають на це запрошення: одні обіцяють, проте не дотримуються слова, відходять від Бога, інші спочатку не приймають Слова Божого, але згодом повертаються до Господа.

Ісус учить нас здобувати Боже Царство не обіцянками, а вчинками. Для Господа замало одних слів. Людина, яка обіцяє і не виконує обіцянок, подібна до фарисеїв, які вважали себе праведними людьми, вивищувались перед іншими і не визнавали своїх гріхів. Ісус Христос більше любить тих грішників, які бачать свої провини і каються за них. Такі люди здатні виправити свої вчинки і стати кращими, ніж були до того.

Навичка послуху виробляється через послух дорослим, у першу чергу, в сім'ї і в школі. Це послухи побутові, навчальні і трудові.

Сказали тобі — зроби і не сперечайся, подобається це чи ні. Хай від деяких послухів ти справедливо бачиш мало користі для блага конкретних людей або всього суспільства, але задля виховання свого характеру, вироблення навички послуху всі вимоги слід старанно виконувати.

Повчальне оповідання

Прочитай оповідання і скажи, як мама з донькою могли б швидше піти до лялькового театру.

Недогадлива донька

Неля сиділа в кріслі й читала книжку. Мама мила підлогу. Стомлена, вона раз у раз зупинялася, розгинала спину. Дівчинка попросила її: «Мамо, ти посидь. Не треба так поспішати». Та мама спішила: сьогодні вона з донькою має йти в ляльковий театр. За хвилину Неля знову озвалася: «Мамо, ну відпочинь же трішки!»

Мама, не підводячи голови, мовчки дотерла підлогу. Потім заходилася мити вікно в кухні. Неля відклала книжку, ходила за матір'ю, заглядала то з одного, то з другого боку: «Хіба неодмінно сьогодні? Можна й завтра прибрати в кухні...»

А мама чомусь посміхалась і, поспішаючи, поралася далі. Пообідавши, Неля почала швидко одягатися. А мама, наче навмисне, шукала собі якоїсь роботи: мила тарілки, чистила виделки і ложки. Донька нарешті розсердилася: «Мамо, ну яка ж бо ти... справді! Ввечері почистиш! І так уже стомилася. А в театрі дрімати будеш. Скажеш: «Нецікаво!»

(За В. Багіровою)

Поміркуй і дай відповідь:

1. Чи можна назвати Нелю люблячою дочкою?
2. Що спільного в Нелі з першим сином, про якого розповідав Ісус Христос?

Збережи у своєму серці

**Джерело непослуху — гординя.
Послух — вірний друг любові та вірності.**

Перевір себе!

1. Що таке послух?
2. Чому він необхідний людині?
3. Чи будь-яку людину потрібно слухатися?
4. Що таке непослух?
5. Як він пов'язаний із впертістю?
6. Коли у нашому житті ми чуємо запрошення працювати у Божому винограднику? Як ти відповідаєш на таке запрошення?
7. Чи дотримуєш свого слова?
8. Чому Ісус Христос є взірцем послуху і смирення для людей?

УРОК

Повага до людей

«Випереджайте один одного пошаною»

(Рим. 12:10)

Хочеш знати відповіді на ці важливі для кожної людини питання? — Вивчи урок 16.

1. Чому людей не можна ділити на чужих і своїх?
2. Як живеться людині, відлученій від Божого Царства?
3. Як маємо ставитись один до одного?

Запам'ятай нові слова і поняття

Повага — почуття пошани, прихильне ставлення до ближнього, що ґрунтується на визнанні вищості іншого, його гідності.

Пошана — почуття поваги, що ґрунтується на визнанні великих чеснот або позитивних якостей; шана до Бога.

Чому людей не можна ділити на чужих і своїх

Прочитай розповідь і скажи, що означає бути слухняним. Зверни увагу на те, що в Біблії говориться про тих, хто неналежним чином поводить з батьками.

Суспільство часто поділяє людей на своїх і чужих, на тих, які гідні поваги та пошани, і тих, які їх не заслуговують. Натомість християнська спільнота завжди вбачала своє призначення у прилученні до дороги віри та добра якомога більше «чужих». Християнин зобов'язаний простягнути чужим руку приязні та допомоги.

Біблійна історія

Прочитай притчу і поміркуй, кого символізує загублена вівця.

Притча про загублену вівцю

(Мт. 18:11–14; Лк. 15:1–7)

Ісус Христос, проповідуючи одного разу в Капернаумі, зайшов зі Своїми учнями до храму. Побачивши Його, збирачі церковних податків запитали Петра, чи заплатить і їхній Учитель. Випередивши апостола, Ісус поцікавився: «Як ти думаєш, Симоне: царі земні з кого беруть мито — зі своїх чи з чужих?» Петро й не сумнівався у відповіді: «З чужих!» Тоді Ісус запропонував Симонові сходити до моря, закинути вудку і в роті першої ж риби, яку впіймає, знайти грецьку срібну монету для податку: «Віддай її за Мене й за себе».

Апостоли перепитали Ісуса: «Хто ж тоді найбільший у Царстві Небеснім?» Він покликав дитину і поставив її серед них, промовивши: «По правді кажу вам: хто впокориться, як дитина оця, той найбільший у Царстві Небеснім!»

«... Коли має який чоловік сто овець, — продовжував Ісус, — а одна з них заблудить, то чи він не покине 99 овець у горах і не піде шукати заблудлої? І чи не буде радіти за неї найбільше, коли пощастить знайти її? Більше, ніж за всіх 99 незаблудлих овець».

Прочитай, яка відповідальність лягала на пастуха овець у давні часи і якими чеснотами він мав володіти.

Образи пастуха й овечої отари були обрані Сином Божим для Його притчі не випадково.

Коли вівця заблукає, відлучиться від стада, вона, змучена, лягає на землю. Тварину охоплює немовби параліч. Коли пастух її знайде, вона не має сили піднятися на ноги. Пастух бере її на свої плечі, несе, пригортаючи до свого серця, виказуючи їй тим самим свою любов.

Пастух у ті часи вважався символом доброти і турботи, адже ніс відповідальність за добро цілої родини, громади людей, які довірили йому свою дрібну живність. Він мав бути не просто уважним, щоб не розгубити отари, не просто сміливим, щоб у будь-який момент кинутись захищати овечок від якого-небудь хижака, пастух мав відчувати себе другом тварин, уміти знайти з ними спільну мову і довіру.

За часів земного життя Ісуса Христа в Палестині було багато овець і вівчарство належало до головних занять південних народів. Пастухи, які були переважно твого віку або не набагато старшими, відповідаючи за отару, знали кожну овечку по імені, знали, як вона виглядає, який у неї голос, мусили допильнувати, щоб кожна овечка мала їжу і воду, була захищена від злодіїв і вовків. Загубити вівцю було великим нещастям для пастуха, тому, коли так траплялося, він залишав ціле стадо і вирушав на пошуки.

Ще у Старому Завіті Давид прославляє Бога як Доброго Пастиря: «Господь — то мій Пастир, тому в недостатку не буду, — на пасовиськах зелених оселить мене, на тихую воду мене запровадить! Він душу мою відживляє, провадить мене ради Ймення Свого по стежках справедливості» (Пс. 23:1–3).

Поміркуй і дай відповідь:

1. Пригадай, чим займався Давид у юності?
2. Які чесноти виховали у ньому такі заняття?
3. Як вони йому знадобилися?

Як живеться людині, відлученій від Божого Царства

Порівняння Господа з Пастирем не є випадковим. Він, як і пастух, шукає вівцю (заблудлу душу) не тільки тому, що вона цінна для Нього. Але й тому, що вона безсила собі допомогти і сама не зможе повернутися додому.

Відлучення овечки від отари є символічним. Ісус Христос говорить, що людям, які відійшли від Божого Царства добра, так само важко повернутися назад. Людина, яка покинула Боже Царство, наче паралізована, пригнічена. Господь Сам іде шукати таку людину, як пастир бере її на руки, пригортає. Така любов має силу зцілення. Як той пастир, Господь, коли мова йде про навернення душі, завжди робить перший крок. Ісус іде до загублених овець, щоб принести їх до Господаря, до Отця. Так зробив Син Божий, прийнявши образ людини і народившись від Діви Марії.

Бог тішиться однією загубленою і віднайденою овечкою більше, ніж 99 іншими. Він залишає їх, ідучи шукати одну, бо розуміє, що вони у безпеці, тоді як загублена овечка — у страшній небезпеці. Господь іде шукати загублену овечку, втрачену людську душу, залишивши 99 інших, бо для Нього важливий не натовп, маса, а кожна окрема особа, особистість. Ми всі Його діти.

Місія Ісуса Христа полягає в тому, щоб вирвати з рук зла жертву і принести її до Отця. Радість Господа є в прощенні.

Притчею про загублену вівцю Ісус пояснив людям, як Він любить їх, як боронить від тих, хто веде на злу дорогу. Добрий Пастир знає всіх нас по імені, знає всі наші думки і почуття, всі наші таємниці, наші сили і наші немочі.

Поміркуй і дай відповідь:

1. Чому саме з вівцями були пов'язані давні обряди жертвоприношення?
2. Як ти ставишся до слів радянського лідера середини ХХ ст. Й. Сталіна: «Втрата однієї людини — це трагедія, втрата мільйонів — це вже статистика»?
3. Чому вміння прощати є найбільшим благом кожної людини?
4. Що легше: простити чи прийняти прощення?

Як маємо ставитись одне до одного

Прочитай розповідь про ставлення одне до одного, поміркуй і скажи, як ти поводишся з друзями.

Христос розповів нам притчу про заблукану вівцю ще з однією метою — навчити нас так само ставитися одне до одного, допомагати не заплутатися у гріхах, іти праведною дорогою до Господа і до власного духовного вдосконалення.

Ми, на жаль, залюбки готові покепкувати над однокласником, котрий одягнутий скромніше за нас, над дідусем, який покульгує з паличкою на вулиці, над огрядною тітонькою зі шкільної їдальні. Достатньо товаришеві неправильно розв'язати задачу, як ми нерідко називаємо його нездарою. А як отрує життя хлопчикам і дівчаткам приклеювання образливих прізвиськ, що вказують на їхні фізичні вади, принижують їхню гідність!..

Або пригадаймо себе в розмові з друзями. Почувши думку, яка нам не подобається, ми тут же перебиваємо одне одного, а далі ображаємо й ображаємось, удаючись до образливих слів чи до стусанів.

Господь готовий спасти нас, даруючи нам прощення, якщо ми покаємось. Давайте будемо готові простягнути руку прощення своїм близьким і навіть своїм недругам.

Повчальне оповідання

Прочитай оповідання і скажи, чи можна вважати відсталими наших попередників лише за те, що вони не мали комп'ютерів.

Люди, гідні поваги

Хлопчина, відірвавшись на мить від комп'ютера, заявляє своїй однокласниці, що нудьгує над підручником: «Уявляєш, Олесю, якими примітивними були наші предки! Вони навіть комп'ютера не знали! Упевнений, у минулі часи не було людей, гідних нашої поваги».

Дівчинка замислилась і незабаром відповіла: «Але ж твій комп'ютер з'явився завдяки відкриттям багатьох поколінь учених, а мудреці мали змогу пізнавати світ, бо були ті, хто вирощував хліб, який годував усіх, хто будував оселі, майстрував, навчав...»

(За О. Данилевською)

Поміркуй і дай відповідь:

1. Як можна продовжити цю дискусію?
2. До яких висновків вона приводить?

Збережи у своєму серці

Любов Христа поєднує людські серця. Усі ми створені за образом та подобою Божою.

Перевір себе!

1. Як сказано про прощення у щоденній молитві християнина «Отче наш...»?
2. Прочитай байку Євгена Гребінки «Лебідь і Гуси» і поясни, чому Гуси спробували принизити Лебедя, закидавши його багном, та чи вдалося їм це зробити.
3. Перекажи і прокоментуй Христову притчу про заблукану вівцю, доповнивши таблицю:

Добрий Пастир	Господь Ісус Христос
стадо (отара) овець	
заблукана вівця	

УРОК

Співчуття та милосердя

«Блаженні милостиві,
бо помилувані вони будуть»

(Мт. 5:7)

Хочеш знати
відповіді
на ці важливі
для кожної людини
питання? —
Вивчи урок 17.

1. Що таке справжнє милосердя?
2. Як проявити співчуття?

Запам'ятай нові слова і поняття

Милосердя — чеснота, завдяки якій людина допомагає іншій не з вигоди, а з внутрішньої душевної потреби.

Співчуття — жаль до ближнього, прагнення підтримати його і допомогти.

Що таке справжнє милосердя

Біблійна історія

Прочитай притчу та скажи, хто вчинив правильно і виявив милосердя до пораненого.

Притча про милосердного самарянина

(Лк. 10:25–37)

Нова притча Ісуса Христа про милосердного самарянина прозвучала для євреїв, як грім з ясного неба. А було це так. Один фарисей вирішив випробувати Христа і звернувся до Нього із запитанням: «Учителю, що робити мені, щоб вічне життя досягнути». Ісус просив пригадати настанову Мойсеєвого Закону: «Люби Господа Бога свого всім серцем своїм, і всією душею своєю, і всією силою своєю, і всім своїм розумом, і свого ближнього, як самого себе». Тоді фарисей запитав лукаво: «А хто то є мій ближній?»

На те Ісус Христос промовив: «Один чоловік ішов з Єрусалима до Єрихона. І попався розбійникам, що обдерли його і завдали йому рани та й утекли, покинувши ледве живого. Проходив випадково тією дорогою священник, побачив побитого і проминув. Так само і левіт подивився на потерпілого — і пішов далі, не допомігши.

Коли ж проходив дорогою якийсь самарянин і натрапив на згорьованого, то змилосердився над ним. Він обв'язав йому рани, напоїв. Потім посадив на свого осла і підвіз потерпілого до готелю, і поклопотався про нього. А наступного дня, коли від'їжджав, вийняв самарянин два динарії, віддав їх господареві і сказав: «Потурбуйся про нього, а як витратиш більше, ніж тут є, то заплачу тобі, коли повернуся...»

Повчальна поезія

Прочитай, як поетеса передає зміст притчі про милосердного самарянина у віршованій формі.

Ніна Воронюк

А це було вечірньою порою
 Давним-давно — рокам згубився лік,
 Тоді попід скелястою горою
 Ішов до Єрихона чоловік.
 Між скелями розбійники блукали,
 Прохожий опинився серед них.
 Його побили і пограбували,
 Й покинули. Знесилений, він стих...
 Аж ось виходить рабин на дорогу.
 Лиш глянув, а спинятися не став,
 Бо поспішав на службу в синагогу,
 Ішов і молитовник свій гортав.
 Минає час. Левіт проходить мимо.
 Несе в талмудах правду для людей.
 Знавець законів жив непогрішимо.
 Вмирає хтось? Та це ж не іудей...
 Темніє. Йде прохожий самарянин,
 Його блага годинонька несла:
 Несчастному оливи злив на рани
 І висадив дбайливо на осла...
 Важка для самарянина дорога.
 І хоч цього страждальця він не знав
 І тільки оддалік чував про Бога,
 І сам не знав, що Бога в серці мав.

Поміркуй і дай відповідь:

1. Як Ісус Христос відповів на запитання:
 «Що робити, щоб вічне життя досягнути?»
2. Чим прославилось в біблійній історії місто Єрихон?
3. Котрого з подорожніх можна назвати ближнім постраждалому?

Прочитай пояснення притчі про милосердного самарянина і скажи, хто ж насправді є ближній чоловікові, який попав у біду.

У притчі про милосердного самарянина є чотири дійові особи.

- **1. Побитий чоловік.** Він лежить поранений, без одєжі. Хто він є, до якого народу належить? Який його соціальний стан? Та хіба важливими в той момент є такі запитання? Коли б він був одягнений і здоровий, сам би розповів про все. А зараз він потребує співчуття і допомоги. На початку притчі Ісус дає знак, що людина у потребі є ближнім.
- **2. Священик.** Він мав страх, бо думав, що цей чоловік мертвий. Дотик до мерця робив єврея нечистим, а це позбавляло його можливості служити у храмі. Такий чоловік, відповідно до Закону, мусив від трьох до семи днів очищатися. Священик вважав, що його першим обов'язком є служба Богові, а не добрі вчинки для ближнього.
- **3. Левіт.** Так євреї називали помічника священика. Левіт міг доторкнутися до мерця, але він боявся, щоб це не був той випадок, коли один із розбійників вдає з себе пораненого, а інші тим часом стоять на сторожі. Коли подорожній приходив на поміч «пораненому», розбійники нападали на нього. Для звичайного подорожнього важливим було врятувати своє життя, а не допомагати ближньому. Священик і левіт не належать до звичайних подорожніх. Закон вимагав, щоб вони, перш за все, надали допомогу пораненому. Перед ними ставала проблема, що важливіше: релігійний закон про очищення чи заповідь любові.
- **4. Самарянин.** Він був світською людиною, чужинцем, ворогом євреїв, слухачів Ісуса, навіть згадки про якого є для них неприйнятними, однак саме він є символом правильного розуміння морального Закону Мойсея. Із трьох подорожніх тільки самарянин змилосердився і тому є у стократ кращим за священика та левіта.

Притча про милосердного самарянина вчить нас любити одне одного, співчувати іншим, а також любити ворогів, як своїх ближніх. Христос навчає нас: «Нову заповідь даю вам, щоб ви любили одне одного» (Ів. 13:34).

Поміркуй і дай відповідь:

1. Кого ми вважаємо своїми ближніми?
2. Ким є для нас самарянин?
3. Що означає допомагати своєму ближньому?

Як проявити співчуття

Повчальне оповідання

Прочитай оповідання і скажи, як перевірила жертовність своїх сусідів одна пані з Англії.

Милосердя

Одна багата пані в Англії хотіла переконатися в жертовності і доброті сусідів, яким вона завжди допомагала. Вона переодягнулася у жебрачку, щоб ніхто її не впізнав, і пішла від хати до хати просити милостиню. Одні її проганяли, інші давали шматок засохлого хліба, ще інші — зів'яле яблуко, і тільки в одній убогій

хатині її гостинно приймали і годували. Другого дня вона зібрала гостину і запросила всіх, що їх вона того вечора відвідала. Для кожного гостя було позначене місце при столі. І кожен знайшов на своїй тарілці точно те, що він вчора їй дав. Одні тарілки були порожні, в інших – сухий хліб, у третіх – зів’яле яблуко...

(За П. Вортоном)

Прочитай оповідання і скажи, чого найбільше бракувало бідному каліці.

Біля входу до великого храму каліка кожного дня просив милостиню. Священнослужитель щодня щось клав у його покриту струпами руку. Але одного разу священик нічого при собі не мав. Він просто потиснув каліці руку і сказав: «Вибач, друже, сьогодні мені нічого тобі дати». А нещасний чоловік аж прояснів: «О, мій пане, сьогодні ви дали мені найбільше!»

(За В. Семчуком)

Збережи у своєму серці

Часто найкраще втішання — це присутність поруч.

Перевір себе!

1. Пригадай діла милосердя для душі і тіла, заповнивши таблицю:

Діла милосердя	для тіла	для душі
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		

2. Усно наведи приклади до складеної таблиці на основі свого життєвого досвіду чи того, що прочитав або почув.

3. Підготуй повідомлення про справи милосердя.

УРОК

18

Вміння прощати

«А коли ви не будете людям прощати,
то й Отець ваш не простить вам
прогріхів ваших»

(Мт. 6:15)

Хочеш знати
відповіді
на ці важливі
для кожної людини
питання? —
Вивчи урок 18.

1. Чому важливо навчитися просити пробачення в інших людей?
2. Що є спільного і відмінного у пробащенні і прощенні?
3. Як прощення облагороджує нашу душу і рятує ближнього?

Запам'ятай нові слова і поняття

Блудний — той, що не тримається дому, блукає; той, що має шкідливі гріховні звички.

Марнослав'я — хворобливе прагнення привернути до себе увагу, будь-якою ціною викликати захоплення своєю особою.

Пробачення — добровільна відмова від образи на людину.

Прощення — добровільна відмова від особистої справедливої помсти в думках, словах і діях.

Чому важливо навчитися просити пробачення в інших людей

Повчальне оповідання

Прочитай оповідання і скажи, чому так важливо просити пробачення в інших людей.

Не біймося просити пробачення

Перепрошую за настільки пізній дзвінок, але чи не могли б ви...?

Вибачте, ви не виходите на наступній зупинці..?

Пробачте за нескромне запитання, а ви...?

Даруйте за нескромність...

... за запізнення...

... за те, що переб'ю вас...

... залишу на якийсь час...

Скільки разів у житті доводилося нам чути слова перепрошень і вибачень. Скільки разів ці слова приносили вам відчуття полегшення і радості за себе й за ближнього.

У Японії перепрошують при найменшому порушенні етикету, наприклад, якщо одна людина ненароком зачепила іншу у вуличній чи транспортній юрбі, притому дивляться просто в очі, природно усміхаються, без будь-якого роздратування, причому перепрошують одне одного обоє: один — «за мою незграбність», інший — «за мою нерозторопність»...

Якщо ми образили словом, а часом і вчинком маму, батька, друзів, близьку чи далеку людину, нас не полишає почуття вини. Сумління і пам'ять мучать нас, ми втрачаємо апетит і сон. У таких випадках просто необхідно, переступивши межу марнослав'я, егоїзму, гордощів, спробувати попросити пробачення у тих, кого гірко образили. Не біймося, що таким чином нібито принизимо себе. Так можемо визволитись від моральних наслідків свого вчинку, очистити душу.

Що є спільного і відмінного у пробаченні і прощенні

Прочитай розповідь і запам'ятай, що є спільного і відмінного у пробаченні і прощенні.

Пробачення — це сестра покаєння. У людини поряд із її вадами та гріхами, на щастя, існує і відчуття «спільної вини», закладене Самим Господом, і людина усвідомлює його тільки в певних життєвих ситуаціях. Наприклад, діти не усвідомлюють, що вони від народження живуть за рахунок своїх батьків. А тому й вини перед ними не відчують. Тому тільки після втрати батьків приходять до них надто запізнілі важкі розкаяння та жаль.

Ще менше відчуємо за життя свої зобов'язання, а значить, і почуття вини перед Господом, завдяки Якому ми прийшли на світ, здобули всі дари життя. А між тим, уся духовна історія людства навчає нас прикладом Господа, як ми маємо прощати одне одному.

І пробачаючи, і прощаючи, людина відмовляється від образи, яку мала на кривдника, однак пробачення — це швидше норма поведінки, а прощення — покликання праведної душі.

Біблійна історія

Прочитай біблійну історію і скажи, скільки разів слід прощати своїх кривдників.

Апостол Петро підійшов якось до Ісуса Христа і запитав Його: «Господи, скільки разів брат мій може згрішити проти мене, а я маю прощати йому? Чи до семи раз?»

Ісус відповів: «Не кажу тобі до семи раз, але аж до сімдесяти раз по семи!»

Повчальне оповідання

Прочитай оповідання і скажи, чому дівчинка Ліза гаряче обняла свого брата, який часто її кривдив.

Сімдесят разів по сім

Маленька Ліза сиділа біля вікна і читала Священне Писання. Сонечко весело світило на неї; вона відчувала себе щасливою, і їй дуже хотілося зробити щось приємне Богові, Який створив усе таким прекрасним. Ліза саме перерахувала місце, де було сказано, що коли твій брат згрішить проти тебе сім разів на день і сім разів покається, мусиш простити йому.

У цей момент на два роки старший брат Федір і справді заглянув до кімнати. Сердитий, що в таку гарну погоду має йти до школи, він шпурнув книжкою, яку тримав у руках, об підлогу, і, коли вона впала з розірваними листками і палітуркою, Ліза впізнала свій підручник, який вона берегла протягом року. «Запевняю тебе, сестричко, я не навмисне, — винувато промовив Федір. — Вибач мені!» — «Добре, — відповіла Ліза, збираючи листки і згадуючи слова Священного Писання про прощення образ. — Думаю, що вибачу, — і тихенько додала: — Один!»

По дорозі до школи Федір звернув увагу сестри на великого пса і висловив припущення, що він скажений. З переляку дівчинка відсахнулась, вступила в калюжу, зіпсувала новенького черевичка. Федя знову спересердя промовив: «Я дуже шкодую, вибач за цей необдуманий вчинок». — «Постараюся, — відповіла Ліза, переборюючи себе, і тихенько промовила: — Два».

Протягом дня Федір ще не раз ображав сестру: то загубив її олівець, то підставив ніжку, — і кожен раз щиро вибачався. Коли по дорозі додому брат зіпсував парасольку, Ліза сказала з зусиллям: «Я тобі вибачаю. Сім!» — «Що ти цілий день рахуєш?» — запитав Федя з цікавістю. Сестра нічого не відповіла і весело побігла обідати, промовляючи про себе: «Сім разів! Ой, як це було важко, і яка я рада, що більше не треба вибачати. Я б не витримала більше!»

Але витівкам Феді не було меж. Він вставив скалку у музичну скриньку, яку подарував Лізі дядечко, і, коли дівчинка завела її, вона залишилась беззвучною. Федько знову попросив сестру, коли скринька виявилась зіпсованою: «Люба Лізо, пробач мені!» — «Ні, — закричала дівчинка, тупаючи ногою. — Я не можу, та й не треба більше прощати: це восьмий раз. Зараз я побіжу в твою кімнату і пошматую все, що потрапить на очі!»

Та по дорозі Ліза наткнулася на дядечка і про все розповіла йому. «І ти думаєш, що тепер маєш повне право злитися? Так ти, значить, не знаєш, що іншого разу Господь сказав апостолові Петру, що треба прощати брату сім разів і ще сімдесят разів по сім?» Але Ліза тільки вперто відвернулася від пригніченого Феді, котрий стояв на порозі. «Добре, — сказав дядечко, — нехай буде по-твоєму. Але раджу тобі не читати більше «Отче наш». — «Чому?» — вражено вигукнула дівчинка. «Ти тільки подумай, як ти зможеш казати Богу: «... і прости нам провини наші, як і ми прощаємо винуватцям нашим...»

Ліза почервоніла, як рак. На хвилину вона замислилася, а потім кинулася до грішника, який усе ще стояв на порозі з винуватим виглядом, і гаряче обняла його.

(За Ч. Діккенсом)

Поміркуй і дай відповідь:

Які сім запитань до оповідання «Сімдесят разів по сім» за мотивами творів Чарльза Діккенса тобі хотілося б поставити?

Біблійна історія

Прочитай притчу і скажи, чому батько так тепло зустрів свого молодшого сина.

Притча про блудного сина

(Лк. 15:11–32)

В одного чоловіка було два сини. Якось молодший із них сказав батькові: «Дай мені, отче, належну частину маєтку!» Поділив батько маєток між синами. А через кілька днів зібрав молодший надбані пожитки та й подався до далекого краю.

Незадовго розтратив усе, що мав, живучи задля власного задоволення. Коли ж розтратив усе, у тім краї настав великий голод. Почав молодший син гірко бідувати. Нічого не залишалось йому, як попроситися до одного з місцевих господарів пасти свиней. Такий голод мучив бідолаху, що готовий він був наповнити свій шлунок хоч стручками, якими годували свиней, та ніхто і цього не давав йому. Тоді молодший син роздумав: «Скільки наймитів у мого батька мають хліба аж надміру, а я отут з голоду гину! Піду я до батька і покаюся».

Так і зробив, упавши до ніг батькові: «Згрішив я, отче, перед Богом і перед тобою, тому негідний уже зватися сином твоїм». А батько натомість сказав своїм слугам: «Негайно принесіть найкращий одяг моєму синові. Дайте персня на його руку, а сандалі на ноги. Приведіть відгодоване теля та заколіть. Будемо їсти й радіти, бо цей мій син був мертвий, але ожив, пропав, але знайшовся!» І почали всі веселитися.

Тим часом старший син працював на полі. І коли після роботи наближався до батьківського дому, то почув музики і танці. «Що це таке?» — спитав одного зі слуг, на що почув відповідь: «То повернувся твій брат, і батько звелів заколоти відгодоване теля, бо ж брат здоровим повернувся». Не на жарт розгнівався старший син, навіть заходити на гостину не захотів. Тоді вийшов батько і почав просити його.

Поскаржився старший син: «Стільки років я служу тобі, ніколи твого наказу не порушив, а ти ніколи мені й козеняти не дав, щоб із приятелями своїми я потішився. Коли ж молодший повернувся, що розтратив твій маєток із блудницями, ти для нього звелів заколоти відгодоване теля!»

А батько відповів: «Ти завжди зі мною, дитино, і все моє — то твоє! А твій брат був мертвий, але ожив, пропав, але знайшовся! Тож тішитись і веселитись треба!»

Поміркуй і дай відповідь:

1. Чим відрізнялося життя двох братів?
2. Як ти ставишся до них?
3. Чи можна сказати, що батько по-різному ставиться до своїх синів, люблячи одного і недолюблюючи іншого?
4. Чи правильно вчинив батько стосовно молодшого сина?
5. Яка фраза, що повторюється двічі, є ключовою у розказаній Христом притчі?
6. Як розуміти її зміст?

Перевір себе!

Проведи іспит свого сумління, скориставшись додатковою інформацією з цієї таблиці:

Діла милосердя	для тіла	для душі
Яскраво представлені у Христовій притчі й нещастя грішника, і велич Божого милосердя. Нещастя і блуд влучно показані в поведінці молодшого сина: він нудьгує в домі батька, мріє про безтурботне життя багатії людини, тому домагається свого наділу, іде з родинного дому і на чужині розтрачує майно.	Чи не впізнаю у молодшому синові себе? Чи не бувало і зі мною такого, коли копійки чи гривні, виділені батьками на те, щоб купити хліба або молока, витрачено на жувальні гумки, машинки чи подібні дрібнички, без яких цілком можна було б обійтися?	На перший погляд, у цьому немає нічого страшного, але цей наш маленький гріх, який проявився в неповазі до батьків, неминуче переростає в інший. Ми змушені викручуватись, шукаючи виправдання, а тому казати неправду, навіть знайшовши в собі мужність зізнатися, відчуваємо в душі досаду і злість на батьків, які начебто нас не розуміють й обмежують нашу свободу.
Багато людей під гріхом розуміють кримінальний злочин і тому вважають себе безгрішними, бо не вчиняли злочину. До таких належав старший син милосердного батька. Він прямо говорить отцеві про те, що не має провин перед ним і тому почуває несправедливість від того, що, як йому здається, батько його менше любить.	Чи було колись у тебе таке відчуття, коли твоя оцінка була нижчою, ніж в учня, який відповідав гірше, тебе як ти вдало підготувався до уроку? Чи не пекла тобі образа від того, що мама віддає солодощі, призначені для мене, якомусь замурзаному і насупленому циганчухові?	

Доповни таблицю своїми думками.

Як прощення облагороджує нашу душу і рятує ближнього

Прочитай пояснення притчі про блудного сина і, зокрема, зверни увагу на аналіз поведінки батька, молодшого і старшого сина. Кого показано в образах основних дійових осіб притчі.

Старший брат є прихованим грішником, тому що вважає себе кращим за іншого, любить себе більше за ближнього. Він не вміє і не хоче прощати, не сповнений любові. Мабуть, він такий, тому що не зазнав смаку справжніх страждань і принижень, які пережив його молодший брат і завдяки яким той здатний упокоритись перед батьком, бути його слугою. «Піду я до батька і покаюся», — каже він, тобто відрікається від злого, і це є перший крок до визнання власної провини.

Наш найближчий друг, який перед тим обманув, обговорив перед іншими, мучиться від почуття сорому і готовий прийняти наше прощення. У нас є два шляхи: не зауважити цього бажання, залишитися холодним до внутрішніх страждань товариша або зробити йому крок назустріч.

Батько, в образі якого Христос показує нам Самого Господа, не чекає, коли його молодший син переступить поріг його дому, а сам біжить йому назустріч, тобто допомагає усвідомити свій гріх і знайти в собі силу та відвагу покаятись. У серці батька немає осуду. Він навіть не слухає сповіді та жалю сина.

Притчею про блудного сина Христос заперечує тодішні традиції єврейського народу, згідно з якими батько, глава родини, не вставав з крісла і не починав розмову, адже спочатку діти мали вклонитись йому і поцілувати руку.

Батько показує своє прощення поцілунком, дарує молодшому сину новий одяг, символ нового життя у Небесному Царстві. Наш Милосердний Отець щоденно виходить на дорогу і довго-довго виглядає, чи часом, бува, не повертається блудний син.

Господь дає право людині відійти від Бога, бо інакше вона перетвориться на бездумного раба, яким на певний час, мабуть, став старший син. Усевишній дає нам можливість випробувати себе у муках і стражданнях. Але невіруюча людина не здатна любити і прощати, — це нещасний безбатченко, хоч дуже часто така людина може й не усвідомлювати цього.

Збережи у своєму серці

Коли Бог прощає, Він ніколи потім не згадує. Покайся перед Ним у своїх гріхах і відчуй радість прощення. Пам'ятай, що прощені самі прощають інших.

Перевір себе!

1. Від чого залежить прощення Богом наших провин?
2. Якими словами Господньої молитви просимо Бога про прощення?
3. Наскільки тобі важко попросити пробачення?
З чим це пов'язано?
4. Підготуйся до однієї з етикетних ігор «У їдальні», «Під час відвідування хворого», «У транспорті» на загальну тему «Я прощаю тобі....», визначивши у них свою роль.
5. Пригадавши цікаві і повчальні епізоди зі свого життя, склади і запиши власне оповідання «Сімдесят разів по сім».

УРОК

Цінність добрих справ

«Віра без діл — мертва»

(Як. 2:26)

Хочеш знати
відповіді
на ці важливі
для кожної людини
питання? —
Вивчи урок 19.

1. Як малі справи можуть стати великими?
2. Чи винагороджується добро?

Запам'ятай нові слова і поняття

Добрі справи — вчинки, які принесуть радість ближньому і Богові.

Цінність — важливість, значущість і духовна вартість.

Біблійна історія

Прочитай притчу про зерно гірчиці та визнач її головну думку.

Притча про зерно гірчиці

(Мт. 13:31–32; Мк. 4:30–34)

Царство Небесне подібне до гірчичного зерна, яке взяв чоловік і посіяв на своєму полі. Воно найдрібніше з усього насіння, але, коли виросте, стає більшим, ніж злаки, виростає у дерево, і птаство небесне злітається та гніздиться в його гілках.

Поміркуй і дай відповідь:

1. Які рослинні образи змальовані в притчі про гірчичне зерно?
2. Як ти зрозумів зміст цих образів?
3. У чому суть притчі про зерно гірчиці?
4. Що означає зерно і дерево гірчичне?

Це цікаво!

У таких країнах, як Юдея, гірчичне дерево досягає трьох метрів, такої висоти, що під ним може проїхати людина на коні, на його гіллі сідає велика кількість птахів, і віти не ламаються навіть під вагою людини. Зернятка ж його такі маленькі, що в давнину існувала навіть приказка: «Маленький, як гірчичне насіннячко».

Як малі справи можуть стати великими

Прочитай пояснення притчі про зерно гірчиці і поміркуй, як вчення Ісуса Христа з маленького Назарета поширилося по всьому світу.

У притчі про зерно гірчиці Христос виклав скромну, на перший погляд, місію Своєї науки. Він був «малим зерном» в очах людей: народився у віддаленій Палестині, тридцять років жив у маловідомому Назареті в домі теслі; Своїм вченням привернув до Себе простих рибалок та митарів. Навчання це починалося з малої групи – 12 учнів. Але щоразу збиралося за Вчителем усе більше народу, а після Його Воскресіння та Вознесіння на небо кількість послідовників неухильно зростала, християнство поширилося спочатку по Південній Європі, згодом по цілому материку, а далі і по всьому світові.

Квітуче дерево – це ми, віруючі люди, тепер. Ми є квітом Божого Царства. Дерево з плодами – це плід нашого праведного життя. А гірчична зернина – то Слово Боже, що добрим засівом залягає у наше серце, дає початок нашому духовному росту.

Так само і в нашому житті є важливі маленькі діла, з яких можуть вирости великі добрі справи. Інколи ми посміюємося над однокласниками, які, як нам здається, не відриваються від підручника, вивчаючи кожне правило, кожну дату і факт. Але перенесімося в майбутнє і подумаймо над тим, що саме такі знаючі, розумні люди зможуть зробити наше життя щасливішим: вони винаходять нові машини, нові, екологічно чисті способи виробництва, вирощуватимуть нові плоди, писатимуть книжки, які радуватимуть наші серця та вчитимуть доброти.

Так само маленька доброчинність може породжувати велике добро.

Поміркуй і дай відповідь:

1. Поясни, яку користь принесло тобі вивчення християнської етики.
2. Як довести на прикладах, що маленький гріх може перерости у велику біду?
3. Як «розростаються» добрі справи?

Чи винагороджується добро

Прочитай розповідь і наведи приклади, як людина отримує нагороду за добрі справи.

Добро завжди повертається до нас, винагороджене сторицею.

Нерідко батьки, суворі у ставленні до дітей, у своєму ранньому віці були розбишаками або ледарями. Мабуть, вони спокутують свій гріх дитинства і хочуть, щоб він не повторився у їхньому потомстві. І ця добра справа повернеться для них більшою радістю — чемними, слухняними, добрими дітьми.

Натомість інший батько чи мати мало з ніг не збиваються, щоб задовольнити найменшу примху свого «чада»: «мобілку» придбати чи комп'ютер, дозволити не йти до школи, коли юним лінивцям того захочеться. Чим обернеться таке «добро»? Жорстокою невдячністю, навіть зневагою доросліших дітей.

Якщо ж батько і мати живуть одним життям із дитиною, не бояться поділитися з нею секретами мудрого розподілу тих грошей, які залишилися після оплати комунальних послуг і покупки найнеобхіднішого, показують приклад шанобливого ставлення одне до одного, не забувають сказати «Дякую!» за смачний обід чи за випрану сорочку, уміло і справедливо розподіляють обов'язки між усіма членами сім'ї, а головне, привчають сина чи дочку до молитви, до спільності з християнською громадою, Господь нагородить таких батьків і Своєю любов'ю, і любов'ю їхніх нащадків, щасливим життям у старості в колі дружньої родини.

Тож готуймося стати такими батьками. Допоможемо сьогодні нести портфель однокласниці — і завтра для нас не буде проблемою попарити чи приготувати їжу, якщо найближча людина буде зайнята. Витрімо сьогодні сльози малюкові, який ненароком розбив коліно, і завтра усмішка власної дитини буде для нас найбільшою радістю. Добрі діла ніколи не втрачають своєї вартості в Господніх очах.

Поміркуй і дай відповідь:

Як розуміти слова свт. Іоана Золотоустого: «Ніхто ще в старості не пожалкував, якщо доброго за молодості навчився»?

Повчальна поезія

Прочитай вірш про велику радість допомагати іншим.

Що я зроблю?

Марія Овдієнко

Поможу кораблику пливти,
Чорнобривцю поможу цвісти,
Вітру – дути,
Сонечку – світити,
Журавлику до гнізда летіти.
Капустині у качан в'язатись,
Яблуні малинівки родити,
Татові і мамі усміхатись
І життю завжди-завжди радіти.

Поміркуй і дай відповідь:

До яких добрих справ закликає автор вірша читача?

Збережи у своєму серці

**Скарбничка духовності наповнена різними цінностями.
Серед них — віра, надія, любов та похідні від них
християнські чесноти.**

Перевір себе!

1. Як Син Божий Своїм земним життям продемонстрував нам цінність добрих справ?
2. Які добрі діла можемо зробити у ставленні до природи, до інших людей?
3. Як ти вчиниш у таких ситуаціях:
 - а) Старенька бабуся боїться, що не встигне перейти на інший бік вулиці на зелене світло. А ти, спізнюючись на урок, поспішаєш на автобус, тому що наступний рейс буде через двадцять хвилин.
 - б) Випадково дізнаєшся, що друг чи подруга, з якими кілька днів не розмовляєш, хворіє удома.

УРОК

20

Універсальний моральний закон

«І як бажаєте, щоб вам люди чинили,
так само чиніть їм і ви»

(Лк. 6:31)

Хочеш знати
відповіді
на ці важливі
для кожної людини
питання? —
Вивчи урок 20.

1. Що таке «золоте правило моралі»?
2. Як дотримуватись універсального морального закону, який заповів нам Ісус Христос?

Запам'ятай нові слова і поняття

Золоте правило моралі — найважливіша Господня настанова чинити іншим людям так, як хочеш, щоб вони чинили з тобою.

Моральний закон — заповідане Богом правило, яке допомагає жити у згоді з власним сумлінням та ближніми людьми.

Універсальний — прийнятний для всіх.

Що таке золоте правило моралі

Біблійна історія

Прочитай біблійну історію і визнач головну ідею закону Любові Ісуса Христа.

Як Ісус Христос оголосив людям Новозавітний Закон Любові

(Мт. 7:12; Лк. 6:31)

Одного разу Ісус Христос на горі виголосив проповідь, яку тепер називаємо Нагірною. Тут Спаситель виклав людям Новозавітний Закон Любові. Він говорив про заповіді блаженства, про неосудження інших людей і прощення ближнього, любов до нього, про силу молитви і милостиню.

На запитання присутніх, як ми повинні поводитися зі своїми ближніми у будь-якій ситуації, Ісус Христос дав таке правило: «І як бажаєте, щоб вам люди чинили, так само чиніть їм і ви».

Прочитай розповідь, назви золоте правило моралі і скажи, чому багато поколінь намагаються його дотримуватися.

Ми, звичайно ж, хочемо, щоб усі люди любили нас, завжди прощали і робили нам тільки добро. Господь дуже доступно пояснив, як цього можна досягти. Треба робити те саме іншим: любити людей, навіть тих, кого ми вважаємо своїми ворогами, завжди прощати і робити тільки добро. Це правило названо золотим, тобто найважливішим, і сотні поколінь намагаються дотримуватись його і страждають, якщо хтось чинить по-іншому.

Цінність добрих справ вимірюється у християнстві універсальним моральним законом, проголошеним Ісусом Христом у знаменитій Нагірній проповіді. Кожного разу, обдумуючи новий вчинок, згадуймо це золоте правило моралі: «І як бажаєте, щоб вам люди чинили, так само чиніть їм і ви». Золоте правило моралі було здавна відоме в різних частинах світу, формулювалося представниками різних культур.

Поміркуй і дай відповідь:

1. Який моральний закон був проголошений Христом у Нагірній проповіді?
2. Чи завжди легко чинити добро стосовно ближнього?

Як дотримуватись універсального морального закону, який заповів нам Ісус Христос

Прочитай незavidні випадки з шкільного життя і поміркуй, чому таке трапляється. Чи спрацьовує тут золоте правило моралі?

Спокуса просто-таки тягне тебе за язик, щоб попліткувати про подругу з однокласницями. А як ти поставишся до того, якщо вона пліткуватиме про тебе?

Поспішаючи до їдальні, ти виявив: щоб заплатити за сніданок, тобі не вистачає ще кілька копійок. Та хіба ж то проблема? Підбиг до якогось малюка з першого чи другого класу, забрав у нього — і до їдальні. Але що це? Ти незграбно розпластася на підлозі, розсипавши гроші. А високий старшокласник уже кепкує над тобою: «Поснідав, малявко?...»

Поміркуй і дай відповідь:

Які висновки варто зробити з наведених ситуацій?

Повчальне оповідання

Прочитай оповідання і скажи, чому клас, на думку вчителя, витримав іспит на людяність.

Горбатенька

Клас розв'язував задачу. Тридцять п'ять учнів схилилися над зошитами. Коли це у двері хтось тихо постукав.

— Відчини двері й подивися, хто там стукає, — мовив учитель.

Чорноокий хлопчик, що сидів за першою партою, квапливо відчиняє двері. До класу заходить директор школи з маленькою дівчиною. Тридцять п'ять пар очей уп'ялися в незнайомку.

Вона була горбатенька.

Учитель затамував дух і повернувся до класу. Він дивився у вічі пустотливих школярів і подумки благав: «Хай не побачить дівчинка у ваших очах ні подиву, ні насмішки».

У їхніх очах була тільки цікавість. Вони дивилися на незнайомку й лагідно всміхалися.

Учитель полегшено перевів дух.

— Цю дівчинку звуть Оля, — каже директор. — Вона приїхала до нас здалека. Хто поступиться їй місцем на першій парті? Бачте, яка вона маленька?

Усі шість хлопчиків і дівчаток, що сиділи за передньою партою, піднесли руки:

— Я...

Учитель був тепер спокійний: клас витримав іспит на людяність.

(За В. Сухомлинським)

Поміркуй і дай відповідь:

Як можна прокоментувати зміст оповідання, використовуючи золоте правило моралі?

Збережи у своєму серці

Любов — це борг, який ми завжди будемо винні один одному.

Перевір себе!

Чи дотримувались універсального морального закону герої описаних нижче життєвих історій? Що можна порадити тим, хто його не виконує?

1. Один підліток хотів роздобути грошей і разом з друзями обікрав квартиру. Їх усіх заарештували і посадили до в'язниці.
2. Дві подружки замість бібліотеки відвідали в лікарні свою однокласницю. Вони лагідно поговорили, підтримали і підбадьорили хвору.

УРОК

Узагальнення

Розглянь схему-узагальнення і скажи, яку Божественну мудрість може почерпнути людина з кожної із притч.

Пригадай вивчені уроки та дай відповіді на запитання:

1. Чому для дитини так важливо бути слухняною?
2. Чи цінне для Бога життя однієї людини?
3. Чим тебе вразила притча про милосердного самарянина?
4. Що ти відчуваєш, коли когось прощаєш?
5. Про що Христос розповів людям під час проповіді на горі?
6. Що символізує у притчі гірчичне дерево?

Розділ IV

Основи морального життя

УРОК

Поширення добра у світі

«Отож будьте досконалі,
як досконалий Отець ваш Небесний!»
(Мт. 5:48)

Хочеш знати
відповіді
на ці важливі
для кожної людини
питання? —
Вивчи урок 22.

1. Як поширюється добра сила Божої науки?
2. Яку роль відіграє церква у поширенні добра у світі?

Запам'ятай нові слова і поняття

Добро — все, що виходить від Бога, благо;
те, що позитивно оцінюється Богом,
є важливим для людського життя, дозволяє
людині морально, розумово та духовно жити,
зростати, бути щасливою і досягати гармонії
й досконалості.

Як поширюється добра сила Божої науки

Прочитай початок розповіді, заверши її і дай відповіді на запитання.

...Мама додає до борошна дріжджі.
Доливає води. Ставить його в тепле
місце...

Поміркуй і дай відповідь:

1. Що збирається робити мама?
2. Чи доводилося тобі коли-небудь спостерігати, як робиться розчин на пиріжки або на хліб?
3. Що відбуватиметься з тістом?
4. Чому за якийсь час тісто почне «витікати» через краї посудини, в якій знаходиться?

Біблійна історія

Прочитай притчу та поясни важливість розповсюдження добра.

Притча про закваску

(Мт. 13:33; Лк. 13:20–21)

Царство Небесне подібне до закваски, що її бере жінка і кладе на три міри борошна, аж поки все вкисне.

Прочитай розповідь і скажи, з чим можна порівняти вплив добрих справ на нашу душу.

Душа людини повинна наповнюватися тільки добрими справами, які розростатимуться, як закваска у діжці. Тому і зростання сили Божого Слова маємо відчувати перш за все у власних душах, працюючи над їх удосконаленням. А ще маємо його відчуті у спілкуванні з ближніми, допомагаючи їм. Зростанню сили Божого Слова маємо сприяти, примножуючи християнську спільноту.

Поміркуй і дай відповідь:

1. Син Божий наводить маленьку притчу про закваску відразу ж після оповідання про зерно гірчиці і в порівнянні з ним.
2. З чим доречніше порівняти розчин тіста для хліба — з зерном чи з деревом?
3. Що допомагає Слову Божому швидко поширюватися по всій планеті?

Повчальні оповідання

Прочитай оповідання і скажи, в який сад ти підеш працювати.

Щоб стати кращим

Ти стоїш на стежці. З одного боку росте гарний квітучий сад. Коло нього стоїть господар і каже: «Бачиш цей чудовий сад? Запрошую тебе стати його садівником. Ти будеш жити тут, працювати в саду, а в нагороду отримаєш щедрі плоди».

Оглядаєшся і бачиш, що з іншого боку від стежки ростуть високі будяки і теж стоїть господар та припрошує: «Ходи до мене! Будеш безтурботно жити, не будеш тяжко працювати, бо будяки ростуть самі, їх доглядати не потрібно».

(За В. Семчуком)

Прочитай оповідання і скажи, з якою метою залишили їжу на столі у будиночку для подорожніх.

Дідусь з онуком ішли великим лісом. Настав вечір. Подорожні втомилися. Але тут хлопчик побачив у гущавині хатинку. Це була хатинка для подорожніх.

Вони зайшли. Було чисто. На столі лежали хлібина, кілька рибин, стояв глечик із медом. На вікні було відро з водою. Дідусь і внук умилися і сіли вечеряти.

— Хто ж це все поставив на стіл? — питає онук.

— Добрий чоловік, — мовив дідусь.

— Як же це так? — дивується онук. — Залишив нам добрий чоловік їжу, а ми і не знаємо, хто він. Для чого ж він старався?

— Щоб ти став кращий, — сказав дідусь.

(За П. Вортоном)

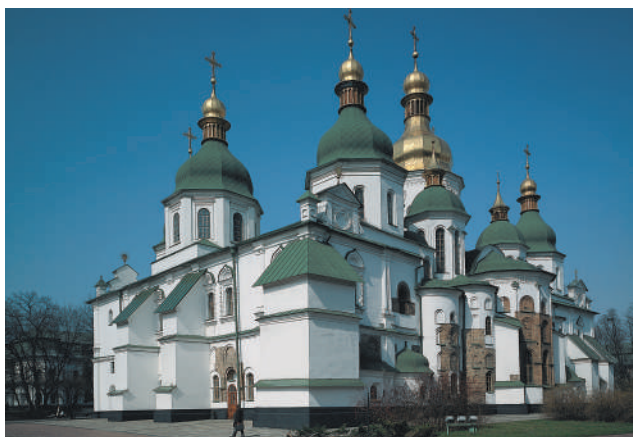

Поміркуй і дай відповідь:

1. Як піклування іншої людини про нас може зробити кращими нас самих, зміцнити нашу віру в Господа?
2. Наведи приклади, як ти або хтось інший безкорисливо робили добро ближньому.

*Софійський собор
у Києві*

Яку роль відіграє Церква у поширенні добра у світі

Важливу роль у переданні Радісної Звістки про любов, добро і милосердя, яке несе Господь наш Ісус Христос, відіграє Церква. Церкву не слід розуміти тільки як храм, куди збираємось разом молитися. Це в першу чергу християнська спільнота, священне об'єднання людей, які вірять у Христа Спасителя.

Творення Церкви розпочав Сам Ісус разом зі Своїми учнями — апостолами. Несучи Благу Вість про Воскресіння Ісуса Христа, Його апостоли обійшли десятки країн і здебільшого прийняли мученицьку смерть, не зрекшись Христової віри, а поширили її не тільки серед єврейського, але й серед інших народів. Їх справу продовжили і продовжують служителі різних християнських церков, завдяки чому кількість прихильників Євангелія неухильно зростає і, за найновішими відомостями, складає один мільярд сімсот п'ятдесят дев'ять мільйонів чоловік!

Поміркуй і дай відповідь:

Яку роль у поширенні християнства на території Русі-України відіграли князі Володимир Великий та Ярослав Мудрий, галицький король Данило, гетьман Петро Сагайдачний, чернець Іван Вишенський, митрополит Петро Могила?

Повчальне оповідання

Любов аж до самозречення

Аушвіц, 1941 рік.

Один полонений втік із концентраційного табору.

Ввечері начальник табору Фріч вийшов до полонених. «Втікача не знайшли, — сичав він. — За це десятеро з вас вмиратимуть голодною смертю в бункері». Він підступив до першого ряду і пронизливим поглядом подивився кожному в обличчя.

Нарешті підняв руку і вказав пальцем: «Цей!» Блідий як полотно чоловік виступив із ряду.

«Цей... цей... цей»

Їх десять. Один із них схлипнув: «О моя бідолашна дружина, о мої діти...»

Раптом сталося щось несподіване. Один полонений виступив із ряду і зупинився перед Фрічем. Начальник табору схопив пістолет: «Стій! Що хоче від мене ця польська свиня?!»

Полонений спокійно відповів: «Я хочу вмерти замість цього засудженого».

«Ти хто?» Відповідь була коротка: «Священик».

Наступила хвилина мовчанки. Нарешті Фріч охриплим голосом наказав: «Згода. Йди з ними!»

Так помер священик Максиміліан Колба, маючи лише 47 років. Людина, яка хотіла любов'ю заволодіти світом. Та він знав: «Немає більшої любові, як віддати своє життя за ближніх».

(За П'єром Лефавром)

Збережи у своєму серці

Любов до ближнього — доказ нашої любові до Бога.

Перевір себе!

1. Підготуй короткі повідомлення про життя і діяльність святого Миколая Чудотворця або інших святих.
2. Доведи, що вони послужили справі поширення християнства.

УРОК

Основа радості

«Щоб радість Моя була в вас,
і щоб повна була ваша радість!»

(Ів. 15:11)

«Радійте, праведні, Господом,
і славте Його святу пам'ять!»

(Пс. 96:12)

«Радійте в Господі завжди, і знову кажу:
радійте!»

(Фл. 4:4)

Хочеш знати
відповіді
на ці важливі
для кожної людини
питання? —
Вивчи урок 23.

1. Що таке маленькі радощі?
2. Що становить основу досконалої радості?

Запам'ятай нові слова і поняття

Радість — почуття задоволення і втіхи від добре виконаної роботи, від спілкування з Богом та ближніми.

Що таке маленькі радощі

Прочитай розповідь і скажи, що зазвичай приносить людям радість. Скажи, чи ти приносиш радість іншим своїм життям і поведінкою.

Люди часто бажають один одному радості. І самі ми хочемо, щоб у нас у житті було багато радісних днів, хвилин. Як стверджують тлумачні словники, радість — це «почуття задоволення, втіха, приємність».

Ми радіємо, коли отримали добру оцінку у школі чи гарний подарунок на день народження, коли перемогли на змаганнях або конкурсах, коли придбали річ, про яку давно мріяли: велосипед, книгу, комп'ютер, мобільний телефон, коли нам усміхнулася красива дівчинка або стрункий хлопчина допоміг нести портфель.

Але ми радіємо й тоді, коли ми усміхнулися зустрічному, коли допомогли однокласникові розв'язати задачу, а батькам — скопати город, коли зробили гарний подарунок товаришеві чи подрузі, коли покаялися у своїх гріхах Господу.

Радість не буває малою або великою. Коли виступили на концерті, нам однаково було важливо, що ні разу не забулися слів, що прочитали вірш виразно й артистично, що були вдягнуті в новеньку сукню чи костюм, які нам дуже пасували, що глядачі з вдячністю аплодували нам. Одному великою радістю є перемога у шкільних змаганнях з легкої атлетики, іншому ж те, що прийшов до фінішу не останнім. Одному з дорослих радість приносить зарплатня, яка дозволяє придбати автомобіль, іншому така, завдяки якій зможе розрахуватися за комунальні послуги та придбати найнеобхідніше.

Пригадаймо й іншу ситуацію: коли наш щоденник прикрасила чергова «12-а» або нам вдалося змайструвати радіоприймач, чи не поспішаємо з радісною новиною до мами чи друга?

Поміркуй і дай відповідь:

1. Від чого ти найчастіше радієш?
2. Чи відчуваєш потребу поділитися радістю з іншими?
3. Як ти розумієш слова сучасного російського письменника Анатолія Алексіна: «Якщо у вас на душі радість і ви хочете на всю силу виявити її, пам'ятайте, що поруч є люди, які засмучені і втомлені від бід. Але коли ви мало не з насолодою впираєтесь власним горем, пам'ятайте й те, що поруч вас, можливо, є людина, якій трапилась чи не єдина хвилинка радості, яку ви їй затьмарюєте. Учіться любити людей.»?

Біблійна історія

Прочитай притчу та визнач її головну думку

Притча про загублену драхму

(Лк. 15:8–10)

Чи знайдеться жінка, яка б, маючи десять драхм і загубивши одну, не засвічувала б світла, і не мела хати, і не шукала уважно, аж поки не знайде, і, відшукавши, не кликала приятельок, сусідок, кажучи: «Радійте зі мною, бо знайшла я загублену драхму!»?

Драхма – срібна грошова одиниця в Древній Греції вагою 6–7 грамів.

Перевір себе!

1. Чого навчає нас притча про загублену драхму?
2. Що в ній спільного та відмінного з притчею про заблукану вівцю?
3. Чому Бог відразу не карає грішників?
4. Чому Господь радіє наверненій душі грішника більше, ніж душі праведника?

Що становить основу для досконалої радості

Прочитай пояснення притчі про загублену драхму і скажи, кого символізує образ драхми, а кого — образ жінки.

Розказана Христом притча має далеко глибший зміст, ніж побутова ситуація, яка в ній змальована. Загублена малоцінна драхма символізує в ній грішну душу, євангельська жінка — самого Господа Бога.

Божа Любов до грішників не є лише любов'ю, яка очікує, це — любов, котра шукає, хвилюється про кожного і знаходить, добивається того, щоб грішник покався і став на праведний життєвий шлях.

Люблячий голос Всевишнього не забуде про нас і в кінотеатрах, коли демонструються сороміцькі та вампірські фільми, бойовики, і на дискотеках чи в нічних клубах та перейматиме наше чуйне серце пекучим соромом за скоєне, смиренням і страхом Господнім.

І коли Бог знаходить нас і ми на повертаємось, то ціле Небо разом із Всевишнім радіє за нас. «Так само, кажу вам, — завершує свою притчу Ісус, — радість буває в Божих Апостолів за одного грішника, який кається» (Лк. 15:10). Радіють всі християни, як приятельки й сусідки жінки, яка відшукала загублену драхму. Радіймо і ми, що Господь нас відшукав, що ми знову стали Божими дітьми.

Християнська радість — це відчуття того, що добре, втішно не лише мені, що немає між людьми злоби, заздрості й ненависті. Щоб відчувати таку радість, необхідно постійно розкаюватись усією глибиною душі, що обов'язково знайде відображення у нашій поведінці та відмові від злих вчинків, у намаганні не грішити, жити в любові та порозумінні з Господом.

Повчальне оповідання

Прочитай оповідання про двох людей, які прагнули волі. Порівняй, як вони добивалися цієї волі.

Воля

Це відбувалося давно. В Україні були тяжкі часи. Народ гнобили, і він піднімався на боротьбу.

Повз старого дідуся на війну їде молодий козак. Він просить у дідуся води напиться. «І не страшно тобі, молодому, на бій іти? — запитує старий. — А раптом загинеш?» — «От ви, батьку, до глибокої старості дожили, то, може, і мені Бог допоможе». Дід розповів, що він усе життя терпів і чекав, що прийде таким, як він, українцям-кріпакам полегшення. «Чекали?! О ні! — вигукнув молодий. — Нехай ліпше згину я в юності, ніж продовжу рід нікчемних кріпаків, а переможу — започаткую новий рід, вільний!» Пришпорив коня молодий козак — тільки курява за ним знялася.

Відгомін кривавої битви доносився до хати дідуся. Коли на третю добу стихло, він наважився визирнути на світ Божий. Повз дідусеве обійстя кінь віз важко пораненого козака.

— Люди, радійте, ви вільні! — перемагаючи біль, простогнав той самий молодий козак.

— Воля! — загорілися в діда очі. — Цілий вік чекав, а таки дочекався!

(За народною легендою)

Вежа Івана Мазепи. Худ. І. Їжакевич

Поміркуй і дай відповідь:

1. Чи правильно прожив своє життя дідусь?
2. Яку радість відчув її головний герой?
3. Як ви ставитеся до молодого козака?
4. Хто з героїв оповідання вам найбільше сподобався?
Чому саме?

Збережи у своєму серці

Справжня духовна радість не залежить від зовнішніх обставин, адже її джерело — у Господі.

Перевір себе!

1. Як після вивчення теми поглибилося твоє розуміння того, що таке радість?
2. У чому полягає християнська радість?
3. Чи радіють твої друзі твоїм здобуткам та досягненням?
4. Чи ти вмієш радіти успіхам інших людей?

УРОК

Відповідальне ставлення до життя

«Я прийшов, щоб ви мали життя,
і подостатком щоб мали»

(Ів. 10:10)

Хочеш знати
відповіді
на ці важливі
для кожної людини
питання? —
Вивчи урок 24.

Як визначено межі відповідальності
кожної людини в житті?

Запам'ятай нові слова і поняття

Блаженний — дуже щасливий і радісний у Бозі; праведний.
Відповідальний — людина, яка завжди дотримується слова,
виконує обіцяне, сумлінно ставиться
до роботи та своїх обов'язків.

Біблійна історія

Прочитай притчу та скажи, який слуга чинить правильно.

Притча про вірного і невірного слугу

(Мт. 24:45–51; Лк. 12:35–48)

Одного разу пояснював Ісус Христос про те, як важливо не гаяти своє життя на неважливі речі, та розповів таку притчу.

Господар одного маєтку поїхав і слугу свого залишив за ним доглядати. Правильно зробить той слуга, що чекатиме повернення свого господаря в будь-яку хвилину та сумлінно виконуватиме його завдання. Велика буде винагорода такому слугі.

Інший слуга вирішить гуляти, а не працювати, бо невідомо коли повернеться господар. Так, коли пан неочікувано повернеться, буде велике покарання такому лукавому слугі.

Так і люди повинні завжди сумлінно виконувати Божі настанови, щоб бути готовими зустрітись з Господом.

Поміркуй і дай відповідь:

1. Які слуги були в пана?
2. Що вирішив робити перший слуга?
3. Що треба робити, щоб бути добрим слугою?

Як визначено межі відповідальності кожної людини в житті

Прочитай пояснення притчі про вірного і невірного слугу і зверни увагу на відповідальність кожної людини за доручену справу. Чи відповідально ти ставишся до виконання доручених тобі справ?

У притчі про вірного і невірного слугу Ісус Христос чітко визначає межі відповідальності кожної людини в земному житті. Тих, хто пильнуватиме достатки господаря навіть тоді, коли він не вдома і коли не нагадує про себе, Ісус називає «блаженними», тобто праведними і щасливими. Звісно, що цей господар — то Господь, який дає людині свободу вибору, свободу жити з Богом або забути про Нього.

Пильнувати господарство означає свято берегти віру, примножувати її добрими ділами. Всевишній неодноразово дає людям знаки про Себе, приходять «о другій» та «о третій сторожі» і, звичайно ж, помічає своїх вірних слуг, які не зраджують віри. Їм Він обіцяє: «Над цілим маєтком своїм він поставить його», тобто наблизить до Себе у Царстві Небесному. Але є й такі «домоправителі», що леліють думку: «Забариться пан мій прийти», то ж можна повеселитися, познущатися над іншими, забути на якийсь час Божі Заповіді і пожити у своє задоволення. Мовляв, пройде день, місяць чи рік, поки повернеться Господар, і до того часу вдасться все поправити і покаятись. Але «прийде Син Людський тієї години, коли ви не думаєте...» І кожен тоді суворо відповість за безпечність і неспокутувані гріхи.

Слухаючи притчу, апостол Петро запитав Христа: «Господи, чи до нас кажеш притчу оцю, чи до всіх?» Син Божий відповів, що найсуворішу відповідальність матимуть ті слуги Господні, які мали найбільше прав і повноважень, бо найтяжчий гріх — усвідомлювати свою відповідальність і чинити по-іншому.

Ісус Христос навчав: «Від кожного, кому дано багато, багато від нього й жадатимуть. А кому багато повірено, від того ще більше жадатимуть» (Лк. 12:48). Відповідаючи за свої вчинки, аналізуючи їх,

шукаючи шляхи до виправлення помилок, ми складаємо звіт любові і смирення перед Господом. Уникаючи виконувати свої обов'язки, ми віддаляємося від Бога, прирікаємо себе на недовіру і зневагу з боку друзів і знайомих.

Повчальне оповідання

Прочитай оповідання і скажи, якою була ціна недобросовісного виконання дівчинкою покладеного на неї завдання.

Риболовна сітка

Рибалка Ганс у своєму теплому домі, що пахнув деревом, лагодив сіті, готуючись до наступного риболовецького сезону. Раптом до хати увірвався радісний сміх. Відчинилися двері, і на порозі з'явилася його люба донечка Гуендаліна. Вона тримала за руку молодшого братика Еріка.

— Гуендаліно, у тебе зараз канікули. Може, сядеш отут на моє місце і візьмешся за сіть, бо незабаром новий сезон, а я тим часом піду направляю човен.

— Добре, татку!

Минали години. Гуендаліна наполегливо працювала, вічко за вічком, вузлик за вузликом. Так спливали дні за днями. Шнур був вузлуватий, шорсткий. Руки боліли. Подружки гукали у двері:

— Гуендаліно, ходи бавитися з нами!

Вічка ставали щораз більші, вузли — щораз вільніші, а плетиво — щораз слабше.

Настала весна. Упали перші сонячні промені. Розпочалася риболовля. Пишаючи своєю працею своєї любої доні, рибак Ганс спакував нову сіть на старий вірний човен.

— Ходи зі мною, Еріку, на нашу першу риболовлю.

Хлопчик зрадів і швидко стрибнув у човен. Човен зловив хвилю і поплив на глибочінь. Сіть опустилася у зелено-блакитні води. Ерік плескав у долоні, коли бачив, як сріблясті рибини запливали у сіть.

— Гарний улов! Допоможи-но витягнути сіть, синку!

Ерік тягнув, тягнув з усіх сил. Але тягар переважив й Ерік упав у воду якраз у саму сіть.

«Нічого, — думав Ганс-рибак, швидко втягуючи сіть до човна. — Моя сіть міцна! Це моя люба Гуендаліна сплела її своїми руками. Зараз витягну Еріка разом із рибою».

Сіть вийшла з води напрочуд легка. Посередині була велика діра. Погано позатягвані вузли порозв'язувалися, вічка порозпускалися. А малий Ерік спочивав на дні моря.

— Ох! Якби ж я кожне вічко плела з любов'ю! — плакала Гуендаліна.

Кожен день людина плете сіть вічності. Кожен день становить один вузлик. Ти можеш про це ще не думати, але настане день риболовлі і залежатиме він також від того, що сплетеш сьогодні.

(За Б. Ферфєро)

Поміркуй і дай відповідь:

1. Чи наполегливо працювала дівчинка?
2. До чого призвели її безвідповідальність і лінощі?

Збережи у своєму серці

Господь дарував нам усе для щасливого та благочестивого життя. Як ми користуємося цим даром?

Перевір себе!

Що потрібно людині для того, щоб гідно провести життя?

УРОК

Наполегливість у добрих справах

«Просіть, — і буде вам дано,
шукайте, — і знайдете,
стукайте, — і відчинять вам»

(Мт. 7:7)

Хочеш знати
відповіді
на ці важливі
для кожної людини
питання? —
Вивчи урок 25.

1. Чому необхідно бути наполегливим у добрих справах?
2. Як боротися з лінощами?

Запам'ятай нові слова і поняття

Добрі справи — вчинки, які принесуть користь ближньому і Богові.

Лінощі — небажання працювати, неробство.

Наполегливість — особистісна якість людини, яка характеризується здатністю долати внутрішні і зовнішні перешкоди для досягнення поставленої мети.

Чому необхідно бути наполегливим у добрих справах?

Наполегливість — це одна з найважливіших якостей характеру людини, яка означає послідовну спрямованість її дій на досягнення певної мети. Внутрішніми регуляторами наполегливості є сумніння, почуття обов'язку перед Господом і ближнім, людська гідність і честь.

Біблійна історія

Прочитай притчу і розкажи, чому суддя є несправедливим.

Притча про несправедливого суддю

В (Лк. 18:1–8)

одному місті жив суддя, який ані Бога не боявся, ані людей не соромився. До нього кожного дня приходила вдова та просила захистити її, але він не хотів їй допомагати. Але вона так наполягала, що набридла судді, і він сказав: «Хоч я ні Бога, ні людей не боюсь, але допоможу цій вдові, щоб мені не докучала».

І сказав Ісус: «Чи чуєте, що говорить цей несправедливий суддя? Тож хіба Бог не захистить обраних Своїх, що звертаються до Нього і вдень, і вночі, хоч і баряться Він щодо них? Кажу вам, що Бог незабаром захистить Своїх вірних! От тільки коли прийде Син Людський їх обороняти, то чи знайде Він на землі віру?»

Поміркуй і дай відповідь:

1. Чому Ісус Христос вважає суддю несправедливим?
2. Чому ми повинні проявляти наполегливість?
3. Чому нам іноді здається, що Господь не відразу захищає деяких Своїх вірних?
4. Коли наполегливість допомогла тобі в житті?

Прочитай розповідь і скажи, що таке наполегливість і для чого вона необхідна.

Притча про несправедливого суддю пояснює нам християнське розуміння наполегливості. Навіть байдужий, бездушний, несправедливий суддя змушений був проявити прихильність до наполегливих прохань удови. То хіба ж добрий, милосердний, люблячий Небесний Отець може відхилитися від них? Щира молитва-прохання до Господа, сповнена каяття у своїх гріхах і прагнення стати на шлях правди й істини, є ознакою власне християнської наполегливості.

Ісус навчає нас бути витривалими у молитві. Тільки такою витривалістю можемо заслужити Божу прихильність.

Поміркуй і дай відповідь:

1. Чи завжди наполегливість є позитивною якістю характеру людини?
2. На що вона має бути спрямована?
3. Чому слід відрізнити наполегливість від упертості?
4. Як наполегливість християнина пов'язана з постійністю його переконань?
5. Хто здатен допомогти тобі виховати в собі постійність християнських переконань і наполегливість у їх відстоюванні?

Повчальні оповідання

Прочитай оповідання і скажи, що робить людину дорослою.

Як Марійка стала великою

Маленька Марійка дуже хотіла вирости. А як це зробити, вона не знала. Все перепробувала. І в маминих туфлях ходила. І бабусине пальто одягала. І зачіску, як у тьоті Каті, робила.

І намисто приміряла. І годинник на руку одягала. Нічого не виходило. Тільки сміялися з неї та жартували.

Якось Марійка надумала підлогу підмести. І підмела. Та так гарно підмела, що навіть здивувалася: «Марійко! Та невже ти в нас великою стаєш?» А коли Марійка чисто-пречисто вимила посуд та сухо-насухо витерла його, тоді не тільки мама, але й батько здивувався. Здивувався і при всіх за столом сказав: «Ми і не помітили, як у нас Марійка виросла. Не тільки підлогу підмітає, але й посуд мие».

(За Є. Пермяком)

Прочитай оповідання про сміливу дівчинку і скажи, чому вона виграла цю дуель.

Дуель

Вони намагалися врятуватися. Таких людей називають біженцями. Але які вони біженці? Багато з них не те що бігати — ходити не вміли або не могли.

За кожний метр Криму йшли бої. Дітей, безпомічних стареньких, поранених — тих, хто не міг воювати, — посадили на кораблі, щоб переправити на Таманський півострів. Там був порятунок. Але туди ще треба було допливти. А над Кримом лютувала смерть.

У небі знову з'явилися німецькі літаки. Пролітаючи над самою палубою, майстри смерті бачили дитячі голівки, носилки з хворими, обличчя дітей, охоплені жахом, однак байдуже скидали бомби і натискували на гашетки кулеметів.

І тут на дуель з літаючою смертю вийшла маленька дівчинка. Вона стала на носі судна і... почала молитися. Фашисти засипали її свинцем. Вона відповідала їм молитвою. Виття і гуркіт бомб, які розривалися, заглушували слова, але дівчинка продовжувала молити Господа про допомогу.

Кораблі випустили димову завісу. Який ненадійний цей захист, котрий може розвіятися у наступний момент... Але Бог, почувши слова дитячої молитви, наказав вітерцеві так обдувати кораблі, щоб дим закрив їх, — і фашисти даремно розкидали свій смертельний вантаж. Літаки забралися геть, не пошкодивши жодного судна, не зачепивши дівчинку, яка молилася. Пасажири були врятовані. А що скажуть льотчики Творцеві, коли постануть перед Ним?

(За Б. Ганаго)

Поміркуй і дай відповідь:

1. Завдяки чому Марійку стали вважати дорослою?
2. Як дівчинка проявила наполегливість у досягненні своєї мети?
3. Які добрі справи вона при цьому вчинила?
4. У чому полягає сила молитви?
5. Чим вчинок дівчинки нагадує подвиг Давида, який переміг філістимлянина Голіафа?

Як боротися з лінощами?

Прочитай поради про те, як слід боротися з лінощами, і скажи, які з цих порад особливо стосуються тебе і стануть тобі у пригоді.

Без наполегливості у молитві і добрих справах настають лінощі. Лінивий стає безвідповідальним і стосовно себе самого, і до справ ближніх, нічого не встигає вчасно, всюди запізнюється, прохань як слід не виконує, часто підводить і тяжко шкодить людям, приносячи їм смuteк або й гнів. Нерадиві і бездіяльні ледарі хворіють недугою, ім'я якій — пригніченість.

Пригніченість — це втрата надії. У такому стані людина повністю віддає себе в руки власного самолюбства, потокає своїм примхам. У неї все валиться з рук; за яку справу не бралася б — залишає її незавершеною. Пригнічені люди не мають радості, вони смутні без

причини, занурені самі в себе, часто їм байдужі ближні з їх клопотами і переживаннями. І зовнішньо пригнічені мало привабливі: понурий погляд, згорблена фігура, похмурий вираз обличчя.

Причиною пригніченості буває нерозкаяння у гріхах. Гріхи, у яких ми не розкаялись через оманливу сором'язливість або забудькуватість, можуть залишати тягар на серці. Якщо в кого на душі і є такий тягар, слід набратися сміливості, адже Сам Господь очікує нашого покаяння.

Неймовірні лінощі і в'ялість у таких добрих справах, як відвідування храму, молитва, навчання, заняття музикою, читання з користю, допомога у прибиранні оселі раптово змінюється підозрілим пожвавленням, як тільки йдеться про пусте й даремне проведення часу.

Тривалі, часто потайки від батьків, відвідування місць розваг, безглузде ходіння по магазинах, багатогодинне сидіння перед телевізором, DVD-програвачем, комп'ютерними іграми... У гонитві за миттєвими задоволеннями і розвагами може непомітно пройти і без того коротке земне життя, а лінощі, пригніченість і нудьга перейдуть із душею у вічність. Тож не можна зневірятися, роблячи добрі справи, а навпаки — слід бути наполегливим. Адже сказано в Євангелії: «Просіть, — і буде вам дано, шукайте, — і знайдете, стукайте, — і відчинять вам» (Мт. 7:7).

Поміркуй і дай відповідь:

1. Як лінощі впливають на наш душевний стан?
2. Чому розваги розпалюють лінощі?
3. Як подолати лінощі?
4. Склади розпорядок свого робочого дня, у якому не залишиться місця для лінощів.

Збережи у своєму серці

Лінощі нагадують павутину, яка обплутує наше життя та заважає розвинути таланти, які дарував нам Господь. Наполегливість допомагає у навчанні, праці та служінні ближньому.

УРОК

26

Щедрість і захланність

«Блаженніше давати,
ніж брати»

(Мт. 7:7)

Хочеш знати
відповіді
на ці важливі
для кожної людини
питання? —
Вивчи урок 26.

1. Що таке жадібність і захланність?
2. Що таке щедрість?
3. Як багатій людині позбутися від гріха жадібності?

Запам'ятай нові слова і поняття

Жадібність — пристрасне прагнення володіти чимось.

Захланність — непомірне прагнення до багатства і наживи.

Щедрість — здатність і готовність людини поділитися з іншим тим, що має: матеріальним чи духовним.

Як боротися з лінощами?

Прочитай розповідь про жадібність і захланність та скажи, до яких наслідків вони можуть призвести людину.

Жадібність, тобто пристрасне прагнення володіти чимось, особливо небезпечне тим, що породжує нові, ще тяжчі гріхи і злі вчинки. Коли вона «заводить дружбу» з марнослав'ям, хвальковитістю, то є загроза появи гордині. Ми пишаємося своїми речами або власністю сім'ї, захищаючись від захоплення, розповідаємо ровесникам про «потрясні» іграшки, новопридбаний комп'ютер чи «мобільник», не замислюючись не тільки над тим, що це може засмутити їх, а й над тим, що не речі надають гідності людині, роблять її цінною і видатною, а її добрі справи.

Жадібність здатна «заприятелювати» і з заздрістю, коли ми, побачивши однокласника в модній обновці, згораємо від бажання отримати таку ж і настирливо докучаємо батькам доти, поки не перетворимось у «мавпу-близняка» того, кому заздрили.

Найгірше, що в такій ситуації ми оцінюємо людину не за образ і подобу Божу, а за її земне багатство, і притому говоримо: «Це коштує стільки-то чи стільки-то».

А скільки ганьби і сорому зазнаємо, коли нахапаємо добра, сховаємо від усіх, а потім наш «тайничок» хтось виявить, та ще й із чужими речами. Тоді жадібного бере собі в «товариші» злодійство, яке називають «іудиним гріхом», бо зрадник Христа носив ящик, куди народ жертвував апостолам гроші для роздавання милостині, а негідний учень таємно користувався ними. Але чи й нам не доводилось залазити в мамину сумочку чи ритися у татових кишенях, забуваючи, яку образу мимоволі наносимо тим, через кого Бог дав нам життя?..

Якщо дати волю жадібності, вона може перерости у захланність — непомірне прагнення до багатства і наживи.

Поміркуй і дай відповідь:

Які приклади жадібності і захланності відомі тобі з літературних творів?

Повчальні оповідання

Прочитай оповідання і скажи, чому заплакала дівчинка.

Гіркий апельсин

Оленка сиділа на загорожі і весело відколупувала жовтогарячі шкірочки смачного плоду. «Що це в тебе?» — підбіг Сергійко. «Хіба ти не бачиш?» — незадоволено буркнула дівчинка. «Мандаринка? Така, як мені татко з міста привозив? Пам'ятаєш? Я й тобі давав...» — «От і не вгадав! А-пель-син-ка!» — сказала дівчинка, і рожева долька сховалася у неї в роті. — «Дай і мені покуштувати», — попросив хлопчик. «Вона недобра. Гірка й кисла». У цю мить апельсин вислизнув з Оленчиних рук і покотився прямо в калюжу. Дівчинка ойкнула і заплакала. «Чого ж ти плачеш? — здивувався Сергійко. — Вона ж недобра!»

(За М. Стеценком)

Прочитай оповідання і скажи, що стало наслідком жадібності собаки.

Собака та його тінь

По кладочці через річку йшов пес, а в зубах ніс м'ясо. Побачив він себе у воді і подумав, що там інший собака м'ясо несе, — він залишив своє м'ясо і кинувся відбирати у того собаки: м'яса іншого зовсім не було, а своє хвилию віднесло. І залишився собака ні з чим.

(За Л. Толстим)

Поміркуй і дай відповідь:

1. У якому з оповідань розповідається про жадібність, а в якому — про захланність?
2. Як Ісус засудив жадібність у притчі про нерозумного багатія?

Що таке щедрість

Жадібності й захланності у житті можна протиставити тільки щедрість, тобто здатність поділитися з іншим тим, що маєш. Приклад щедрості продемонструвала бідна вдова, яка задля Господа не пошкодувала **всього**, що вона мала.

Біблійна історія

Прочитай євангельську історію про вдовину лепту і поміркуй, чому Христос відзначив пожертву бідної вдови.

Вдовина лепта

(Мк. 12:41–44)

Ісус Христос сидів навпроти скарбниці у храмі і дивився, як народ до скарбниці вкидає мідяки. Багато заможних людей укидали туди чималі суми. Але підійшла до скарбниці й убога вдовиця і поклала туди дві лепти. Побачивши це, Син Божий покликав до Себе учнів і сказав їм: «Правду кажу вам, що ця вбога вдовиця поклала найбільше за всіх, хто жертвував у скарбницю. Бо всі клали від свого надлишку, а вона поклала все, що мала, весь свій прожиток».

Поміркуй і дай відповідь:

1. Чому лепта вдови цінніша для Господа, ніж «щедрі» дари багатих людей?
2. Чи можна назвати їх щедрими?
3. У якому значенні, на твою думку, тепер уживається словосполучення «вдовина лепта»?
4. Чи можеш із власного життєвого досвіду назвати приклади щедрості?

Біблійна історія

Прочитай притчу і скажи, чому вона має таку назву і чому цар віддав боржника мучителям.

Притча про немилосердного боржника

(Мт. 18: 23–35)

Якось апостол Петро запитав Ісуса: «Господи! Скільки разів я мушу прощати своєму братові, що грішить проти мене? Сім разів?» Ісус відповів: «Не кажу тобі до семи разів, але до сімдесяти разів по сім».

Потім Господь розтлумачив це притчею, кажучи: «Царство Небесне подібне до одного царя, котрий забажав розрахуватися зі свої-

ми рабами. І привели до нього боржника, котрий заборгував йому десять тисяч талантів. Але той не мав чим заплатити, от цар і наказав продати і його, і його жінку з дітьми, і все, що він мав, щоб повернувся борг. Тоді впав боржник долілиць і все кланявся цареві, кажучи: «Ласкавий царю! Потерпи, і я все поверну». Цар змилосердився над тим боржником, відпустив його, а борг простив. Боржник пішов від нього, знайшов одного свого товариша, схопив його та почав души-ти, кажучи: Віддай мені те, що винен!» Тоді той впав перед ним ниць, благаючи: «Потерпи ще трохи, і я все поверну». Проте той не пого-дився, а посадив свого товариша до в'язниці до того часу, поки він не поверне боргу.

Його друзі, котрі все бачили, дуже зажурилися, а потім пішли та все розповіли цареві. Цар наказав покликати боржника, кажучи йому: «Злобний рабе! Я простив тобі весь борг тому, що ти прохав мене; чому ж ти не помилював свого товариша?» І розгнівався цар та й віддав боржника мучителям до того часу, поки не віддасть всього боргу. Так і Отець Мій Небесний учинить із вами, якщо ви не простите своєму братові його гріхів від щирого серця», — говорить Спаситель.

Поміркуй і дай відповідь:

1. Чому цар хотів продати раба, його дружину та дітей?
2. Що зробив раб після того, як цар пробачив йому борг?
3. Як цар покарав раба за його лицемірство?
4. Чи не доводилось тобі поводитись так, як цей жорстокий раб?
5. Які приклади прощення кривдників з життя відомих людей тобі відомі?

Це цікаво!

Золотий талант в часи Ісуса Христа становив понад 11 тисяч грн., срібний талант — понад 600 грн., а динарій — близько 6 коп.

Лепта — найдрібніша римська монета в часи правління в Іудеї прокуратора Понтія Пілата. На відміну від золотих і срібних талантів та динаріїв лепта була виготовлена з бронзи.

Як багатій людині позбутися гріха жадібності

Прочитай притчу і скажи, чому вона має таку назву і чому цар віддав боржника мучителям.

Притча про немилосердного боржника закликає до милосердя, прощення, вибачення та прояву інтелігентності.

Десять тисяч талантів винні ми Богові, бо все, що маємо в житті, отримали від Нього без будь-якої плати. Продаж боржника з його дружиною і дітьми символічно означає відчуження від Бога грішника, що не сплатив Господові боргу своєю любов'ю. Падіння раба на коліна перед паном виражає суть глибокого його розкаяння у своїх гріхах, тому він і отримує прощення від Господа. Однак покаяння у гріху не завершується на тому, що людина щиро визнає себе винною. Надалі вона має все зробити для того, щоб цей гріх не повторити. Натомість раб робить ще більший гріх, відмовляючи у прощенні слабшому за себе боржникові. Тут і з'являються в образі співтоваришів ангели, для яких неприйнятне зло. Господь здійснює суд над злим рабом із людинолюбства, щоб показати, що не Він, а жорстокість і невдячність раба позбавляє його милості.

Приклади нерозумного багача, щедрої вдови і немилосердного боржника зовсім не означають, що всі багаті люди жадібні, а всі бідні щедрі. Не може багатий бути надто багатим, а бідний — зовсім бідним, як не може бути, щоб зовсім не було багатих і зовсім не було бідних. Адже люди мають різні здібності і таланти, по-різному думають, трудяться та живуть.

Але в усьому має бути помірність. Якщо тягар нести, то рівномірно, а не так, щоб один падав від знемоги, а інший ішов з полегкістю. Якщо майно ділити, то так, щоб, як казали пророки, «хто мав багато, той не мав зайвого, а хто мав мало — не мав недостатку», щоб надлишок одних міг поповнити недостачу в інших. Тільки встановлювати таку справедливість слід, не відбираючи один в одного, а силою переконання Божим Словом.

Не багатство є символом гріховності, а те, як людина захланно розпоряджається всім, що даровано їй Господом. Ісус учить нас ділитися своїм багатством із ближнім, давати милостиню, збирати скарби духовні, жити з Богом. Ті скарби ніколи не втрачають своєї вартості.

Повчальне оповідання

Галшка Гулевичівна

Наша співвітчизниця Галшка Гулевичівна, яка жила наприкінці XVI – на початку XVII століть, походила із знатної та багатой родини. Її висока освіченість та душевна інтелігентність зосередили увагу на духовних проблемах українського суспільства. Жалкуючи з того, що стараннями сусідів українство втратило на той час свій духовний провід і потребувало нових освічених людей, Галшка Гулевичівна за згодою чоловіка відписує свої землі і будинки на Подолі у власність Київського православного братства, і на виручені кошти споруджуються монастир, шпиталь, оселя для паломників і прочан, а головне – майбутня Києво-Могилянська академія, у якій завдяки старанням Галшки та її наступника-мецената Петра Могили отримали змогу здобувати освіту і діти з небагатих міщанських сімей. Останні роки життя Гулевичівна провела у Луцьку, де також піклувалася про духовно-освітні потреби місцевого братства.

(За А. Багнюком)

Поміркуй і дай відповідь:

1. Наскільки близькими є поняття «щедрість» і «жертвність»?
2. Чому мудра людина найбагатша?
3. Чи знаєш ти приклади щедрості, жертвності Ісуса Христа?
4. Що означає бути багатим душею?

Збережи у своєму серці

Бог благословляє нас, щоб ми ділилися благословенням з іншими.

УРОК

Справедливість та винагорода

«Ось Я стою під дверима та стукаю:
коли хто почує Мій голос і двері
відчинить, Я до нього ввійду і буду
вечеряти з ним, а він зо Мною»

(Об. 3:20)

Хочеш знати
відповіді
на ці важливі
для кожної людини
питання? —
Вивчи урок 27.

1. Як спокуса випробовує людську душу?
2. Як людина робить вибір на роздоріжжі добра і зла?
3. Яку роль відіграють у нашому житті винагорода і покарання?

Запам'ятай нові слова і поняття

Винагорода — віддяка Бога і ближніх за сумлінну працю, праведне життя.

Спокуса — бажання зробити щось недозволене, те, що засуджується Богом і людьми, але приємне лукавому.

Справедливість — такий належний порядок людського життя, який встановлений Богом і при якому існує відповідність між вчинком та відплатою за нього.

Як спокуса випробовує людську душу

Прочитай розповідь і скажи, що таке спокуса і чи є спокуса гріхом.

Дороги добра і зла починаються з віри і спокуси. Спокуса — це ще не гріх. Хіба може бути нашим гріхом те, що хтось спокушає нас до крадіжки? Гріх був би тоді, коли б ми пішли за тією намовою і справді вкрали. Зрештою, навіть і Сам Боголюдина Ісус Христос піддавався спокусі.

Спокуса випробовує нас так, як люди випробовують метали, машини, їжу. Наприклад, ви маєте в руці якийсь метал, подібний до золота. Він може бути справжнім золотом або тільки виглядати, як дорогоцінний метал. Як дізнатися, чи це справжнє золото? Треба випробувати цей метал. Спеціаліст спускає його у відповідні кислоти та розчини і тільки після таких дослідів може сказати, золото це чи ні. Так і господиня випробовує кожную страву, куштуючи її, щоб знати, чи добре вона зварена, чи смачна.

Подібним випробуванням для нашої душі є спокуса. В ній має виявитися вірність Богові та ступінь нашої любові. Отож на якомусь етапі свого життя людина стоїть перед вибором.

Поміркуй і дай відповідь:

1. Що таке спокуса?
2. Чи насправді зло починається зі спокуси?
3. Як лукавий спокушав Ісуса?

Повчальний вірш

Прочитай вірш і скажи, чому легко впасти в гріх.

В гріх легко впасти —
 Нехитра штука.
 Чортів в пащу
 Лізеш без бука.
 Гроші, наїдки,
 Цінні метали.
 Хто ми і звідки,
 Ким же ми стали?

Зрадили Бога
 Й віри основи
 Люди убогі
 І гріхолови.
 Що з нами буде
 (Мучуся всоте)?
 Ми — такі люди,
 А не істоти.

Поміркуй і дай відповідь:

У якому з вільних рядків таблиці слід поставити на основі прочитаного вірша слово «добро», а в якому — «зло»?

Широка, простора, рівна дорога	
Важка, терниста, сповнена перешкод стежина	

Біблійна історія

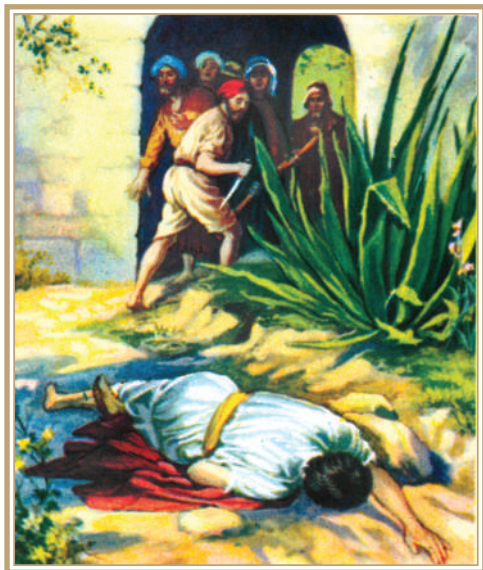
Прочитай притчу й опиши поведінку виноградарів

Притча про виноградарів

(Мк. 12:1–9; Мт. 21:33–46; Лк. 20:9–19)

Один чоловік посадив виноградник, обгородив його муром, спорудив у ньому чавило, поставив башту і здав в оренду виноградарям. А за якийсь час відіслав він до них свого слугу, щоб отримати у них частину плодів з виноградника. Але вони схопили слугу і побили, відіславши ні з чим.

Тоді знову послав господар іншого слугу до виноградарів. Але і цього вони поранили в голову і зневажили. А третього вбили. Так робили і з рештою посланців.

Господар мав ще одного посланця — свого улюбленого сина. Наостанок він відправив його до орендарів, подумавши: «Посоромляться мого сина!» А винарі міркували собі так: «Це спадкоємець, замордуємо його — і нашою буде спадщина!» Тому вони схопили господарового сина і вбили, ще й викинули його тіло за виноградник...

То що власник виноградника зробить? Він прибуде сам та й вигубить виноградарів і віддасть виноградник іншим.

Це цікаво!

Спробуємо собі уявити берег Середземного моря. Хвилі б'ються об скелі, а вода приносить таку очікувану прохолоду... Але чимдалі від берега, тим стає спекотніше. Всюди розжарений пісок, вдалині розпливається марево, хочеться пити. Десь на віддалі видніється оаза. Підійшовши ближче, можна помітити, що це сади лимонів, апельсинів, виноградники. Природа краю небагата на рослинність, але щедра на розумних, працьовитих і побожних людей. Тут споконвіку знали про Бога, щиро вірили і поклонялися Йому.

За часів Ісуса Христа майже вся родюча земля в Галилеї належала власникам, які жили в містах або в інших краях. На їх землях працювали наймані робітники. Народ поважав власників, які часто були чужинцями, за те, що вони не пригноблювали найманих людей. Ісус Христос використав цю життєву історію для своєї притчі.

Поміркуй і дай відповідь:

1. Як на основі таблиці можна пояснити алегорію притчі про виноградарів?

Господар	Бог
Виноградник	Єврейський народ, обраний Богом для збереження істинної віри
Мур навколо виноградника	Закон Божий, даний через Мойсея
Виноградарі	Фарисеї
Слуги господаря	Святі пророки
Останній посланець	Іоан Хреститель
Син господаря	Син Божий Ісус Христос
Новий виноградник	Християнська церква

2. Як Господь заклав у єврейського народу основи віри і дав йому можливість справляти обряди?
3. На яку стежку ступили проводирі єврейського народу — фарисеї?
4. Як намагався Господь спасти людей від гріха?
5. Що вчинили «правовірні» з Сином Божим?
6. Чи загинула від того віра?

Як людина робить вибір на роздоріжжі добра і зла

Прочитай пояснення притчі і скажи, хто вирішує, як чинити в кожному конкретному випадку життя і чому.

Притча про виноградарів засвідчує, що життєвий вибір людей на користь зла не призводить до нищення віри і любові. Це — особиста катастрофа людини-грішника або групи грішників.

Смерть і воскресіння Ісуса Христа дали змогу кожному із грішників покаятись і зробити правильний вибір між добром і злом.

Але людина і надалі має свободу у своїх вчинках і виборі. Це один із Божих дарів, адже «сотворив Бог людину на свій образ» і наділив її волею вибору. У кожній життєвій ситуації вона вирішує, кому служитиме, яким шляхом ітиме, бо «жоден раб не може служити двом панам... Не можете Богові й мамоні служити» (Лк. 16:13).

Поміркуй і дай відповідь:

1. Як перегукується зі змістом Христової притчі уривок з пісні Ісайї (Іс. 5:1–2)?
2. Хто із людей зробив свій перший вибір і на чию користь?
3. Яку заповідь отримала людина від Господа (Бут. 2:17)?
4. Чи, встановивши певну заборону (засторогу), Бог позбавив людину права самостійно вирішувати, як їй належить вчинити?
5. Чи вмєш ти робити життєвий вибір? Перевір це, заповнивши таблицю «Кодекс честі»:

ОБЕРИ	ненавидіти	ЧИ	
	проклинати		
	руйнувати		
	забирати		
	пліткувати		
	гніватись		
	впадати у розпач		

Слова для довідки: будувати, величати, давати, любити, молитись, прощати, усміхатись.

Повчальне оповідання

Прочитай оповідання і скажи, якого дракона переміг Іванко.

Перемогти дракона

Одного разу Іванко почув цікаву розповідь про св. Георгія Переможця, який переміг дракона. Наступного дня він сказав батькові: «Тату, я також хочу стати святим, щоб перемагати дракона». — «Добре, Іванку, — відповів батько, — але бути святим — це не так легко, як тобі може здатися». — «Це нічого. Я буду старатися. Де ж мені знайти дракона?» — «Я тобі скажу, коли він з'явиться».

Така розмова задовольнила хлопчика, і він побіг гратися з сестрою. У той день бабуся подарувала Іванкові книжку, а його сестричці Ганнусі — мозаїку. Іванко ще не вмів добре читати, а іграшки він дуже любив. Побачивши такий чудовий подарунок у сестри, хлопчик заплакав від заздрості. Батько помітив його сльози і шепнув: «Синку, дракон показався». Той відразу перестав плакати, але нічого не відповів.

Увечері, коли Іванко підійшов до батька побажати йому доброї ночі, тихо сказав: «Тату, я радий, що у Ганнусі така хороша мозаїка. Думаю, вона дасть і мені погратися... Я переміг дракона?»

(За В. Семчуком)

Із завіту Матері Терези

Життя — це можливість, скористайся нею.
 Життя — це краса, милуйся нею.
 Життя — це мрія, здійсни її.
 Життя — це виклик, прийми його.
 Життя — це повинність твоя насущна, виконай її.
 Життя — це гра, стань гравцем.
 Життя — це багатство, не розтрать його.
 Життя — це любов, насолоджуйся нею сповна.
 Життя — це таємниця, пізнай її.
 Життя — це горе, витримай його.
 Життя — це пісня, доспівай її до кінця.
 Життя — це боротьба, здобудь перемогу в ній.
 Життя — це прірва, ступи в неї, не боячись.
 Життя — це фортуна, шукай цю мить.
 Життя — це пригода, зважуйся на неї.
 Життя — це трагедія, подолай її.
 Життя — це щастя, твори його.
 Життя таке чудове, не згуби його.

Поміркуй і дай відповідь:

1. З яким драконом зустрівся Іванко? Чи зумів побороти його?
2. Які життєві спокуси наводить у своєму духовному завіті Мати Тереза?
3. Чим повчальні її настанови?
4. У яких художніх творах української чи зарубіжної літератури герої стали на роздоріжжі перед вибором добра і зла?
5. До яких наслідків це призвело?
6. Які «дракони» виникають у твоєму житті?

Яку роль відіграють у нашому житті винагорода і покарання

Прочитай розповідь про винагороду і покарання і скажи, за що людина їх отримує.

Вибір між добром і злом неодмінно супроводжується в житті винагородою чи покаранням.

Французький афоризм стверджує: ніщо так не підбадьорює людину, як добре слово. Тому не біймося говорити побільше люб'язностей, приємних слів, робити компліменти. Але при тому добрі слова мають бути простими і щирими.

Похвала є маленькою нагородою людині, так само як критичне зауваження є маленьким покаранням. Вони роблять наше життя цікавішим, але не завжди більш праведним і таким, що відповідає християнській моралі. Бережімося похвали людської, щоб не втратити ціни добрих справ і не почути слів Господа: «Отримав вже нагороду свою».

Покарання, як і похвали, бувають різними. Тому, отримавши покарання, не треба озлоблюватися. Постараймося зрозуміти, що несправедливого покарання не буває. А, усвідомивши себе грішними, треба мати мужність сказати: «Вибачте, я все розумію, і більше цього не повториться».

В історії великі і малі правителі часто нагороджували і карали. Одним дарували царства, інших пускали по світу з торбами. Одним вішали на шию і груди ордени й медалі, інших саджали у в'язниці.

Біблія також наводить нам чимало прикладів Божої нагороди і покарання. Так, у день П'ятидесятниці Дух Святий зійшов на апостолів і нагородив їх даром проповідувати Слово Боже різними мовами.

Всесвітнім потопом винищено грішників. Через надмірне вкорінення в злі та гріхах загинули міста Содом і Гоморра.

У винагороді за вміння подолати спокусу й уникнути гріха та заслуженому покаранні за небажання протистояти спокусі й полягає зміст Божої справедливості.

Зробивши правильний вибір між спокусою зла і добром, досягнемо найвищої винагороди — чистоти серця, того ідеалу, до якого прагне кожен християнин. Тому і просимо у щоденній молитві Отця нашого: «І не введи нас у спокусу. Але визволи нас від лукавого. Амінь!»

Поміркуй і дай відповідь:

1. Що таке Божа справедливість?
2. Чи легко робити добро ближньому «просто так», не за винагороду?
3. Чи завжди ти чиниш по справедливості?
4. Яку нагороду в житті хотілось би отримати і чому?

Збережи у своєму серці

Настане день, коли Божа справедливість виправить усяку заподіяну нам кривду та образу. Дбаймо найперше про отримання найвищої винагороди від Господа, якою є чисте сумління, любов та повага від людей, чистота думок та помислів.

УРОК

28

Остаточна перемога добра над злом

«Будьте відважні: Я світ переміг»

(Ів. 16:33)

Хочеш знати
відповіді
на ці важливі
для кожної людини
питання? —
Вивчи урок 28.

1. Як людина може сприяти перемозі добра над злом?
2. Коли буде остаточна перемога добра над злом?

Запам'ятай нові слова і поняття

Перемога — успіх у життєвій боротьбі за добро, подолання зла на життєвому шляху.

Як людина може сприяти перемозі добра над злом

Біблійна історія

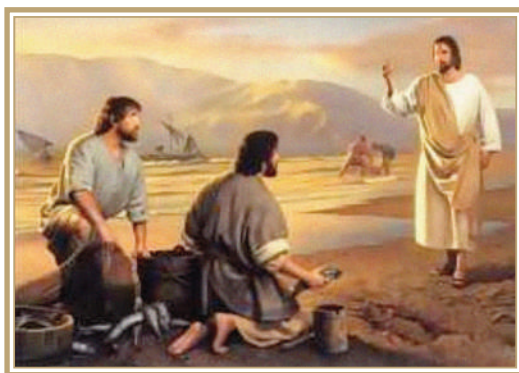
Прочитай євангельську притчу про невід та визнач її головну думку.

Притча про невід

(Мт. 13:47-52)

Одного разу навчав Ісус Христос людей біля моря. Зібралось дуже багато слухачів, тому Ісус вийшов на човен та звідти навчав про Царство Небесне людей, що були на березі. Подібне ще Царство Небесне до закинутого в море невода. Набирає він у воді всяку всячину. Тому, коли невід наповниться, рибалки тягнуть його на берег і, присівши, вибирають до посуду добре, а непотріб викидають геть.

Так буде й наприкінці віку: Анголи повиходять, і вилучать злих з-поміж праведних, і їх повкидають до печі огненної, буде там плач і скрегіт зубів.

Поміркуй і дай відповідь:

1. До кого подібні в цій притчі грішні та праведні?
2. Чи думаєш ти про Царство Небесне?
3. Що робиш для того, щоб воно стало ближчим для тебе?

Прочитай пояснення до притчі і скажи, чому вона нас навчає.

Невід у Христовій притчі — це Слово Боже, яке приваблювало і приваблює багатьох, вселяє віру своєю істинністю і праведністю. Спіймана риба — людські душі, сповнені світлої віри. Але чи достатньо тільки віри для того, щоб бути спасеними?

Звернімося до простого життєвого прикладу. Чекаючи свого виступу на концерті, ми щиро віримо в те, що все буде добре, бо маємо чистий голос, добру пам'ять і артистизм. Але на концерті несподівано «провалюємося», бо погано підготувались.

Чекати манни небесної з вірою в те, що вона от-от упаде, не похристиянському. Справжній християнин добрими справами наближає Царство Небесне.

Натомість слід любити один одного, поважати, шанувати іншого, його думки, вчинки, звички. Необхідно терпляче ставитися до ближніх, стараючись допомогти їм. Молитися за тих, хто перебуває в полоні сумнівів, щоб Господь допоміг їм. Пам'ятати слова Христові: «Що в людей неможливо, в Бога можливо».

Ісус Христос з однаковою терплячістю та повагою ставився до віруючих і невіруючих. Однак багатьом із Його учнів та співрозмовників бракувало одного — підкріплення своєї віри добрими ділами. Тож невід у такий спосіб зібрав прихильників з різних народів і класів — язичницьких варварів, еллінів (греків), іудеїв, блудників, розбійників. І завершив Спаситель свою розповідь притчі про невід такими словами: «Так буде й наприкінці віку: Ангели повиходять, і вилучать злих з-поміж праведних, і їх повикидають до печі огненної» (Мт. 13:49–50).

Притча про невід навчає: якщо ми і маємо віру, але не ведемо доброго життя, «вкинені» будемо у вогонь мук сумління і страждань.

Повчальне оповідання

Прочитай оповідання і скажи, у чому проявилася Божя Благодать до молодого чоловіка.

Божя Благодать

Один молодий чоловік у пошуках Бога зайшов до величного храму. Він був переконаний, що під його прекрасним склепінням, у блиску мозаїк, світлі багатьох лампад зможе швидше пізнати Бога. Сповнений відчуття близькості Всевишнього, він поринув у роздуми. Через кілька хвилин відчув, що хтось торкається його плеча. Підняв очі і побачив стару жінку.

— Ти, певно, голодний? — запитала вона. — Ось, на тобі кілька монет, купи собі щось поїсти.

Усвідомивши велику доброту жінки, яка керувалася любов'ю до свого ближнього, молодий чоловік подякував, але відмовився від грошей. А коли він виходив із церкви, то зрозумів, що відчув Божу Благодать.

(За П. Вортоном)

Коли буде остаточна перемога добра над злом

Церква Христова, як невід по морю, поширюється по цілому світу, через рибалок — апостолів, які стали ловцями людей, — збирає християн з усіх народів. «Неводом» — словами істини і заповідями — Господь виймає, як із води на берег, — з життя матеріального в духовне, від гріха до святості, від тимчасового до вічного, від земного до небесного.

Повчальне оповідання

Прочитай оповідання і скажи, як двом німечним подорожнім вдалося подолати небезпечний відрізок шляху.

Сліпий і кульгавий

Одного разу зустрілися на дорозі сліпий і кульгавий. Треба було їм перейти відрізок шляху над самим проваллям. Сліпий звернувся за допомогою до кульгавого, але той відповів йому:

— Як же я можу це зробити, коли сам ледве йду? Ось коли б ти взяв мене на плечі, я б керував тобою і попереджував про всі небезпечні місця на дорозі. Я був би для тебе очима, а ти для мене — ногами.

— Охоче, — відповів сліпий. — Допоможімо один одному.

Сліпий узяв кульгавого на плечі, і так вони безпечно пройшли над проваллям.

(За П. Вортоном)

Поміркуй і дай відповідь:

Чим повчальний зміст цієї історії?

Збережи у своєму серці

**Ми впливатимемо на майбуття нашої країни та світу,
якщо житимемо для Христа та ближніх сьогодні.**

УРОК

Світло для світу

«Я Світло для світу»

(Ів. 9:5)

Хочеш знати
відповіді
на ці важливі
для кожної людини
питання? —
Вивчи урок 29.

1. Що допомагає нам побороти життєві випробування?
2. Чи зможемо пронести через життя Боже Світло?

Запам'ятай нові слова і поняття

Приклад — те, що варто наслідувати, зразок моральної поведінки, заснованої на виконанні золотого правила.

**Що допомагає нам побороти
життєві випробування**

Біблійна історія

Прочитай біблійну історію і скажи, чому свічку слід ставити на свічник.

Про свічку та свічник

(Мт. 5:13–16; Мк. 4:21–23; Лк. 8:16–18; 11:33–36)

Одного разу, побачивши багато людей, вийшов Ісус на гору і розповів їм таку притчу про важливість добрих справ.

«Не може сховатися місто, що стоїть на верховині гори. І, запаливши світильник, не ставимо його під посудину, але на свічник, і світить воно всім у домі. Отак ваше світло нехай світить перед людьми, щоб вони бачили ваші добрі діла та прославляли вашого Отця, Який на Небі».

Поміркуй і дай відповідь:

1. Яку роль відіграє світло у нашому житті?
2. Яка різниця існує між світлом фізичним і світлом духовним?
3. Чому слова Христа, звернені до апостолів у євангельській притчі про свічку і свічник, одночасно стосуються кожного християнина?

Прочитай повідомлення і скажи, що освітлює і полегшує людині шлях до Бога.

Дорога кожного з нас до Господа є тривалою і тернистою. Він пізнається нами через численні випробування та іспити. Але цей шлях нам постійно освітлює свічка Господньої Любові і наших добрих справ.

Повчальне оповідання

Прочитай оповідання і скажи, де допитливі монахи знайшли Бога.

Де сходяться небо з землею

Двоє монахів прочитали в старовинній книзі, що на краю світу є таке місце, де сходяться небо з землею. І вони вирішили відшукати це місце, давши обіцянку, що не повернуться доти, поки не знайдуть його.

Мандруючи по світу, вони наражались на безліч небезпек, витримували спеку і холод, терпіли страшні злигодні, які часто супрово-

джують паломництво. Долали тисячі перешкод, які спроможні були відвернути людину від мети. Та все-таки монахи витримали. Вони знали, що в тому місці, яке вони шукали, мають бути двері, і достатньо лиш постукати, щоб побачити Бога. Знайшли двері. І, не роздумуючи й миті, зі щемом у серці постукали. Двері повільно відчинилися. Стривожені, монахи увійшли й ... опинилися у власній келії монастиря.

(За Б.Ферфери)

Поміркуй і дай відповідь:

1. Чи можемо ми бути світлом для світу?
2. Що для цього потрібно робити?
3. Чому місце, де сходяться небо з землею, виявилось для монахів-шукачів їхньою ж келією?

Чи зможемо пронести через життя Боже Світло

Прочитай розповідь і скажи, хто має нести Світло і бути світлом для інших людей.

Наша молодь, школярі є надією України, їм належить будувати майбутнє держави. Господь також сподівається на юних, у гарячій любові вірить, що дедалі менше буде серед нас жорстоких людей, а множитиметься число вірних, готових нести світло світу. Ми маємо великий обов'язок служити іншим.

Ісус Христос є тим Світлом, Який прийшов на світ для того, щоб показати правдивий життєвий шлях, як почуттями, розумом і мудрістю, з великим бажанням, міцними знаннями і непохитною вірою пізнати силу моральних законів любові і гармонії у світі і серед людей.

Протягом Свого життя Ісус Христос навчав, творив чудеса, воскресав, не боявся злости людей, а здійснював волю Небесного Отця. За прикладом Ісуса ми повинні робити добрі вчинки, допомагати тим, хто потребує нашої підтримки, сумлінно виконувати свої обов'язки перед Господом, близькими, державою і суспільством. Любити тих, хто нас любить і хто нас ображає. Любити так, як полюбив нас Усвишній Отець. І тоді насправді будемо тим світлом, яке світить усім, прославляючи добро і милосердя Господнє.

Повчальне оповідання

Прочитай оповідання і знайди у ньому відповідь на запитання: «Де живе Бог?» і «Чому Він там живе?»

О Де живе Бог?

Одного разу до священника завітали гості. Вони довго веселилися, аж раптом господар запитав: «Де живе Бог?» Ті засміялися і відповіли: «Що за дивне запитання? Чи ж Всесвіт не є повний Його слави?» Але священника не задовольнила така відповідь. Він похитав головою і сказав: «Бог живе там, куди ми дозволимо йому увійти».

І це є найважливіше у нашому житті — дозволити Богові увійти, а тоді вже йти з Ним. «Стою при дверях і стукаю», — каже Господь у Біблії.

Чи відчинимо Йому сьогодні двері своїх сердець?

(За Б. Ферреро)

Повчальна поезія

Прочитай вірш і скажи, яке головне прохання звучить у ньому?

Ісусе милий! Я Тебе благаю:
Прийди до мене —
Щирим серцем прошу.
Будь Світлом ясним у моєму серці —
І світло це хай людям я приношу.

Збережи у своєму серці

Майбутнє цього світу залежить від того, які цінності сьогодні пануватимуть у нашому серці. Пам'ятаймо, що Добра Новина надзвичайно добра, щоб тримати її при собі — її потребують наші ближні.

Перевір себе!

1. Чи можемо ми бути світлом для світу?
2. Що для цього потрібно робити?
3. Чи були світлом для твого духовного світу уроки християнської етики?

УРОК

Узагальнення

Розглянь схему-узагальнення і поясни значення вміщених нижче слів.

Пригадай вивчені уроки та дай відповіді на запитання:

1. Чому лепта бідної вдови така вагома для Господа?
2. Наведи приклади наполегливості та впертості.
3. Що ти відчуваєш, коли проявляєш щедрість?
4. Як ти розумієш різницю між Божою і людською справедливістю?
5. Чому Ісуса Христа називають Світлом для людей?
6. Що допомагає тобі побороти життєві труднощі?

Твій словничок

А

- Авраамове лоно** — місце блаженства праведних, рай.
Алегорія — прихований зміст оповідання, байки, притчі.
Апостоли — учні Христа.

Б

- Блаженний** — дуже щасливий і радісний у Бозі; праведний.
Блудний — той, що не тримається дому, блукає; той, що має шкідливі звички і якого береться блуд.

В

- Вибір** — спроба віддати перевагу одному перед іншим.
Винагорода — віддяка Бога і ближніх за сумлінну працю, праведне життя.
Відповідальний — людина, яка завжди дотримується слова, виконує обіцяне, старанно ставиться до роботи та своїх обов'язків.
Відповідальність — виконання людиною певних зобов'язань, які ставлять перед нею Бог, інша людина і суспільство.
Віра — впевненість у чомусь, у здійсненні чого-небудь; визнання існування Бога.
Вісон — тонкий білий одяг.
Вчинок — певна дія людини.

Г

- Герострат** — давній грек, який прагнув будь-що увіковічнити своє ім'я і в 356 році до н.е. спалив храм Артеміди в Ефесі. Ім'я Герострата стало символом ганебної слави.
Гордість — упевненість людини в тому, що вона особлива, самодостатня і може всі свої проблеми вирішити самотійно, без Господа.

Д

- Десятина** — десята частина прибутку людини, яка збирається на потреби церкви.
Динарій — у часи Ісуса Христа в Палестині основними монетами були драхма (грецька монета) і динарій. За динарій можна було купити невеличку вівцю.
Дім на скелі — символ міцності віри в єдиного Бога.
Добрі справи — вчинки, які принесуть радість ближньому і Богові.
Добро — все, що виходить від Бога, благо; це все, що позитивно оцінюється Богом, що є важливим для людського життя, що дозволяє людині морально, розумово та духовно жити, зростати, бути щасливою, досягати гармонії і досконалості.
Драхма — розмінна срібна грецька монета.
Духовне багатство — те, що людина надбала для спасіння своєї душі (віра в Господа, любов до ближнього, моральні чесноти).
-

Є

- Євангеліє** — Блага Звістка про прихід Спасителя Ісуса Христа.
Євангелісти — учні Ісуса Христа, які оповістили історію Його життя та навчання Ним людей Божого Слова.
Євреї — народ, історія якого описана у Біблії і якому в образі земного Чоловіка явився Ісус Христос.

Ж

- Жадібність** — пристрасне прагнення володіти чимось.

З

- Заздрість** — невдоволення від того, що не маєш менше за інших здібностей чи речей.
Закваска — борошно, перемішане з дріжджами для виготовлення тіста.
Захланність — непомірне прагнення до багатства і наживи.
Здібності — уміння і схильності людини до певного виду діяльності.
Злаки — спільна назва для пшениці, жита, вівса, проса, ячменю.
Золоте правило моралі — найважливіша Господня настанова чинити так, як хочеш, щоб чинили з тобою.

І

- Іудин гріх** — злодійство через жадібність.

К

- Капернаум** — місто у давньоізраїльській державі.
Кукуль — бур'ян із темно-рожевими, зрідка білими квітками й отруйним насінням, який росте серед хлібних злаків.

Л

- Левіт** — священнослужитель старозавітного храму.
Лепта — найдрібніша римська монета.
Лінощі — небажання працювати, неробство.

М

- Мамона** — бог багатства у давніх східних народів.
Марнослав'я — хворобливе прагнення привернути до себе увагу, будь-якою ціною викликати захоплення своєю особою.
Марнота — даремно проведене життя, у якому людина не здобула духовного багатства.
Матеріальне багатство — те, що людина надбала для задоволення потреб свого тіла (будівлі, одяг, речі, їжа, гроші, коштовності).
Мета — те, чого людина прагне у житті, чого хоче досягти.
Милосердя — чеснота, завдяки якій людина допомагає іншій не з вигоди, а з внутрішньої душевної потреби.
Митар — збирач податків у євреїв; у сучасному значенні страдник.
Мито — вид державного податку.
Мораль — пояснення алегорії в оповіданні, байці, притчі.
Моральне життя — життя відповідно до моральних правил, які допомагають мати безкорисливе, справедливе і доброзичливе ставлення до ближнього.
Моральний закон — заповідане Господом правило, яке допомагає жити у згоді з сумлінням та ближніми людьми.

Н

- Навчання** — процес здобуття знань, вмінь, досвіду.
- Намір** — рішення людини зробити що-небудь, досягти результату.
- Наполегливість** — особистісна якість людини, яка характеризується здатністю долати внутрішні і зовнішні перешкоди для досягнення поставленої мети.
- Небесні скарби** — християнські цінності, те, що дароване Богом людині в нагороду за її праведне життя.
- Невід** — рибальська сітка.
- Непослух** — вияв гордині у ставленні до Господа чи ближніх, які бажають тобі добра.
- Новий Завіт** — друга частина Біблії, у якій розповідається про земне життя Ісуса Христа та народження християнської Церкви.

О

- Оренда** — тимчасове користування чужою власністю за домовленістю.

П

- Перемога** — успіх у життєвій боротьбі за добро, подолання зла на життєвому шляху.
- Перлина** — найцінніший елемент скарбу.
- Повага** — почуття шани, прихильне ставлення до ближнього, що ґрунтується на визнанні вищості іншого, його гідності.
- Подвижництво** — самовіддане використання людиною своїх здібностей і талантів.
- Покарання** — реакція держави, батьків, Бога на порушення людиною моральних зобов'язань чи правил співжиття, яка обмежує права цієї людини.
- Порфіра** — верхній одяг з коштовної червоної тканини.
- Послух** — готовність виконати волю Божу або прохання чи розпорядження тих людей, які теж виконують волю Господа.
- Пошана** — почуття поваги, що ґрунтується на визнанні великих чеснот або позитивних якостей; шана до Бога.
- Правда** — те, що народжене Божою наукою й узгоджується з нею.
- Правдивість** — чеснота людини, яка говорить тільки те, що думає і робить насправді.
- Працелюбність** — чеснота, що характеризує людину, яка, витрачаючи розумові, фізичні та духовні сили, бере участь у створенні матеріальних та духовних цінностей.
- Приклад** — те, що варто наслідувати, зразок моральної поведінки, заснованої на виконанні золотого правила.
- Притча** — розповідь, взята з історії чи навколишнього життя і мета якої — викласти духовні чи моральні істини.
- Пробачення** — добровільна відмова від образи на людину.
- Прощення** — добровільна відмова від особистої справедливої помсти в думках, словах і діях.

Р

- Радість** — почуття задоволення і втіхи від добре виконаної роботи, від спілкування з Богом та ближніми.

С

- Самаряни** — жителі північного Ізраїлю, які утворилися внаслідок змішання з асирійцями.

-
-
- Світло** — спосіб подолати темряву і хаос.
- Свічник** — підставка для свічки.
- Симон** — ім'я Петра до його покликання Христом бути апостолом.
- Синагога** — приміщення, що служить місцем богослужіння і центром релігійного життя єврейської громади.
- Скарб** — цінності, приховані з певних причин від людини.
- Скромність** — уміння подолати свою гордість перед ближніми.
- Слухняність** — готовність виконати прохання інших людей, в тому числі старших за віком або за посадою.
- Смирненя** — уміння подолати свою гордість, у першу чергу перед Господом.
- Співчуття** — жаль до ближнього, прагнення підтримати його і допомогти.
- Спокуса** — бажання зробити щось недозволене, те, що засуджується Богом і людьми, але приємне лукавому.
- Справедливість** — такий належний порядок людського життя, встановлений Богом, при якому існує відповідність між вчинком та відплатою за нього.
-

Т

- Талант** — особливі здібності людини; у давнину — золота або срібна монета.
- Терпіння** — здатність людини переносити земні страждання: хвороби, прикромі, знущання, самотність, матеріальні нестатки.
- Терплячість** — уміння не осуджувати людей за їхні недоліки і переносити незручності, пов'язані з ними.
-

У

- Універсальний** — прийнятний для всіх.
- Учитель** — той, хто навчає, передає знання, є прикладом для учнів; у Біблії Учитель — Сам Ісус Христос.
- Учні** — у часи Ісуса Христа дванадцять Його послідовників, апостолів, які після Христового Воскресіння розповсюджували Його вчення та утверджували Церкву Христову на землі.
-

Ф

- Фарисей** — знавець церковного Закону у євреїв.
- Фарисейство** — лицемірство, сприйняття себе кращим за інших.
-

Ц

- Цінності** — те, що є особливо важливим у житті.
-

Ч

- Чавило** — пристрій, з допомогою якого в давнину з винограду робили вино.
- Челядь** — слуги.
- Чемність** — уміння бути слухняним і ввічливим.
-

Щ

- Щедрість** — здатність і готовність людини поділитися з іншим тим, що має: матеріальним чи духовним.
-

Я

- Яір** — ім'я відомого в Іудеї чоловіка, який був старшим в одній із синагог. Його дочку воскресив Ісус Христос.
-
-

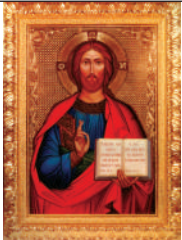
З М І С Т

Слово до шестикласників	3
-------------------------------	---

Розділ I.

Новий Завіт — джерело християнської моралі

1. Євангеліє — Добра Новина	7
2. Ісус Христос — Учитель	17
3. Ісус навчає притчами	25
4. Мета людського життя і засоби її досягнення	30
5. Правильна основа життя	38
6. Узагальнення	44

Розділ II.

Слово Боже виховує нас

7. Вибір цінностей	46
8. Слухати і приймати слова правди	53
9. Гордість та смирення	57
10. Терпіння і справедливість	66
11. Відповідальність за вчинки	74
12. Працелюбність і винагорода за працю	79
13. Плекаймо свої таланти	89
14. Узагальнення	96

Розділ III.

Етика людських взаємин у світлі Христового вчення

15. Послух і непослух	98
16. Повага до людей	104
17. Співчуття та милосердя	111
18. Вміння прощати	117
19. Цінність добрих справ	127
20. Універсальний моральний закон	132
21. Узагальнення	136

Розділ IV.

Основи морального життя

22. Поширення добра у світі	138
23. Основа радості	144
24. Відповідальне ставлення до життя	150
25. Наполегливість у добрих справах	155
26. Щедрість і захланність	161
27. Справедливість та винагорода	169
28. Остаточна перемога добра над злом	178
29. Світло для світу	182
30. Узагальнення	186

Твій словничок	187
----------------------	-----

Навчальне видання

Жуковський Василь Миколайович

Лахман Наталія Миколаївна

Николин Микола Миколайович

Филипчук Світлана Василівна

Основи християнської етики

6 клас

Підручник

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Керівник проекту *С. Макаревич*

Відповідальна за випуск *О. Бородіна*

Художнє оформлення та верстка *О. Коваля*

У підручнику використано фотографії *А. Мізерного*, ілюстрації з Біблії в переказі для дітей (Українське Біблійне Товариство, 2003 р.), ілюстрації художників *К. Блока, Г. Доре, Карольсфельда*

Основи християнської етики. 6 клас : підручник / В. М. Жуковський, М. М. Николин, С. В. Филипчук, Н. М. Лахман. — Київ : Літера ЛТД, 2018. — 192 с. : іл.
ISBN 978-966-178-865-6

УДК 17(075)

Підп. до друку 17.10.2017. Формат 70х100/16. Папір офсетний. Друк офсетний. Гарнітура «Newton». Ум. друк. арк. 15,48. Обл.-вид. арк. 9,8. Вид. код Л0895У. Наклад 3000 пр. Зам.

Видавництво «Літера ЛТД». 03057, м. Київ, вул. Нестерова, 3, к. 508.

Телефон для довідок 456-40-21. E-mail: litera_l@i.com.ua

Свідоцтво про реєстрацію № 923 від 22.05.2002 р.

Віддруковано в КТ «Забеліна-Фільковська Тетяна Сергіївна і компанія «Київська Нотна фабрика»».

04080, м. Київ, вул. Фрунзе, 51а.

З питань реалізації звертатися за телефонами:

у Києві – (044) 456-40-21; 599-14-53; Харкові – (057) 712-91-44;

Білій Церкві – (04563) 3-38-90; Вінниці – (0432) 55-61-10, 27-70-08;

Дніпрі – (056) 785-01-74, 735-18-33; Житомирі – (0412) 41-27-95, 46-52-13;

Івано-Франківську – (067) 343-11-37;

Луцьку – (067) 370-10-23, (0332) 23-39-53;

Львові – (032) 244-14-36; Миколаєві – (0512) 67-01-38;

Одесі – (048) 737-46-54; Тернополі – (0352) 49-58-36;

Черкасах – (0472) 51-22-51, 36-72-14; Чернігові – (0462) 93-14-30.

«Книга поштою»: 61045 Харків, а/с 3355.

Тел. (057) 717-74-55, (067) 546-53-73.

E-mail: pochta@ranok.com.ua

www.ranok.com.ua

www.litera-ltd.com.ua